

“Over de economische betekenis van taal”

Een verkenning van de taalsector
in het Nederlandse taalgebied

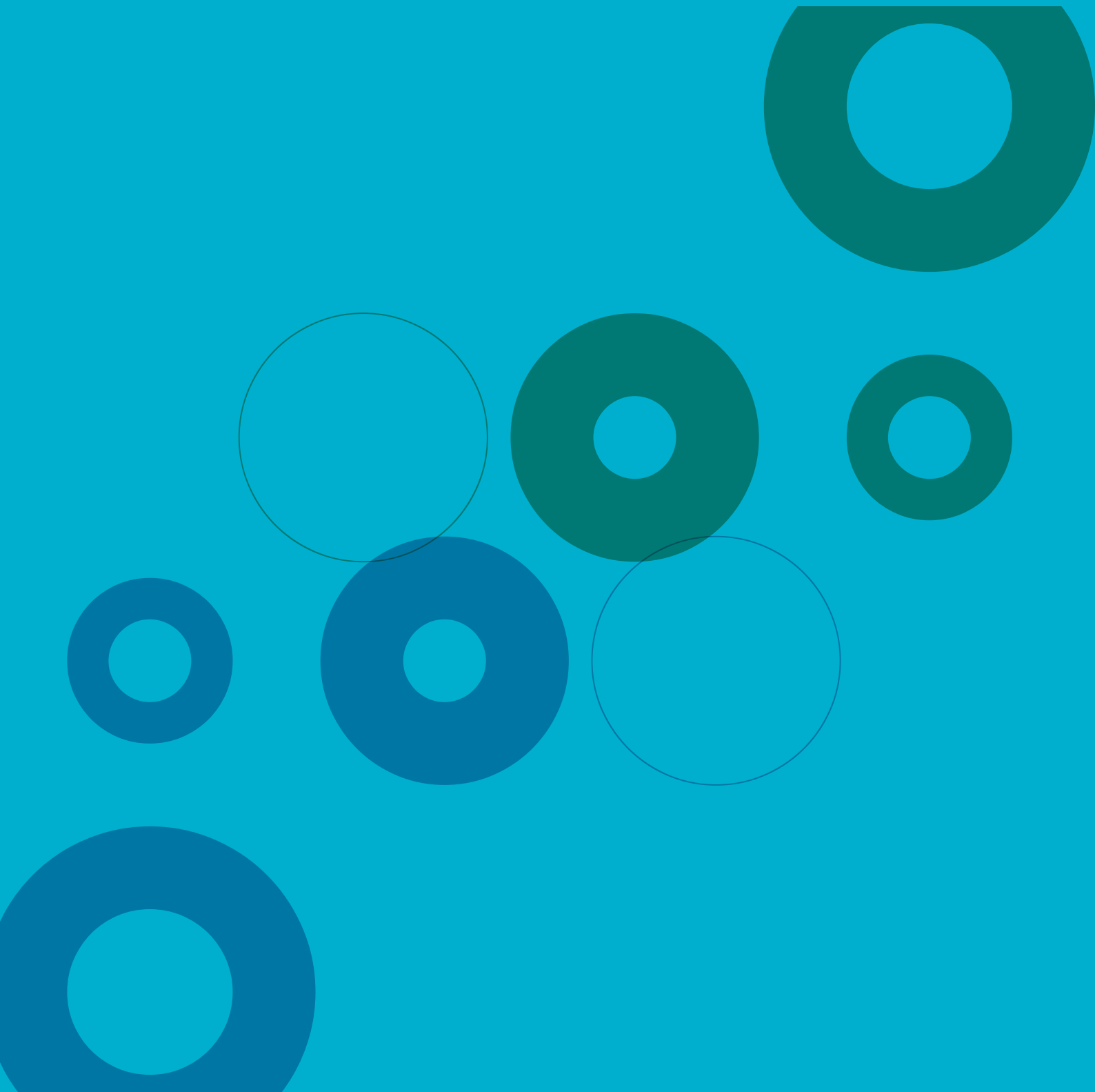
uitgevoerd door / De Taalstudio
met medewerking van / De Taalsector / Left Consultancy
in opdracht van de Taalunie / 9 september 2018

“Over de economische betekenis van taal”

Een verkenning van de taalsector
in het Nederlandse taalgebied

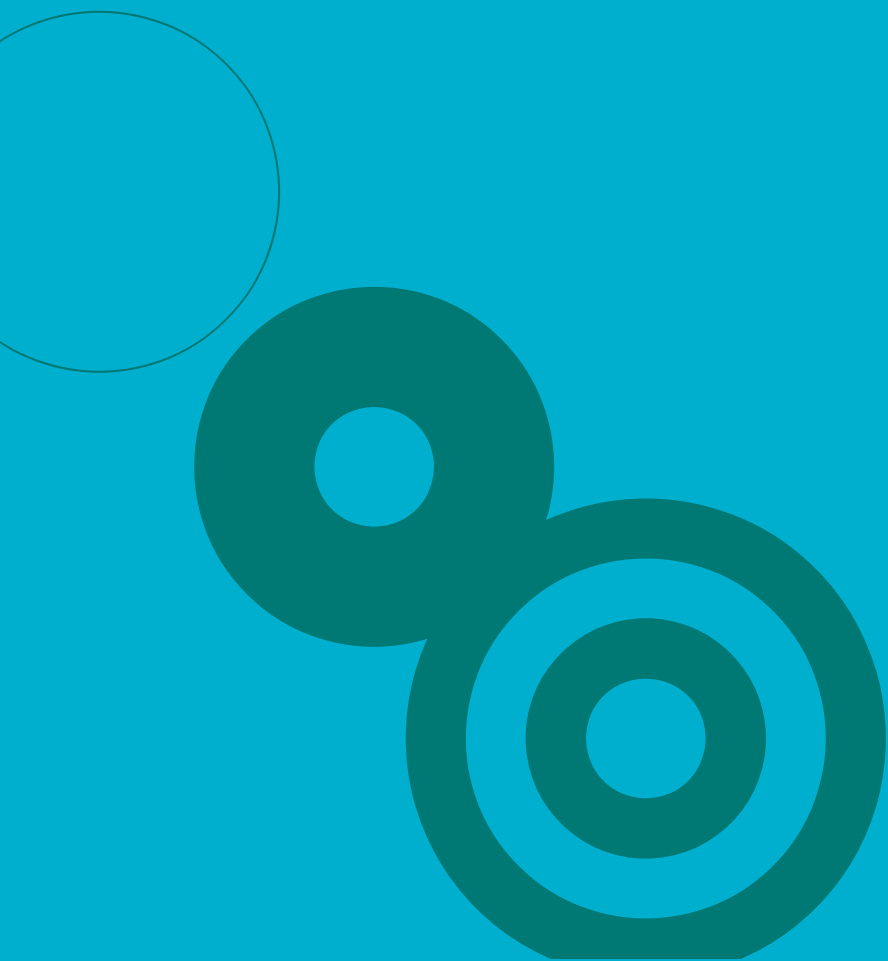
uitgevoerd door / De Taalstudio
met medewerking van / De Taalsector / Left Consultancy
in opdracht van de Taalunie / 9 september 2018

Inhoud

	Voorwoord	7				
0.	Samenvatting en overzicht van resultaten en conclusies	9				
1.	Opzet en achtergronden	15				
1.1	Eerder onderzoek naar de taalsector	15				
1.2	Definitie en afbakening van de taalsector	17				
1.3	Statistische gegevens over de taalsector	20				
1.4	De taalsectorenquête	22				
2.	De taalsector in Nederland	25				
2.1	Statistische gegevens over de taalsector in Nederland	25				
2.1.1.	Bedrijfsstatistieken	25				
2.1.2	Beroepsbevolking	28				
2.1.3	Samenvatting en conclusie	30				
2.2	De taalsectorenquête in Nederland	30				
2.2.1	Taalberoepen	31				
2.2.2	Diensten en producten	32				
2.2.3	Omzet	33				
2.2.4	Arbeid	37				
2.2.5	Innovatie	37				
2.2.6	Verwachtingen	38				
2.2.7	Samenvatting en conclusie	39				
2.3	Met dank aan	40				
2.3.1.	Geraadpleegde deskundigen	40				
2.3.2	Bijdrage enquête	41				
3.	De taalsector in Vlaanderen en Brussel	43				
3.1	Statistische gegevens over de taalsector in Vlaanderen en Brussel	43				
3.1.1	Bedrijfsstatistieken	43				
3.1.2	Beroepenstatistiek	48				
3.2	De taalsectorenquête in Vlaanderen en Brussel	50				
3.2.1	Inleiding	50				
3.2.2	Profiel van de actoren	50				
3.2.3	Profiel van de sector	52				
3.2.4	Verwevenheid van de sector	54				
				3.2.5	Innovatiekracht	56
				3.2.6	Verwachtingen	57
			3.3	Conclusies	58	
			4.	De Taalsector in Suriname en op de Caribische eilanden	61	
			4.1	Opmerkingen over gepresenteerde statistische gegevens	61	
			4.2	De taalsectorenquête in Suriname en op de Caribische eilanden	62	
			4.2.1	Beroep	62	
			4.2.2	Specificatie van diensten	64	
			4.2.3	Geografische spreiding	65	
			4.2.4	Sector	65	
			4.2.5	Arbeidsrelaties	66	
			4.2.6	Innovatie en ontwikkeling	67	
			4.3	Conclusies: het marktbeeld in Suriname en op de Caribische eilanden	67	
			4.4	Geraadpleegde personen en bronnen	68	
				Bijlagen	71	
			Bijlage a.	Taalberoepenlijst	71	
			Bijlage b.	Beroepenlijst ROA-CBS (2014)	75	
			Bijlage c.1	De enquête voor individuele taalprofessionals – Nederland	83	
			Bijlage c.2	De enquête voor individuele taalprofessionals – Vlaanderen en Brussel	89	
			Bijlage c.3	De enquête voor individuele taalprofessionals - Suriname, Curaçao en Aruba	95	
			Bijlage d.1	De enquête voor taalbedrijven en -organisaties – Nederland	101	
			Bijlage d.2	De enquête voor taalbedrijven en -organisaties – Vlaanderen en Brussel	107	
			Bijlage d.3	De enquête voor taalbedrijven en -organisaties - Suriname, Curaçao en Aruba	113	
				Bibliografie	121	

Voorwoord

Dat taal een belangrijke rol speelt in het maatschappelijk leven, behoeft eigenlijk geen betoog. Verschillende belangrijke maatschappelijke kwesties zijn nauw met taal verbonden. Denk aan participatie, inburgering, kansengelijkheid in het onderwijs, sociale cohesie, laaggeletterdheid, communicatie tussen overheid en burger, beeldvorming in de media, internationalisering van het hoger onderwijs en dergelijke meer. Maar toch, de vaststelling dat taal maatschappelijk belangrijk is, ontlokt vaak niet veel meer dan een zekere plichtmatige bevestiging. Ja, natuurlijk. Taal. *Best belangrijk*. Anders nog iets?

Taalprofessionals – mensen die zich beroepshalve met taal bezighouden – zijn heel goed doordrongen van het maatschappelijke belang van hun werk, niet alleen voor zichzelf, maar ook voor de mensen en sectoren waarvoor zij werken, maar ook zij moeten vaak vaststellen dat de waarde van hun beroepen vaak onvoldoende op het netvlies van de rest van de samenleving staat. Zij hebben het dan met name over de lage verdiensten, jongere generaties die niet gestimuleerd zouden worden te kiezen voor een toekomst in talen en het imago van taalvakken en talenstudies als ‘gemakkelijk’ en economisch onaantrekkelijk.

Een recent verschenen rapport van de Nederlandse Koninklijke Academie voor Wetenschappen *Talen voor Nederland* (KNAW, 2018) erkent wel degelijk het belang van een sterke taalsector en wijst op de urgentie van een gericht taalbeleid:

De open en internationaal georiënteerde Nederlandse samenleving vereist een efficiënt en breed gedragen visie op taal en taalonderwijs, met ruimte voor interculturele perspectieven en een sterke talensector. Het onderwijs en de talensector moeten worden gevoed door een actieve, naar buiten gerichte universitaire talengemeenschap. De aanwezigheid van sprekers van allerlei verschillende talen – en van een bevolking die afhankelijk van haar behoefte kennis op maat heeft van andere talen en culturen – vormt een meerwaarde voor onze kenniseconomie en een bron van culturele, maatschappelijke en economische ontwikkeling.

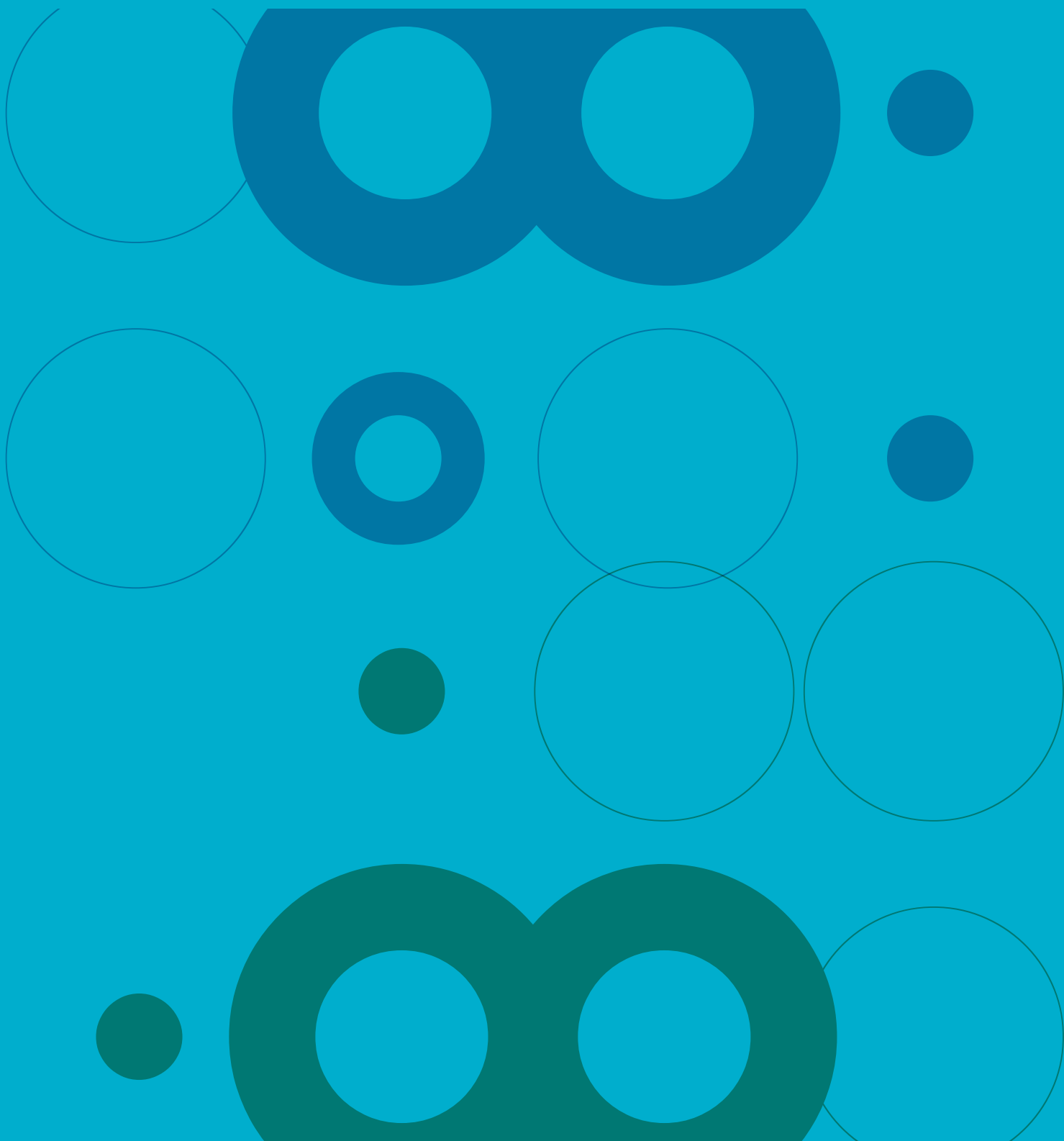
Ook andere ontwikkelingen duiden op een toenemend besef dat de taalsector een belangrijke rol speelt en dat een verdere afbrokkeling daarvan wel eens grote

maatschappelijke gevolgen zou kunnen hebben. Tegelijkertijd moeten we constateren dat een overzicht van wat de sector nu precies inhoudt, zowel inhoudelijk als getalsmatig, ontbreekt. De Taalunie heeft daarom het initiatief genomen tot een verkenning van de taalsector in het hele Nederlandse taalgebied: in Nederland, in Vlaanderen en Brussel, in Suriname en op de Caribische eilanden waar het Nederlands een officiële taal is. De centrale vraag van deze verkenning is: wat is de economische betekenis van de taalsector? Het gaat dan om zaken als: wie werken er in die sector, wat doen zij, om hoeveel mensen en bedrijven gaat het? Voor wie werken zij? Welke producten en diensten levert de taalsector en aan wie, wat zijn belangrijke trends en verwachtingen?

Ongetwijfeld zijn er meer vragen te stellen over de economische aspecten van de taalsector – om nog maar te zwijgen van andere aspecten die deze sector kenmerken – maar wij hopen met deze verkenning enkele belangrijke eerste stappen te zetten door de sector in kaart te brengen en te beschrijven en een beeld te geven van de voornaamste ontwikkelingen wdie voor de sector als geheel van belang zijn.

Het verslag van de verkenning van de taalsector in het Nederlandse taalgebied bestaat uit vier delen. Het eerste, algemene deel schetst doelstelling en achtergrond van de verkenning, geeft kort weer op welk eerder onderzoek de verkenning voortbouwt, gaat in op de wijze waarop het onderzoek is opgezet, brengt de voornaamste resultaten bij elkaar en trekt enkele voorzichtige conclusies. In het tweede, derde en vierde deel worden de volledige resultaten gepresenteerd van de verkenning die in drie delen van het Nederlandse taalgebied is uitgevoerd: (1) Nederland, (2) Vlaanderen en Brussel, en (3) Suriname, Aruba en Curaçao. Deze rapportages zijn gelijkaardig opgebouwd en zijn deels gebaseerd op dezelfde enquête, maar hebben elk een eigen auteur. In een aantal bijlages, ten slotte, wordt nadere informatie gegeven over diverse aspecten van het onderzoek.

Wij danken de Taalunie die deze verkenning mogelijk heeft gemaakt, en alle taalprofessionals en anderen die, als zelfstandige of vanuit een onderneming of organisatie, de moeite hebben genomen om mee te werken aan het onderzoek. Zonder hun medewerking hadden wij met dit onderzoek onmogelijk zo’n breed beeld kunnen bereiken.

0. Samenvatting en overzicht van resultaten en conclusies

Eerder onderzoek

Wij starten deze verkenning naar de economische betekenis van de taalsector in het Nederlandse taalgebied met een korte schets van gelijkaardig onderzoek dat eerder internationaal is uitgevoerd. Sinds 2009 is er in internationaal verband regelmatig onderzoek gedaan door de sector zelf. Daarin staan vooral bedrijfseconomische aspecten centraal, zoals omzet, werkgelegenheid en groeiverwachtingen. Daaruit komt een stabiel beeld naar voren van een vitale en optimistische sector. Zorgen bestaan er ook, bijvoorbeeld over de opmars van machinevertalingen, die voor zowel de kwaliteit van vertalingen als de werkgelegenheid voor tolken en vertalers nadelige gevolgen zou kunnen hebben.

De huidige verkenning verschilt van deze onderzoeken in de eerste plaats met betrekking tot de reikwijdte. Het genoemde onderzoek beperkt zich grotendeels tot een bepaalde deelsector, die de *taalindustrie* wordt genoemd (met name de tolk- en vertaalsector is daarin goed vertegenwoordigd). Wij hebben het net breder uitgeworpen en ook gekeken naar professionals die binnen de sector werkzaam zijn in andere taalberoepen, zoals logopedisten, (tekst)schrijvers, journalisten en anderen. Een ander verschil in reikwijdte is dat eerder onderzoek voornamelijk Europees georiënteerd was. De huidige verkenning richt zich specifiek op de *Nederlandstalige gebieden*, binnen en buiten Europa.

Taalberoepenlijst: afbakening van de taalsector

Het begrip taalsector is op zichzelf relatief nieuw – de term werd gemunt door Dries Debackere, een van de medeauteurs van deze verkenning – en is nog niet algemeen gangbaar. Ook in het eerdere onderzoek werd het nog niet gehanteerd. Om de verkenning in deze reikwijdte op te kunnen zetten, hebben wij dus eerst aandacht besteed aan een nadere afbakening van het begrip *taalsector*.

In een diensteneconomie als de onze produceren veel mensen taalproducten (lees: geschreven dan wel gesproken teksten) als belangrijk deel van hun werk. Als we hen allemaal tot de taalsector zouden rekenen, wordt deze te breed om er zinvolle uitspraken over te

kunnen doen. Neem de politicus die veel speeches houdt, de jurist die bezig is met het lezen, interpreteren en produceren van juridische teksten, of de beleidsadviseur die adviezen uitbrengt in geschreven rapportages: taal en tekst zijn cruciaal in hun werk, maar daarmee maken ze nog niet automatisch deel uit van de taalsector.

Hoofdstuk 1.2 bespreekt gedetailleerd onze overwegingen bij het afbakenen van de sector en onze werkwijze. We komen daarin tot een indeling van de sector in de vorm van twee concentrische cirkels, een kern van de sector met een schil eromheen. Tot de kern van de taalsector rekenen wij beroepsbeoefenaars en bedrijven/organisaties die voldoen aan de volgende criteria:

- ze leveren een talig product of talige dienst
- ze zien zichzelf doorgaans ook als deel uitmakend van de taalsector
- het taalproduct/ de taaldienst valt samen met het eindproduct/de geleverde dienst (taal is dus niet ‘onderdeel van’ wat de persoon of het bedrijf levert, maar het *is* wat er wordt geleverd)
- het beroep/bedrijf wordt doorgaans door anderen uit de taalsector beschouwd als deel uitmakend van die sector
- er heerst overeenstemming onder deskundigen uit de taalsector dat deze beroepen erbij horen
Voorbeelden: auteur, journalist, schrijver, redacteur, copywriter, tolk, (literair) vertaler, stemacteur, ondertitelaar, taaldocent, taaltrainer, corrector, gebarentolk, leerkrachten Nederlands als tweede taal, presentator, editeur, tekstbewerker, notulist, verslaggever, presentatietrainer.

Niet tot de kern, maar tot de schil eromheen van de taalsector behoren bedrijven, organisaties en beroepen waarover binnen de sector – en soms ook binnen de beroepsgroep zelf – minder duidelijkheid is of deze binnen of net buiten de sector vallen. Deze beroepen, bedrijven en organisaties vallen uiteen in vier verschillende categorieën:

1. Bedrijven of organisaties die (deels) talige producten en/of diensten leveren, waarvoor de expertise/ producten/diensten van taal-

professionals worden ingeschakeld, extern of intern. Voor het/de uiteindelijke product/dienst worden ook andere disciplines ingeschakeld.

Voorbeelden: uitgeverij, marketingbureau, communicatieadviesbureau, overheidsprogramma's op het gebied van taal, taalreisbureau, gespecialiseerde zorginstellingen voor mensen met communicatieve beperkingen

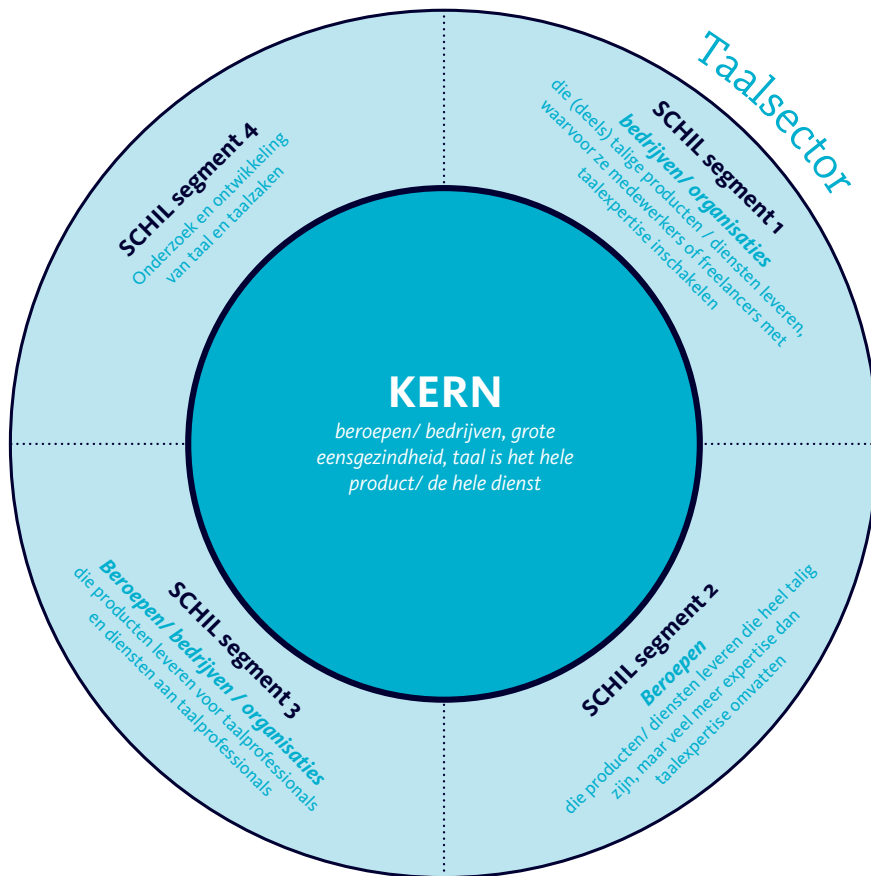
2. Beroepen die heel talig zijn, maar veel meer expertise dan taalexpertise omvatten.
Voorbeelden: acteur, cabaretier, rapper, zanger, lokalisatiespecialist, mediatrainer
3. Beroepen en bedrijven/organisaties die producten leveren voor en diensten aan taalprofessionals.
Voorbeelden: ontwikkelaar van software voor computerondersteund vertalen (de zogeheten CAT-tools), taalleermethodenontwikkelaar
4. Beroepen en bedrijven/organisaties die zich richten op onderzoek en ontwikkeling van taal en taalzaken.

Voorbeelden: taalsocioloog, taalpsycholoog, logopediewetenschapper, leverancier van taaltechnologie

5. Bijlage a bevat een lijst van alle taalberoepen, taalbedrijven en -organisaties die we tijdens het onderzoek zijn tegengekomen, zowel uit de kern als uit de schil. Hieronder wordt deze taalberoepenlijst grafisch weergegeven.

Gegevens over de taalsector in de nationale statistieken

Na de taalsector afgebakend en ingedeeld te hebben, richten we onze aandacht op de centrale vraag van deze verkenning: wat is de economische betekenis van deze sector? Primair gaat onze belangstelling uit naar de vraag hoeveel personen er in de sector werkzaam zijn en welke verdiensten (zowel lonen als omzet) er gerealiseerd worden. Gegevens over arbeidsdeelname en verdiensten worden, in alle landen waar ons onderzoek betrekking op heeft, geanonimiseerd verzameld door de nationale overheid. Helaas kunnen we in die overzichten de gegevens over de taalsector toch niet zonder meer terugvinden. Hoofdstuk 1.3

beschrijft in detail de mogelijkheden en beperkingen van de openbare bedrijfs- en beroepsstatistieken. Per regio is vervolgens in beeld gebracht welke gegevens over omzet en werkgelegenheid in de taalsector wél beschikbaar zijn.

In Nederland bekeken we bij het CBS de bedrijfs- en beroepsstatistieken. Bij de bedrijfsstatistieken staan taalbedrijven ingeschreven onder 39 verschillende codes in de *Standaard Bedrijfsindeling* (SBI) die het CBS hanteert, afkomstig uit *16 verschillende afdelingen*. Dat is op zichzelf een indicatie dat taalbedrijven zich bezighouden met een breed spectrum activiteiten. Voor vrijwel alle codes waarbinnen taalbedrijven voorkomen, geldt dat onder dezelfde code niet alleen taalbedrijven maar ook andere bedrijven opgenomen zijn. Duidelijke voorbeelden daarvan zijn bijvoorbeeld de onder-titelaars, die thuishoren in 5912, maar gezamenlijk met andere 'facilitaire activiteiten voor film- en televisieproductie'. Of schrijvers, die we terugvinden onder 9003, 'schrijven en overige scheppende kunsten'. Uit de bedrijfsstatistieken kan de taalsector dus niet één op één worden afgeleid. Hetzelfde geldt voor de beroepsstatistieken. Taalberoepen komen voor in vrijwel alle 13 de hoofdgroepen die het CBS onderscheidt, al ligt het zwaartepunt duidelijk bij de volgende groepen:

01	Pedagogische beroepen: deze beroepsklasse omvat de docenten, sportinstructeurs, leidsters kinderopvang en onderwijsassistenten.
02	Creatieve en taalkundige beroepen: deze beroepsklasse omvat de auteurs en kunstenaars, vakspecialisten op artistiek en cultureel gebied.
03	Commerciële beroepen: deze beroepsklasse omvat de adviseurs marketing, public relations en sales, vertegenwoordigers, inkopers en verkopers.
04	Bedrijfseconomische en administratieve beroepen: deze beroepsklasse omvat de specialisten bedrijfsbeheer en administratie, specialisten personeels- en loopbaanontwikkeling en administratief personeel.

06	Openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen: deze beroepsklasse omvat de overheidsambtenaren en -bestuurders, juristen, beveiligingspersoneel en militairen.
08	ICT beroepen: deze beroepsklasse omvat de ICT-specialisten, gebruikersondersteuning ICT, radio- en televisie technici.
10	Zorg en welzijn beroepen: deze beroepsklasse omvat de artsen, therapeuten en verpleegkundigen, specialisten op maatschappelijk gebied, vakspecialisten gezondheidszorg, sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders en verzorgenden.

Tabel 1-0

Ook hier stuiten we erop dat de gegevens die voorhanden zijn, geen specifiek inzicht geven in de taalsector. Daarvoor zijn de categorieën te breed. Willen we bijvoorbeeld het aantal taaldocenten weten, dan vinden we die terug onder *0113 Docenten algemene vakken secundair onderwijs: deze beroepsgroep omvat de docenten aardrijkskunde, geschiedenis, economische vakken, talen, biologie, natuur- en scheikunde, wiskunde en informatica, techniek, beroepenoriëntatie, kunst- en creatieve vakken en godsdienst*. We kunnen dan wel zien dat in deze categorie 114000 werkende personen worden geteld, maar we kunnen de taaldocenten daar niet uit isoleren.

De statistische gegevens die voorhanden zijn voor Vlaanderen en Brussel wijzen in dezelfde richting. Nagenoeg dezelfde lijst codes blijkt relevant, hetgeen bevestigt dat ook in Vlaanderen en Brussel de taalsector verweven is met de hele economie. Ook hier brengt dit met zich mee dat specifiek inzicht in economische aspecten van de taalsector, behoudens de tolk- en vertaalbureaus, niet verkrijgbaar is. In Suriname en op Curaçao en Aruba is het aanleveren van gegevens ten behoeve van bedrijfs- en beroepsstatistiek nog onvoldoende ingeburgerd om betrouwbare gegevens uit de nationale databanken te kunnen halen.

Belangrijkste resultaten van de enquête

Na een eerste afbakening van de taalsector en de opstelling van een beroepenlijst, werd een enquête uitgezet om de economische betekenis van de taalsector verder in kaart te brengen. Ook droeg de enquête bij aan verfijning van de afbakening van de taalsector en de beroepenlijst.

Concreet wilden wij met de door ons opgestelde enquête inzicht verkrijgen in de volgende punten:

- welke beroepen komen voor in de taalsector?
- welke diensten worden er geleverd door taalprofessionals?
- aan welke sectoren leveren zij?
- in welke talen bieden zij hun diensten of producten aan en – in geval het hier meerdere talen betreft – in welke combinaties?
- wat zijn de toekomstverwachtingen, welke uitdagingen, kansen en bedreigingen ziet men?
- welke gegevens kunnen wij verzamelen die behulpzaam zijn bij eventueel vervolgonderzoek met een economische insteek?

Twee edities van de enquête werden verspreid, één voor individuele taalprofessionals en één voor bedrijven en organisaties. Via de netwerken van de onderzoekers, beroepsverenigingen en deskundigen werd de enquête rondgestuurd. Onze enquête leverde in Suriname 38 reacties op, in Vlaanderen in 82 en in Nederland 434. Daarmee lag de respons duidelijk hoger dan in het hierboven aangehaalde internationale onderzoek.

De resultaten van de enquête worden in detail weergegeven in de regionale rapportages over de verschillende gebieden. Hoewel we de resultaten voorzichtig moeten interpreteren, kunnen we hierbij toch een aantal relevante uitspraken doen over de economische betekenis van de taalsector in het Nederlandse taalgebied.

In de eerste plaats bevestigt de enquête in alle onderzochte regio's het beeld dat de taalsector verankerd is in de volle breedte van de economie. De sector levert diensten aan alle economische sectoren en aan zowel consumenten als bedrijven en overheden.

Ten tweede is de Nederlandse taal in alle regio's van grote betekenis voor de sector. Vrijwel alle respondenten bieden hun diensten en producten ook in het Nederlands aan. In Nederland ligt het aantal individuen en bedrijven dat enkel in het Nederlands werkt (zo'n 50%) hoger dan in België en Suriname (zo'n 20%). Hiermee tonen België en Suriname hun meertaligheid als landen ook meer in de taalsector die ze binnen hun grenzen huisvesten.

Een derde bevinding die in alle regio's terugkomt is de vitaliteit en het optimisme in de sector. Er blijkt zowel bij de individuele taalprofessionals als bij de bedrijven en organisaties overwegend optimisme te zijn. De grote meerderheid van respondenten verwacht dat de omzet en het resultaat de komende drie jaar zullen groeien of gelijk zullen blijven.

Wel valt op dat in de taalsector niet noodzakelijk veel wordt geïnvesteerd in innovatie. Technologische ontwikkelingen, zoals machinevertalingen, worden niet alleen als kansen, maar ook als bedreigingen gezien. Door bedrijven en organisaties wordt meer geïnvesteerd in innovatie dan door individuele taalprofessionals, en meer in diensten dan in producten, maar in het algemeen is er op het vlak van innovatie nog veel ruimte voor verbetering. Tot slot bestaan er tussen de regio's ook duidelijke verschillen, bijvoorbeeld in de samenstelling van de taalsector. Zo werken er in Nederland naar verhouding meer taalprofessionals voor het onderwijs, met name voor de ontwikkeling van leermethodes en het aanbieden van cursussen, terwijl er in België naar verhouding meer taalprofessionals als vertaler aan de slag gaan. Deze verschillen kunnen te maken hebben met de samenstelling van de steekproef, maar kunnen ook iets zeggen over de manier waarop bepaalde andere sectoren in de regio's zijn georganiseerd.

Conclusies en aanbevelingen

Deze verkenning levert een aantal nieuwe gegevens op. In de eerste plaats een afbakening van de taalsector in het Nederlandse taalgebied. Deze is tot stand gekomen in nauwe consultatie met de sector zelf. Daarnaast biedt de verkenning een overzicht van een aantal belangrijke indicatoren voor de economische betekenis van de sector. Tot slot biedt dit onderzoek inzicht in de trends die taalprofessionals en taalbedrijven als de belangrijkste zien.

In de eerste plaats lijkt het ons nastrevenswaardig de enquête over enige tijd te herhalen. De afbakening van de sector is nu gemaakt, een eerste versie van de enquête is opgesteld. Aan het voorbeeld van de jaarlijkse “Language Industry Surveys” kunnen we zien hoe de animo om deel te nemen in de loop der jaren toeneemt, terwijl de tijdsinvestering voor de onderzoekers juist afneemt, en er toch een steeds helderder beeld ontstaat. Een jaarlijkse monitor lijkt ons niet nodig, maar een ritme van elke twee of drie jaar zou belangrijke ontwikkelingen aan het licht kunnen brengen. Feedback leerde ons dat onze enquête minder geschikt werd ervaren voor taalprofessionals in onderwijs en wetenschap, bij overheden en op taaldiensten in ondernemingen of organisaties. De enquête was, onbedoeld, te zeer gericht op taalbedrijven en commerciële activiteiten. Hiermee zou bij een eventuele herhaling rekening moeten worden gehouden.

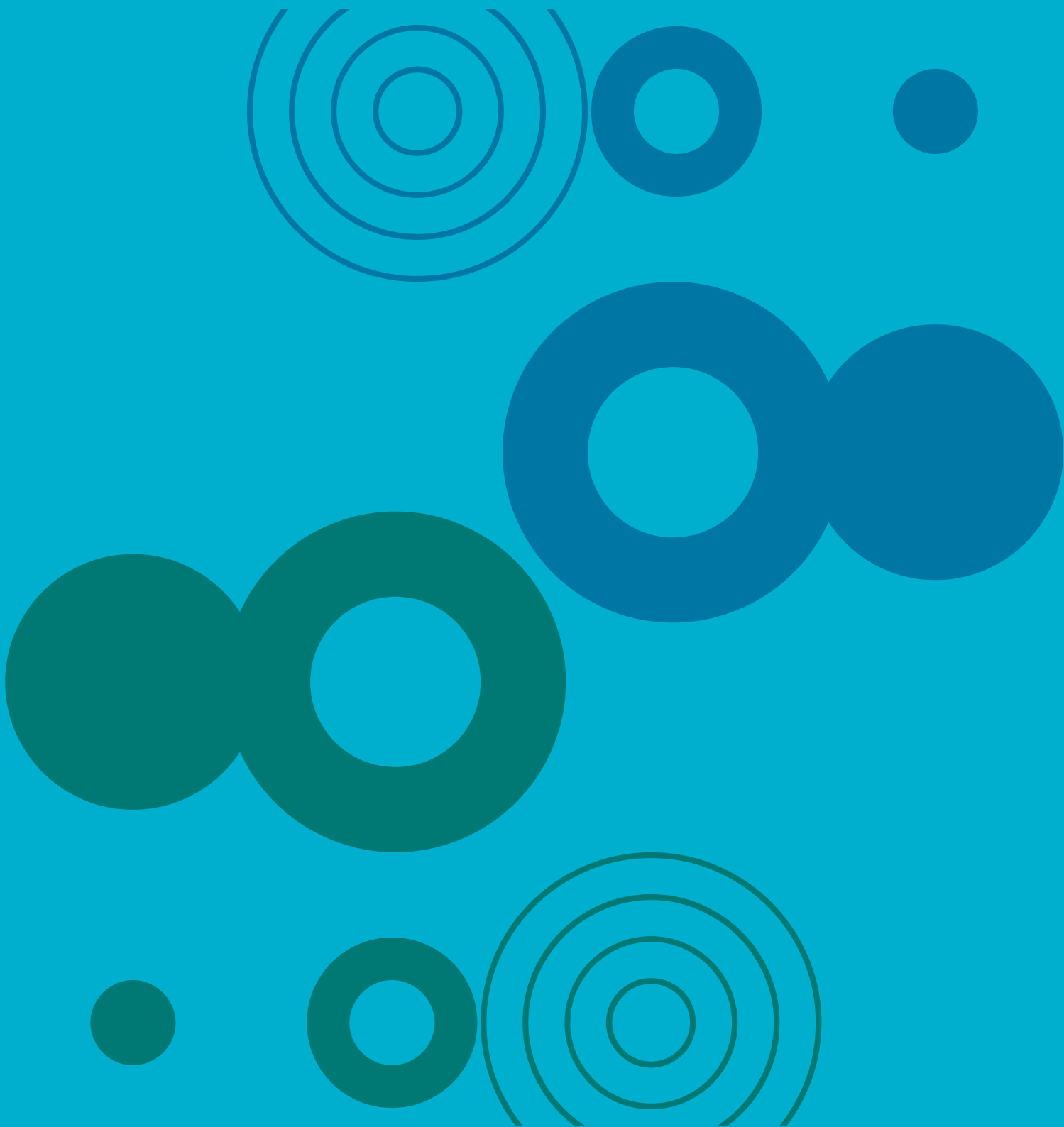
In de tweede plaats denken wij dat op basis van de door ons opgestelde afbakening wel degelijk meer informatie uit de openbare statistieken kan worden gehaald. We zien hiervoor inspirerende voorbeelden bij de uitzendbranche en de toeristenindustrie, branches met vergelijkbare problemen in de aansluiting op nationale statistieken als de taalsector. Voor de toeristische sector is op initiatief van de Europese Commissie bijvoorbeeld een handleiding ontwikkeld waarmee de betekenis van de toeristische sector voor de economie kan worden berekend. Alle lidstaten kunnen deze handleiding gebruiken voor hun eigen

berekeningen i.v.m. hun eigen toeristische sector. De taalsector zou om te beginnen deze handleiding voor de toeristische sector kunnen vertalen in een handleiding voor de taalsector. (Franz et al, ms)

In de derde plaats valt een tegenstelling op die in eventueel vervolgonderzoek nader kan worden bekeken. Uit zowel onze eigen enquêteresultaten als eerdere internationale onderzoeken blijkt dat er in de sector optimisme heerst. Men investeert, men verwacht groei in omzet en resultaat. Tegelijkertijd worden door deskundigen en respondenten heel wat zorgen geuit over de toekomst van de sector. Zo wordt melding gemaakt van gebrek aan verjonging, vernieuwing, zichtbaarheid en aantrekkingskracht. Dit zijn signalen die niet zomaar terzijde kunnen worden geschoven.

Ten vierde valt op dat we van veel kanten zeer positieve reacties ontvingen op het initiatief om de sector beter in beeld te brengen. Het begrip taalsector is relatief nieuw en is nog niet algemeen gangbaar. Toch blijken de respondenten van ons onderzoek, die uiteenlopende achtergronden hebben, zich er wel in te herkennen. Wij pleiten ervoor om meer verbinding en samenwerking binnen de sector te zoeken, omdat dat kansen biedt op meer synergie en meer georganiseerde en georkestreerde belangenbehartiging voor de taalsector als geheel.

Ten vijfde en ten slotte lijkt het ons belangrijk om ook te investeren in methodes waarmee niet alleen de economische betekenis van de sector, maar ook de bredere maatschappelijke waarde van taal voor de samenleving kan worden uitgedrukt. Die waarde valt, net zoals de waarde van cultuur, natuur, sociale cohesie of veiligheid, niet altijd evenzeer in geld uit te drukken. Indien de sector hiervoor een model zou ontwikkelen, dan zou dat zeker helpen om mee te bepalen wat zinvolle investeringen en maatregelen kunnen zijn, en om die met succes te bepleiten.

1. Opzet en achtergronden

1.1 Eerder onderzoek naar de taalsector

Onderzoek naar de relatie tussen taal en economie is niet nieuw. In verschillende landen, waaronder Canada en Zwitserland, bestaat een - in omvang bescheiden - vakgebied binnen de economische wetenschap dat zich met die relatie bezighoudt. Het onderzoek richt zich op vragen als: wat is de economische betekenis van bepaalde talenkennis? Verdienen meertalige mensen meer dan ééntaligen? Wat zijn de economische gevolgen van een één- of meertalig nationaal beleid? Welke exportmogelijkheden missen we door gebrek aan talenkennis? (Zie bijvoorbeeld Grin [2003]; Tinsly and Board [2010]; Dulfano (2013); Gazolla and Wickström [2016]).

Twee recente publicaties beschrijven het belang van taal en de taalsector voor de economie en de samenleving ook voor een algemeen geïnteresseerd publiek – een indicatie dat het onderwerp langzamerhand een breder publiek begint te bereiken. Het zijn inhoudelijke beschrijvingen van het belang van taal voor bedrijven en overheden, op basis van veel voorbeelden uit de praktijk. Uitstekende inleidingen om een beeld te krijgen van het werk dat taalprofessionals doen, en wat hun toegevoegde waarde is. De focus is niet beperkt tot de Nederlandstalige landen. Deze publicaties hebben ons geïnspireerd door het beeld dat zij schetsen van de vele sectoren waarin taalprofessionals werken en hebben ons daarmee ook geholpen om de breedte van de sector te kunnen herkennen.

In het boek *Linguanomics* (Hogan-Brun, 2017) staat meertaligheid centraal. Globalisering en het internet hebben, in combinatie met het massale reizen, geleid tot een wereld waarin veel mensen zich niet meer tot één taal (kunnen) beperken. ‘Linguanomics’ onderzoekt deze meertaligheid in materiële, economische en culturele zin. Wat is het effect van meertaligheid op een samenleving, op organisaties of individuen? Wat zijn de kosten en baten ervan? En welke rol kan of moet de overheid hierbij spelen? Deze en andere thema’s komen uitvoerig aan bod, waarbij ook steeds aandacht is voor de beroepen die met deze

situatie samenhangen en de rol van professionals in het slechten van taalbarrières.

In haar boek *Taal is business* (2017) heeft Frieda Steurs een heldere missie. Ze wil meer mensen motiveren om te kiezen voor een toekomst als taalprofessional, én ze wil professionals uit het bedrijfsleven en collega-wetenschappers laten zien hoezeer maatschappij en wetenschap steunen op taal en heel specifieke taaltoepassingen. Naast thema’s als meertaligheid, lokalisatie, of de impact van technologie op de taalsector, bespreekt zij twee specifieke sectoren waarin taal een bijzonder belangrijke rol speelt en waarin taalprofessionals dan ook veel emplooi vinden: de medische en de juridische wereld. Haar betoog over het belang van taal ondersteunt zij niet altijd met cijfers, maar wel steeds met treffende voorbeelden die aantonen wat het belang van taal is in een wereld waarin internationaal opereren de norm is geworden. Ze wijst daarbij ook steeds op de cruciale rol die de groeiende taalindustrie daarin inneemt.

De taalindustrie in Europa

Ook buiten de wetenschap vindt onderzoek plaats. Dit richt zich tot nu toe veelal op wat men in het Engels de “language industry” noemt, oftewel de *taalindustrie*. Europees onderzoek naar de taalindustrie verscheen voor het eerst in 2009. Het betreft de *Study on the size of the language industry in the EU*, opgesteld door Adriane Rinsche en Nadia Portera-Zanotti van het Engelse Language Technology Centre (LTC), in opdracht van het Directoraat Generaal Vertaling van de Europese Commissie. De onderzoekers vroegen gegevens over de taalindustrie op bij nationale statistische autoriteiten in Europese landen en vulden deze aan met de uitkomsten van een enquête onder taalbedrijven. Zo brengen de auteurs de omvang van de taalindustrie in Europa in kaart. Onder ‘taalindustrie’ – in het rapport ook wel LSP’s (Language Service Providers) genoemd – verstaat men *Translation, Interpreting, Software localisation, Website globalisation, Language technology tool development, Language teaching, Consultancy* en *Organisation of international conferences with multilingual needs*. De Nederlandse taalindustrie was in dit rapport vertegenwoordigd met 48 respondenten, de Belgische

met 29. Naast een bepaling van de omzet van de sector in Europa en prognoses over de ontwikkeling ervan – een jaarlijkse groeiprognoze van minimaal 10% – wordt een aantal zaken vastgesteld:

- het belang van meertaligheid wordt onderschat;
- investeringsmaatschappijen raken steeds meer geïnteresseerd in de taalindustrie;
- alleen over tolk- en vertaaldiensten zijn in de officiële statistieken enigszins betrouwbare gegevens te vinden;
- de markt is aan het consolideren maar toetreding is gemakkelijk en vormt een bedreiging voor kwaliteit en prijs;
- het imago van taalberoepen is laag (en moet omhoog);
- het gebruik van vertaaltechnologie zal enorm toenemen;
- de meest gebruikte talen binnen de Europese taalindustrie zijn Engels, Duits, Spaans, Frans en Italiaans.

Zonder op de uitkomst van ons onderzoek vooruit te lopen, kunnen we stellen dat veel van deze conclusies nog steeds actueel zijn.

De voornaamste aanbevelingen van de *Study on the size of the language industry in the EU* zijn:

- er is verbetering en verdere harmonisering nodig van de statistische gegevensverzameling op nationaal niveau;
- Europa maakt een belangrijk deel uit van de taalindustrie wereldwijd. Dit betekent dat er groeipotentieel is, maar dat kan alleen gerealiseerd worden als de taalsector onderhouden en gesteund wordt;
- een onderzoek als het gepresenteerde moet regelmatig herhaald worden, liefst met steun van de landelijke vakorganisaties in de sector.

De taalindustrie in Europa – 2018

De oproep van Rinsche en Portera-Zanotti tot vervolgonderzoek vond gehoor. Sinds 2013 wordt door een groeiend consortium van organisaties van taalprofessionals en taalbedrijven in Europa een enquête gehouden met steun van Directoraat Generaal Vertaling van de Europese Commissie, en op de site daarvan ook gepubliceerd. Het betreft de jaarlijkse European Language Industry surveys: *Expectations and concerns of the European Language Industry* (LINDweb, 2018 en eerder). We bespreken hier vooral de laatste editie, die verscheen in voorjaar 2018 en betrekking heeft op het jaar 2017. Het onderzoek vindt plaats onder zowel individuele taalprofessionals als taalondernemingen. Er waren in totaal 1285 respondenten, waarvan 32 buiten Europa. Doelstelling van de rapportage is niet om precieze

kwantitatieve gegevens te achterhalen, maar om de stemming in de sector te bepalen. Ook in dit onderzoek ligt de focus op de taalindustrie, dus betreft het vooral de segmenten vertalen, tolken en lokalisatie. Daarbij zijn niet alleen bedrijven en zelfstandigen uitgenodigd de enquête in te vullen, maar ook opleiders. De respons in België betrof 13 bedrijven en 15 individuele professionals, in Nederland 11 bedrijven en 9 individuen.

De meest relevante conclusies van dit onderzoek zijn:

- het sentiment is in het algemeen positief, en dat is – met uitzondering van 2016 – een constant beeld: de meeste respondenten verwachten groei in activiteiten, verkoop, prijsontwikkeling en personeel;
- ook in algemene zin is het beeld vanaf de eerste survey in 2013 opmerkelijk stabiel;
- 34% van de bedrijven heeft omzet onder de € 250.000,-, 36% van € 250.000 - € 1000.000 en 30% zit daar boven;
- 60% van de respondenten rapporteert minder dan 10 medewerkers;
- 50% van de *individuele taalprofessionals* heeft een omzet van minder dan € 25.000 per jaar - ook in Noord-Europa komt dat veel voor;
- de belangrijkste positieve trend is de toenemende vraag naar vertalingen;
- de belangrijkste negatieve trend is de prijsontwikkeling;
- niet los daarvan staat dat de opkomst van machinevertalen als zeer belangrijke trend wordt gesignaleerd – in 2018 meldde meer dan de helft van de respondenten deze technologie op de één of andere manier te gebruiken;
- de aansluiting tussen opleidingen en arbeidsmarkt is voor verbetering vatbaar.

CSA rapportages

Common Sense Advisory (CSA) is een Amerikaans marktonderzoeksbureau dat de taalindustrie kwantitatief in beeld brengt, wereldwijd. Hun klanten bestaan enerzijds uit *language service providers* (LSP's) en anderzijds uit bedrijven die voor vertaling en lokalisatie behoefte hebben aan taalprofessionals. Het onderzoek – dat in 2017 voor de 13^e keer gepubliceerd werd, onder 18.000 taalprofessionals (individueel of als bedrijf) – vindt plaats aan de hand van surveys, panels en bestudering van LSP's, die vervolgens in een *ranking* geplaatst worden.

Er verschijnt jaarlijks een monitor. Deze is niet publiek toegankelijk (in tegendeel – een jaarabonnement bedraagt \$ 10.000,-) Wel toegankelijk, via de website van CSA, is de top 100 van de jaarlijkse ranking van taalbedrijven. De laatste top 100 kent twee bedrijven

met een hoofdvestiging in Nederland (op de plaatsen 32 en 67) en twee Belgische (op 36 en 40). Er komen geen bedrijven in voor met een hoofdvestiging in Suriname of andere landen waar Nederlands een officiële taal is. Naast deze ranking valt er voor ons weinig te zeggen over dit onderzoek, gezien het prijskaartje dat aan deze nadere informatie hangt.

De huidige verkenning

Als we de verkenning die we hier presenteren, vergelijken met de bestaande onderzoeken naar de taalindustrie, kunnen we een aantal verschillen vaststellen. Het voornaamste verschil betreft de reikwijdte van het onderzoek. Er zijn, zoals bleek, eerder verschillende kwantitatieve onderzoeken gedaan naar economische aspecten van talige sectoren, maar deze waren over het algemeen beperkt tot een bepaalde deelsector (met name de tolk- en vertaalindustrie is daarin goed vertegenwoordigd). Wij hebben het net breder uitgeworpen en ook gekeken naar taalprofessionals die binnen de sector werkzaam zijn in andere beroepen, die sterk of minder sterk taalgerelateerd zijn. Belangrijk in deze verkenning is daarom de afbakening van wat wij onder de *taalsector* verstaan, met verschillende ‘lagen’. Wij hebben daartoe een beredeneerde, in het Nederlands gestelde taalberoepenlijst opgesteld. (Zie hoofdstuk 1.3.)

De huidige verkenning richt zich specifiek op de *Nederlandstalige gebieden*, ook buiten Europa, en legt daardoor verbanden bloot die eerder niet gezien konden worden. Belangrijk daarbij zijn ook de nieuwe gegevens, die verzameld zijn door middel van een enquête onder de beroepsgroep. Het onderzoek betrof, naast het verzamelen van feitelijke gegevens, ook een sondering van de opvattingen in het veld aangaande ontwikkelingen, waarbij sommige als een kans, andere als een bedreiging gezien worden.

Deze verkenning biedt, kortom, een afbakening van de taalsector in het Nederlandse taalgebied, geeft een eerste overzicht van de plaats van de sector ten opzichte van andere sectoren, en biedt aanknopingspunten voor verder onderzoek.

1.2 Definitie en afbakening van de taalsector

Al is het begrip ‘taalsector’ nog geen algemeen gehanteerd begrip – met als belangrijke uitzondering de Belgische website *taalsector.be* – er is toch al een lemma aan gewijd op Wikipedia. De term wordt daar omschreven als ‘de branche van bedrijven, organisaties en taalprofessionals die zich bezighouden met de ontwikkeling, productie en verkoop van

taalproducten, taalexpertise en taaldiensten. [...] De taalsector is een brede sector en omvat alle taalberoepen, taalbedrijven en taaldiensten op de markt.’

Dat is weliswaar een heldere definitie, maar om de economische betekenis van de taalsector in kaart te brengen, zullen we nauwkeuriger moeten vaststellen wat we verstaan onder de begrippen en aanduidingen die hierin relevant zijn. Aangezien het bij ‘economische betekenis’ vooral gaat om omzet en werkgelegenheid, moeten we primair vaststellen welke bedrijven/organisaties en welke beroepsbeoefenaars tot de taalsector behoren.

In een diensteneconomie als de onze produceren veel mensen taalproducten (lees: gesproken en geschreven teksten) als belangrijk deel van hun werk. Als we hen allemaal tot de taalsector zouden rekenen, wordt deze te breed om er zinvolle uitspraken over te kunnen doen. Neem de politicus die veel speeches houdt, de jurist die uitsluitend bezig is met het lezen, interpreteren en produceren van teksten, of de beleidsadviseur die advies uitbrengt in geschreven rapportages: tekst is cruciaal in hun werk, maar daarmee maken ze nog niet automatisch deel uit van de taalsector. We moeten, zoveel is duidelijk, ergens een grens trekken binnen de groep mensen die talige producten/diensten leveren.

Afbakening

Uitgaande van de gedachte dat een overtuigende definiëring van de taalsector voldoende reikwijdte moet hebben, moet kunnen rekenen op draagvlak in de sector, en tegelijk ook doelmatig en hanteerbaar moet zijn, hebben we de volgende drie stappen genomen:

1. op basis van onze eigen kennis en die van diverse andere deskundigen hebben we een brede taalberoepenlijst samengesteld op basis van een aantal criteria;
2. deze lijst hebben we besproken met vertegenwoordigers uit het veld, in Nederland, Vlaanderen, Brussel, Suriname, Aruba en Curaçao, en hun commentaar hebben we in een nieuwe versie verwerkt;
3. we hebben een enquête opgesteld en deze breed verspreid binnen wat wij uiteindelijk als de taalsector zagen, in Nederland, Vlaanderen, Brussel en Suriname (op Aruba en Curaçao werd enkel met vertegenwoordigers gesproken).

In de enquête is respondenten gevraagd wat hun beroep is, en of zij vinden dat dit beroep tot de taalsector behoort. Voor bedrijven en organisaties werd een vergelijkbare vraagstelling gehanteerd.

Aangezien de respondenten uiteenlopende achtergronden in de taalsector hadden, en zij voor meer dan 95% bevestigden dat zij zichzelf tot de taalsector rekenen, hebben we in de enquête geen aanleiding gezien de indeling in de taalberoepenlijst te herzien. Wel zijn nog een aantal bijkomende beroepsnamen toegevoegd aan de uiteindelijke lijst.

Op basis van de resultaten van deze stappen is een alfabetische lijst van taalberoepen en taalbedrijven opgesteld. Dit is het meest volledige overzicht van de taalsector op dit moment.

Om tot een zinvol geordende beroepenlijst te komen, bleek een meer basale indeling van de sector noodzakelijk. Wij kwamen tot een indeling van de taalsector in een kern met daaromheen een schil in vier segmenten. Daarover hieronder meer. Alvorens het verschil tussen de kern en de schil te bespreken, gaan wij eerst in op enkele dilemma's die een rol speelden in het keuzeprocess.

Criteria: een keuze

Uit de gesprekken met deskundigen kwam naar voren dat een aantal criteria dat op het eerste gezicht logisch leek voor afbakening van de taalsector, niet zonder meer toepasbaar was, of slechts in bepaald opzicht. We bespreken de belangrijkste hier kort, ook omdat het de maatschappelijke positie van de sector verheldert.

Betaald werk

Moet iemand in zijn of haar levensonderhoud kunnen voorzien met het werk om tot de sector gerekend te kunnen worden? Dit criterium bleek niet houdbaar. Onder vertegenwoordigers van allerlei deelsectoren leeft de indruk dat de vergoeding voor geleverde diensten of producten vaak (volstrekt) niet voldoende is om van te kunnen leven, en dat daarnaast ook veel 'taalwerk' door vrijwilligers wordt gedaan. Met andere woorden, in een deel van de sector is het werk niet altijd volledig geprofessionaliseerd.

Zorgen over het niveau van betaling worden onder meer genoemd door tolken, vertalers, journalisten, redacteuren en docenten Nederlands als tweede taal (NT2). Uit onderzoek van vakverenigingen onder hun leden bleek dat hun inkomen soms te laag was om van te leven. Ook in de enquête in ons onderzoek komen opmerkingen voor dat men naast het taalwerk ander werk doet 'om het inkomen aan te vullen'. Wij besloten dat de hoogte van het inkomen/de omzet geen criterium moet zijn voor of tegen opname van een beroep in de taalsector.

Vrijwilligers in de taalsector vinden we vooral op het terrein van alfabetisering en Nederlands als tweede taal. Tienduizenden mensen, alleen al in Nederland,

zijn enkele uren per week als vrijwilliger betrokken bij het helpen van anderen met leren lezen en schrijven, of met het leren van Nederlands als tweede taal. Een ander bekend voorbeeld is dat familieleden (soms kinderen) regelmatig worden ingeschakeld als tolk of vertaler. Wij besloten ook zulke vrijwilligers tot de taalsector te rekenen, met name omdat de activiteit die ze uitoefenen, tot de kern ervan behoort.

Eenduidigheid

Er zijn beroepen die deels uit 'taalwerk' bestaan en deels uit ander werk. Bijvoorbeeld: een leerkracht in het basisonderwijs besteedt zijn/haar tijd voor een flink deel aan taalonderwijs maar daarnaast ook aan veel andere onderwerpen. Zou die leerkracht daarom al dan niet binnen de taalsector vallen? Of logopedisten: zij zijn met taal bezig maar ook met andere zaken zoals slikken, mondgedrag en andere zaken. Moeten we die dan wel of niet meerekenen? We besloten om beroepen te includeren waarvan de werkzaamheden voor een substantieel deel bestaan uit werk dat we, als we dit los van de andere activiteiten binnen dat beroep zouden beschouwen, tot de taalsector zouden rekenen. Dus ja, de leerkracht in het basisonderwijs en de logopedist rekenen we tot de kern van de taalsector, ook al voeren ze daarnaast ook andere werkzaamheden uit.

Opleiding

Het ligt voor de hand om de opleiding te betrekken bij de afbakening van de sector, zodat alle banen waarin een talige vooropleiding vereist is, binnen de sector vallen. Er zijn inderdaad een aantal specifieke opleidingen voor taalberoepen: opleidingen voor journalistiek, talen, taalwetenschap, communicatie of voor tolken en vertalen. Maar de relatie tussen vooropleiding en beroepspraktijk blijkt bepaald niet één op één. Voor het beroep van docent is een specifieke vooropleiding noodzakelijk, maar menig schrijver heeft geen enkele specifieke beroepsopleiding gevolgd. En bij freelance werk – in de taalsector royaal vertegenwoordigd – speelt de opleiding vaak geen enkele rol. Opleiding is daarom niet meegenomen in onze afbakening van de sector.

Kern en schil van de taalsector

Nu duidelijk is dat bepaalde, aanvankelijk logisch ogende criteria niet zinvol zijn voor een afbakening van de taalsector, komen we bij de criteria die wel een onderscheidend karakter hebben. Op basis daarvan zijn wij gekomen tot onze indeling van de sector in een kern en een schil die vier segmenten kent. Deze indeling vormt de grondslag voor de uiteindelijke vaststelling van een taalberoepenlijst, die te vinden is in bijlage a.

De kern van de taalsector

Van sommige beroepen is het overduidelijk dat deze tot de taalsector behoren: vertalers, schrijvers, taaldocenten, etc. Er zijn ook beroepen die zeker ‘talig’ zijn maar op een minder directe manier. Daarom hebben we onderscheid gemaakt tussen beroepen die tot de kern van de taalsector behoren en beroepen die daar buiten vallen. Deze laatste rubriceren we in een secundaire categorie: de schil. De beroepenlijst van de kern van de taalsector lijkt ons wel volledig. Volledigheid bereiken in de schil, lijkt niet realistisch, maar de indeling ervan – in vier segmenten – geeft genoeg houvast, ook waar het gaat om het indelen van ons onbekende of toekomstige beroepen.

Tot de kern van de taalsector rekenen wij beroepsbeoefenaars en bedrijven/organisaties die voldoen aan de volgende criteria:

- ze leveren een talig product of talige dienst;
- ze zien zichzelf doorgaans ook als deel uitmakend van de taalsector;
- het taalproduct/de taaldienst valt samen met het eindproduct/de geleverde dienst (taal is dus niet ‘onderdeel van’ wat de persoon of het bedrijf levert, maar het *is* wat er wordt geleverd);
- het beroep/bedrijf wordt doorgaans door anderen uit de taalsector beschouwd als deel uitmakend van die sector;
- er heerst overeenstemming onder de deskundigen uit de taalsector dat deze beroepen erbij horen.

Voorbeelden: auteur, journalist, schrijver, redacteur, copywriter, tolk, (literair) vertaler, stemacteur, ondertitelaar, taaldocent, taaltrainer, corrector, gebarentolk, leerkrachten Nederlands als tweede taal, presentator, editeur, tekstbewerker, notulist, verslaggever, presentatietrainer.

De schil van de taalsector

Voor de beroepen en bedrijven/organisaties in deze schil valt er eveneens veel voor te zeggen ze te zien als behorend tot de taalsector, maar daarover bestond wel meer discussie. De geraadpleegde deskundigen erkennen in het algemeen dat er nauwe verwantschap is met de taalsector en dat er argumenten bestaan om deze beroepen daarin te includeren. Tegelijkertijd herkent iedereen wel een deel van deze schil als onderdeel van de taalsector, maar vrijwel niemand het geheel. Daarbij is vaak het argument dat ‘je toch ergens een grens moet trekken’. Met andere woorden, de schil vormt een grensgebied. En er is geen grond om daarbinnen een harde grens te trekken. Deze schil kunnen we onderverdelen in vier segmenten, al naar gelang de relatie tussen de genoemde beroepen en bedrijven met de kern.

Segment 1.

Bedrijven of organisaties die (deels) talige producten en/of diensten leveren, waarvoor de expertise/ producten/ diensten van taalprofessionals worden ingeschakeld, extern of intern. Voor het uiteindelijke product/de dienst worden ook andere disciplines ingeschakeld.

Voorbeelden: uitgeverij, marketingbureau, communicatieadviesbureau, overheidsprogramma’s op het gebied van taal, taalreisbureau, gespecialiseerde zorginstellingen voor mensen met communicatieve handicaps.

Segment 2.

Beroepen die heel talig zijn, maar veel meer expertise dan taalexpertise omvatten.

Voorbeelden: acteur, cabaretier, rapper, zanger, lokalisatiespecialist, mediatrainer.

Segment 3.

Beroepen en bedrijven/organisaties die producten leveren voor en diensten aan taalprofessionals.

Voorbeelden: ontwikkelaar van software voor computerondersteund vertalen (de zogeheten CAT-tools), taalleermethodeontwikkelaar.

Segment 4.

Beroepen en bedrijven/organisaties die zich richten op onderzoek en ontwikkeling van taal en taalzaken. Hier is het nodig onderscheid te maken tussen onderzoek dat wordt uitgevoerd in het kader van taal als zodanig en onderzoek dat vanuit een andere discipline plaatsvindt. In het eerste geval – waar het bijvoorbeeld gaat om een taalkundige, linguïst of vertaalwetenschapper – behoort een beroep tot de kern, in het tweede geval tot de schil.

Voorbeelden: taalsocioloog, taalpsycholoog, logopediewetenschapper, taaltechnoloog.

Buiten kern en schil

Er zijn twee typen werkzaamheden/beroepen en bedrijven/organisaties die buiten de taalsector als zodanig vallen, maar wel daaraan gerelateerd zijn en als zodanig hier het vermelden waard:

- beroepen die te maken hebben met de distributie van talige producten en diensten, zoals boekhandelaar of archivaris;
- beroepen waarin taal een bijzonder belangrijke rol speelt maar die we niet tot de taalsector rekenen, zoals jurist, leraar niet-taalvakken, medewerker van een immigratiedienst of medewerker van een zorginstelling.

Met de indeling van de taalsector in een kern en een schil, inclusief de opstelling van een bijbehorende beroepenlijst, denken wij een helder overzicht te

bieden dat als basis kan dienen voor verder onderzoek, en wellicht voor overleg en samenwerking binnen de sector. In ieder geval bood de indeling ons een leidraad bij het opstellen van de enquête – waarvan de uitkomsten omgekeerd weer bijdroegen aan verfijning van de sector- en beroepenindeling.

1.3 Statistische gegevens over de taalsector

Nu we de taalsector afgebakend en ingedeeld hebben, kunnen we onze aandacht richten op de centrale vraag van deze verkenning: wat is de economische betekenis van deze sector? Primair gaat het dan om de vraag hoeveel personen er in de sector werkzaam zijn en welke verdiensten (zowel lonen als omzet) er gerealiseerd worden.

Bedrijfsstatistieken

Gegevens over arbeidsdeelname en verdiensten worden, in alle landen waar ons onderzoek betrekking op heeft, geanonimiseerd verzameld door de nationale overheid. Helaas kunnen we in die overzichten de gegevens over de taalsector toch niet zonder meer terugvinden. Platteel (2011) beschrijft in detail wat de beperkingen zijn van de statistische gegevens die binnen Europa door lidstaten over de taalindustrie verzameld worden, en welke aanpassingen nodig zouden zijn om consistente gegevens over de taalindustrie te kunnen presenteren. Zijn artikel is geschreven als vervolg op de eerder aangehaalde studie van Rinsche en Portera-Zanotti (2009) en richt zich dan ook niet op de hele taalsector, maar vooral op de taalindustrie zoals die gedefinieerd en ingedeeld werd in die studie. Toch beschrijft hij helder een aantal zaken die ook de mogelijkheden van ons onderzoek beperken.

Er worden in alle Europese landen, zo maakt Platteel duidelijk, statistische gegevens over economische activiteiten (inclusief de taalindustrie) verzameld, volgens een vergelijkbare indeling. Op Europees niveau heet deze indeling NACE Rev. 2, waarbij NACE staat voor *Nomenclature statistique des Activités économiques dans la Communauté Européenne*, en Rev. 2 voor de tweede herziening. Europese landen gebruiken doorgaans een eigen benaming en passen de indeling op details ook lokaal aan. In Nederland resulteert dit in de Standaard Bedrijfsindeling (SBI), in België in de NACE-BEL activiteitennomenclatuur. NACE Rev. 2. is zelf weer gebaseerd op de International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, een door de Verenigde Naties ontworpen classificatie van economische activiteiten, die ook in Suriname gehanteerd wordt.

Gegevens over de taalsector zijn in die overzichten niet als zodanig terug te vinden – met uitzondering van de sector tolken en vertalen – omdat zij als gevolg van het classificatiesysteem van bedrijven ‘verstopt’ zitten in de gepubliceerde gegevens. Zonder hier in te veel detail op in te gaan, een paar voorbeelden. Ondertiteling is een van de activiteiten die in NACE Rev. 2 valt onder de categorie 59.12: *Motion picture, video and television programme post-production activities*. Daar vallen echter ook andere activiteiten onder, zoals het toevoegen van animaties, aftiteling en special effects. Daardoor zijn de cijfers waarin wij geïnteresseerd zijn, specifiek over ondertiteling, niet te achterhalen. Een ander voorbeeld is taalonderwijs. Binnen NACE wordt onderwijs verdeeld in onder andere primair onderwijs, algemeen secundair onderwijs, rijsscholen, cultuuronderwijs, en zo nog enkele subcategorieën. Maar taalonderwijs wordt niet apart genoemd en dus kunnen we niet achterhalen hoeveel taalscholen er zijn ingeschreven. Deze situatie brengt ook met zich mee dat taalondernemingen die zich in het handelsregister inschrijven, niet een voor de hand liggende categorie zullen vinden waar zij precies in passen. We kunnen dus verwachten dat bedrijven met de zelfde activiteiten onder verschillende subcategorieën worden ingeschreven. In onderwijsstatistieken wordt wel gerapporteerd hoeveel leerlingen of studenten er in een bepaald onderwijsniveau deelnemen, maar niet hoeveel medewerkers of docenten, laat staan hoeveel taaldocenten er werkzaam zijn. Ook over deze belangrijke subgroep van de taalsector ontbreken derhalve voor ons bruikbare cijfers.

Ook als de SBI wel heel duidelijke categorieën zou hebben waar taalondernemingen in ondergebracht kunnen worden, dan zijn er nog twee belangrijke beperkingen aan de bedrijfsstatistieken als informatiebron voor omzet en werkgelegenheid in de taalsector.

In de eerste plaats worden bedrijven ten behoeve van bedrijfsstatistieken altijd maar in één categorie ingedeeld, en wel op basis van hun *hoofdactiviteit*, die dan doorgaans bepaald wordt op basis van het belangrijkste product of de belangrijkste dienst die dat bedrijf levert. Wat dan onzichtbaar blijft, zijn andere, al dan niet minder belangrijke producten en diensten die binnen dat bedrijf opgeleverd worden. De werkelijkheid is dus altijd enigszins anders dan de cijfers weerspiegelen. Voor ons heeft dit in ieder geval twee concrete gevolgen.

In sommige gevallen geven de bedrijfsstatistieken hogere aantallen dan de werkelijkheid, in andere gevallen komen de cijfers juist lager uit dan de werkelijkheid. Bedrijven die tot de taalsector behoren,

bijvoorbeeld tolk- en vertaalbureaus, rapporteren hoeveel werkzame personen er in dat bedrijf zijn, maar dat is inclusief de HR-afdeling, directie, ICT en eventueel andere medewerkers die wij niet tot taalprofessionals zouden rekenen. Met andere worden, wanneer een tolk/- vertaalbureau meer dan 100 medewerkers heeft, valt te verwachten dat een aantal daarvan werkzaam zijn als accountmanager, directeur, management ondersteunende staf, HR afdeling, schoonmaker etc. Er is geen manier om op basis van openbare cijfers te achterhalen wat het aandeel taalprofessionals is binnen het personeelsbestand.

Het spiegelbeeld komt ook voor. Taalprofessionals werken soms binnen bedrijven in andere sectoren – denk aan een in-house vertaalafdeling bij een bank, taalkundigen in dienst van een softwarebedrijf, de redacteurs en vertalers bij Booking.com. Ze zijn niet terug te vinden op basis van de bedrijfsstatistieken, want in het handelsregister wordt de bank als financiële dienstverlener geïnclassificeerd, het ICT bedrijf waarschijnlijk onder ‘het ontwikkelen produceren en uitgeven van software’, en Booking.com mogelijk bij ‘verhuur van vakantiehuisjes en appartementen’.

In de tweede plaats zijn de verzamelde statistische gegevens beperkt tot die over *bedrijven*. Met andere woorden: over werkzaamheden die bij non-profit-organisaties en overheden verricht worden en die binnen de taalsector vallen, worden in de bedrijfsstatistieken geen gegevens verzameld. Dat is geen triviale lacune. Communicatie vormt een niet onbelangrijk deel van het werk van overheden, en er is alle reden te vermoeden dat er ook veel taalwerk vanuit non-profitorganisaties gebeurt.

In de regionale rapportages zullen we vanwege de hier besproken beperkingen niet proberen om een schatting te geven van de omzet en het personeel in de taalsector. Desgewenst is hiervoor vervolgonderzoek nodig. Wel hebben we in kaart gebracht welke classificatiecodes relevant zijn voor onderzoek naar de taalsector.

Wil men beter zicht krijgen op de taalsector op basis van de statistische gegevens die in de lidstaten verzameld worden, dan is aanpassing van het Europese classificatiesysteem nodig. Platteel (2011) doet daarvoor enkele concrete aanbevelingen, maar deze zijn tot op heden niet opgevolgd.

Vooralsnog moeten wij het dus doen met de gegevens die er wél zijn. Die zijn, naast de *bedrijfsstatistieken* ook te vinden in de *beroepsstatistieken*.

Beroepsstatistieken

Naast gegevens over bedrijven, verzamelen de statistiekbureaus ook gegevens over de beroepsbevolking, met name het aantal werkzame personen in bepaalde beroepen. Deze gegevens worden in Nederland verzameld als onderdeel van de Enquête Beroepsbevolking (EBB). De EBB is een doorlopend onderzoek: ieder kwartaal wordt gepubliceerd hoeveel mensen in de beroepsbevolking werkzaam zijn in de genoemde beroepen. De in de EBB gehanteerde classificatie van beroepen is gebaseerd op ISCO-08, een internationale classificatie die wordt onderschreven door de ILO (International Labour Organization). Op het meest gedetailleerde niveau onderscheidt deze classificatie 436 beroepen. In zowel Nederland als in Vlaanderen en Suriname wordt in de statistische gegevens een wat minder fijnmazige – en onderling wel vergelijkbare - indeling gehanteerd.

De EBB-beroepenlijst – en de equivalenten daarvan in Vlaanderen en Suriname - vermelden weliswaar niet alle beroepen die wij op onze taalberoepenlijst hebben opgenomen, maar wel een aantal, zoals auteur, corrector, taalkundige, vertaler en een aantal andere. Daardoor kunnen wij in de regionale rapportages in ieder geval enige informatie verstrekken over het aantal werkzame personen in verschillende taalberoepen. Over de verdiensten is echter geen informatie beschikbaar.

Concrete aanpak

Welke stappen hebben we nu concreet genomen in ons streven tot een cijfermatige beschrijving van de taalsector te komen?

Waar het taalbedrijven betreft

In Vlaanderen en Nederland hebben we in de beschikbare bedrijfsstatistieken de beroepen en bedrijven van onze taalberoepenlijst als zoekterm ingevoerd en zo alle codes gevonden waarin deze termen in de omschrijving voorkwamen. In Suriname is op hoofdlijnen in kaart gebracht onder welke noemers taalbedrijven te verwachten zullen zijn wanneer het registreren in de onlangs ingevoerde systematiek ingeburgerd zal raken.

In onze enquête onder taalsectorbedrijven hebben we gevraagd om aan te geven in welke categorie de taalbedrijven zichzelf onderbrengen. Immers, juist omdat er geen specifieke categorieën zijn voor taalbedrijven, valt te verwachten dat deze onder uiteenlopende categorieën worden ingeschreven. De enquête kan ons daar meer inzicht in geven, wat nuttig is voor mogelijke vervolgonderzoeken.

Zo hebben we een goed beeld gekregen van de categorieën binnen de bedrijfsstatistieken waar taalbedrijven te vinden zijn.

In de meeste gevallen blijkt dat taalbedrijven zijn ingeschreven met een code die ook door veel niet-taalbedrijven gehanteerd wordt. Van de codes die wel beperkt zijn tot taalsectorbedrijven, presenteren we de beschikbare cijfers.

In de bedrijfsstatistieken ontbreken de volgende cijfers:

- cijfers over bedrijven die zijn ingeschreven met een code waar ook veel bedrijven buiten de taalsector gebruik van maken;
- cijfers met betrekking tot in-house taalafdelingen in andere branches. Hierin zijn talrijke taalprofessionals werkzaam binnen pers-, voorlichtings- vertaal-, marketing- en communicatieafdelingen;
- cijfers met betrekking tot taalorganisaties die geen bedrijf maar een non-profitorganisatie, een onderwijsinstelling of een overheidsafdeling zijn.

Waar het taalberoepen betreft

We hebben onze taalberoepenlijst vergeleken met de EBB-beroepenlijst. Waar de beroepen overeenkomen hebben we per regio aangegeven hoeveel personen in dat beroep werkzaam zijn volgens de EBB.

Ook hier geldt dat de indeling die EBB hanteert, voor verreweg de meeste taalberoepen te grofmazig is om uitspraken te doen over het aantal taalprofessionals met een bepaald beroep.

In de per regio gepresenteerde cijfers ontbreken de volgende zaken:

- personen met een taalberoep dat door het CBS geïnclassificeerd wordt samen met andere, niet-taalberoepen (bijvoorbeeld docenten);
- vrijwilligers die werkzaamheden verrichten die doorgaans door taalprofessionals verricht worden (zoals taallessen geven, vertalingen beschikbaar stellen, bijdragen aan onderzoek). Het betreft hier geen beroepsmatige activiteiten, maar omdat we ervoor gekozen hebben deze vrijwilligers wel te includeren in de taalsector, is dit punt hier relevant.
- beroepen die wel in de taalberoepenlijst voorkomen, maar niet in de officiële beroepsstatistieken, variërend van copywriter tot tekstschrijver, nieuwslezer, cabaretier, webredacteur en vele anderen. Wij hebben hier verder geen gegevens over.

1.4 De taalsectorenquête

Na een eerste afbakening van de taalsector en de opstelling van een taalberoepenlijst, kon een enquête worden uitgezet om gegevens te verzamelen over de economische betekenis van de taalsector is. Tegelijkertijd droeg deze enquête bij aan een verfijning van de afbakening van de taalsector en de taalberoepenlijst.

Concreet wilden wij met de door ons opgestelde enquête antwoorden krijgen op de volgende vragen:

- welke beroepen komen voor in de taalsector;
- welke diensten worden er geleverd door taalprofessionals;
- aan welke sectoren leveren zij;
- in welke talen bieden zij hun diensten of producten aan en – in geval het hier meerdere talen betreft – in welke combinaties;
- wat zijn de toekomstverwachtingen, welke uitdagingen, kansen en bedreigingen ziet men;
- welke gegevens kunnen wij verzamelen die behulpzaam zijn bij eventueel vervolgonderzoek met een economische insteek?

Eerst werd een conceptenquête opgesteld die uitvoerig werd besproken met deskundigen, waaronder vertegenwoordigers van vakverenigingen in Nederland, Vlaanderen en Suriname (details over de gesprekspartners staan in de regionale rapportages).

De belangrijkste feedback van deze deskundigen op de conceptenquête betrof de volgende zaken:

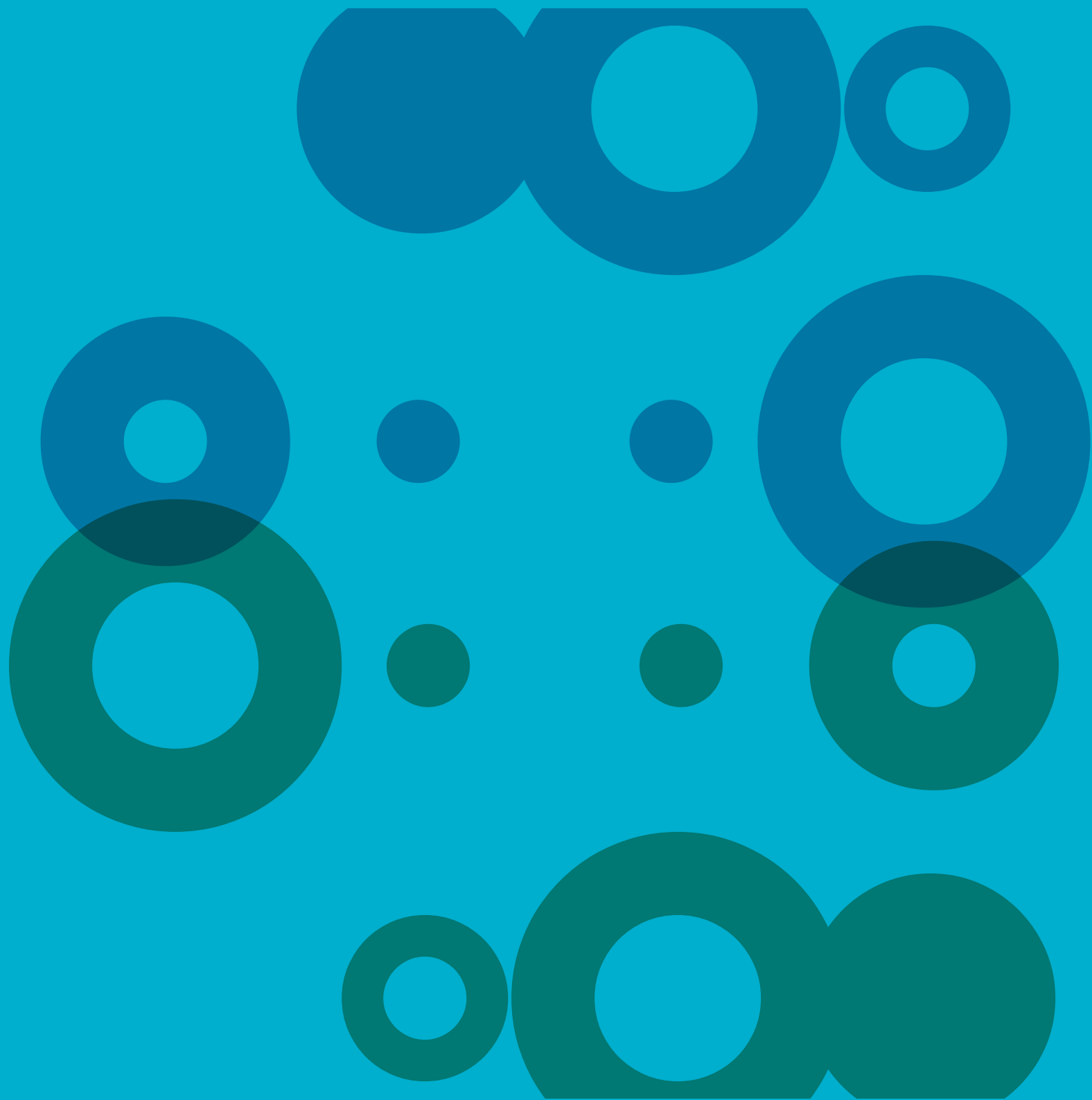
- de suggestie om in de vraagstelling een onderscheid te maken tussen bedrijven en individuele taalprofessionals, waardoor twee versies van de enquête zijn opgesteld;
- het aanleveren van input over belangrijke onderwerpen die in de sector spelen en die in de regionale rapportages nader aan bod zullen komen;
- diverse voorstellen tot aanpassingen aan formuleringen, bijvoorbeeld omdat lokalisatie voor de verschillende taalgebieden nodig bleek;
- het bijbrengen van inzicht in het belang dat deskundigen en hun netwerken aan het onderzoek zouden hechten en suggesties voor onderwerpen die daarvoor aan bod dienden te komen.

De opmerkingen werden centraal verwerkt waarna twee online enquêtes zijn opgesteld, de een voor bedrijven en organisaties (22 vragen), de ander voor individuele taalprofessionals (23 vragen). Deze enquête werd vervolgens op details aangepast om

goed aan te sluiten bij taalgebruik en cultuur in de drie gebieden. Vervolgens werd deze verspreid via de eigen netwerken van de onderzoekers, via andere netwerken van taalprofessionals, zoals beroepsverenigingen, en via de Taalunie.

De respons was buitengewoon goed. Onze enquête leverde in Suriname 38 reacties op, in Vlaanderen 82 en in Nederland 434. De reacties in Nederland kwamen via het netwerk binnen de gevraagde termijn binnen, in Vlaanderen en Suriname bleef de enquête wat langer openstaan om tot een grotere respons te kunnen komen. Als we het resultaat vergelijken met de respons op de jaarlijkse Europese “Language Industry survey”, dan blijkt hoe groot de respons op onze enquête was. In dat Europese onderzoek (2018) ging het voor Nederland om in totaal 20 respondenten (11 bedrijven, 9 individuen), voor België om 28 (respectievelijk 13 en 15), en voor Suriname, vanzelfsprekend, geen.

In de hiernavolgende hoofdstukken worden de resultaten van de enquête per regio besproken.

2. De taalsector in Nederland

Door Maaike Verrips, De Taalstudio

In de voorgaande hoofdstukken is de achtergrond van de verkenning gepresenteerd, we hebben de taalsector afgebakend en besproken welke gegevens we willen achterhalen over de taalsector in de drie regio's waar de verkenning zich op richt.

In dit hoofdstuk verkennen we de situatie in Nederland. Eerst bekijken we welke economische gegevens over de taalsector in de Nederlandse bedrijfs- en beroepsstatistieken te vinden zijn. Daarna bespreken we de Nederlandse respons op de enquête die deel uitmaakt van deze verkenning. Vooral de enquête levert veel nieuwe inzichten op in de breedte van de sector, de verwevenheid van de sector met andere sectoren, en het sentiment dat in de sector heerst.

2.1 Statistische gegevens over de taalsector in Nederland

Gegevens over omzet en werkgelegenheid worden in Nederland gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek, het CBS. Meer specifiek moeten we dan kijken naar de bedrijfsstatistieken en de beroepsstatistieken (zie ook 1.3). Deze worden hieronder apart besproken.

2.1.1. Bedrijfsstatistieken

In 1.3 werd toegelicht waarom we uit de nationaal beschikbare bedrijfsstatistieken niet zonder meer gegevens kunnen halen over omzet en werkgelegenheid binnen de taalsector. Wat we wel in kaart kunnen brengen is *hoe taalbedrijven geclassificeerd zijn in de nationale statistieken*. Daar gaan we hier nader op in.

Het CBS deelt bedrijven in volgens de Standaard Bedrijfsindeling (SBI). De SBI is gebaseerd op de NACE Rev2. classificatie, die in heel Europa gebruikt wordt - met lokale aanpassingen. De SBI heeft voor onze doelstelling twee belangrijke beperkingen, zoals in 1.3 besproken werd. In de eerste plaats betreft het een classificatie van *bedrijven*, hetgeen impliceert dat deze statistiek *geen gegevens* bevat over overheid en

non-profits. In de tweede plaats worden de bedrijven ingedeeld op basis van hun *hoofdactiviteit*, hetgeen betekent dat nevenactiviteiten van bedrijven vaak niet herleidbaar zijn. (CBS, 2017). Zo blijft bijvoorbeeld een vertaalafdeling binnen een bank onzichtbaar in de SBI-classificatie.

De Standaard Bedrijfsindeling deelt bedrijven in 21 secties in, die zijn onderverdeeld in totaal 86 afdelingen. De eerste twee cijfers van de SBI-code weerspiegelen de sectie en afdeling, en het derde, vierde en soms vijfde getal steeds specifiekere subcategorieën. Als voorbeeld hieronder de indeling van afdeling 72, *Speur- en ontwikkelingswerk*.

72	Speur- en ontwikkelingswerk
721	Natuurwetenschappelijk speur- en ontwikkelingswerk
7211	Biotechnologisch speur- en ontwikkelingswerk
72111	Biotechnologisch speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van agrarische producten en processen
72112	Biotechnologisch speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van medische producten en farmaceutische processen en van voeding
72113	Biotechnologisch speur- en ontwikkelingswerk voor overige toepassingen
7219	Natuurwetenschappelijk speur- en ontwikkelingswerk (niet biotechnologisch)
72191	Speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van landbouw en visserij (niet
72192	Technisch speur- en ontwikkelingswerk

72193	Speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van gezondheid en voeding (niet
72199	Overig natuurwetenschappelijk speur- en ontwikkelingswerk (niet
722	Speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van de maatschappij- en
7220	Speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van de maatschappij- en

Tabel 1-2

Het CBS verzamelt dus geen gegevens die betrekking hebben op verschillende vakgebieden *binnen* de categorie 722, hetgeen tot gevolg heeft dat er geen specifieke informatie voorhanden is over deelgebieden binnen 722. Gegevens over bedrijven die zich bezighouden met taalkundig onderzoek, zijn dus niet te onderscheiden van gegevens over bedrijven die actief zijn op andere terreinen van maatschappij- en geesteswetenschappen.

Om de gegevens over bedrijven uit de taalsector te achterhalen, moeten we eerst weten hoe taalbedrijven zijn geclassificeerd. Daartoe hebben we alle beroepen en bedrijven die we tot de taalsector rekenen, ingevoerd in de typeermodule die het CBS daartoe ter beschikking stelt (<https://sbi.cbs.nl/cbs.typeermodule.typeerservicewebapi/content/angular/app/#/>).

Dat leverde *ruim dertig* SBI-codes op waarin taalbedrijven verwacht konden worden. Ook hebben we de respondenten van onze enquête gevraagd ons te laten weten hoe zij ingeschreven stonden. 72 respondenten beantwoordden deze vraag. Zij noemden 21 (!) verschillende codes, waarvan enkele nog niet voorkwamen op onze lijst. De volledige lijst bevat de volgende 39 codes, afkomstig uit 16 afdelingen. SBI onderscheidt 86 afdelingen, dus we kunnen concluderen dat de taalsectorbedrijven een behoorlijke spreiding kennen:

5811	Uitgeverijen van boeken
5813	Uitgeverijen van kranten
5814	Uitgeverijen van tijdschriften
5819	Overige uitgeverijen (niet van software)
5821	Uitgeverijen van computerspellen

5829	Overige uitgeverijen van software
5912	Facilitaire activiteiten voor film- en televisieproductie
5920	Maken en uitgeven van geluidsopnamen
6201	Ontwikkelen, produceren en uitgeven van software
6202	Advisering op het gebied van informatietechnologie
6203	Beheer van computerfaciliteiten
6209	Overige dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatietechnologie
6311	Gegevensverwerking, webhosting en aanverwante activiteiten
6312	Webportals
6391	Persagentschappen
6399	Overige dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie (rest)
7021	Public relationsbureaus
72199	Overig natuurwetenschappelijk speur- en ontwikkelingswerk (niet biotechnologisch)
7220	Speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van de maatschappij- en geesteswetenschappen
7311	Reclamebureaus
7312	Handel in advertentieruimte- en tijd
74101	Communicatie- en grafisch ontwerp
7430	Vertalers en tolken
7911	Reisbemiddeling
7990	Informatieverstrekking op het gebied van toerisme en reserveringsbureaus
8219	Secretariële dienstverlening
82999	Overige zakelijke dienstverlening (rest)

85203	Speciaal onderwijs in expertisecentra
85323	Middelbaar beroepsonderwijs en educatie (gecombineerd)
8542	Universitair hoger onderwijs
85592	Bedrijfsopleiding- en training
85591	Afstandsonderwijs
85599	Studiebegeleiding, vorming en onderwijs (rest)
86919	Overige paramedische praktijken (geen fysiotherapie of psychologie) en alternatieve genezers
88103	Ondersteuning en begeleiding van gehandicapten
90011	Beoefening van podiumkunst
9003	Schrijven en overige scheppende kunsten
91011	Openbare bibliotheken
9412	Beroepsorganisaties

Tabel 2-2

Wat valt op?

In (vrijwel) alle categorieën kunnen we aan de omschrijving direct aflezen dat binnen diezelfde categorie niet alleen taalbedrijven maar ook andere bedrijven opgenomen zijn. Duidelijke voorbeelden daarvan zijn bijvoorbeeld de ondertitelaars, die thuishoren in 5912, maar gezamenlijk met andere 'facilitaire activiteiten voor film- en televisieproductie'. Of schrijvers, die we terugvinden onder 9003, 'schrijven en overige scheppende kunsten'.

Er zijn een paar uitzonderingen. Integraal tot de kern van de taalsector behoren alleen de bedrijven in categorie 7430, de vertalers en tolken. Op dit moment betreft het 8175 bedrijven, waarvan in 7855 gevallen één persoon werkzaam is. 5 bedrijven in deze categorie hebben 100 of meer medewerkers. Wij vroegen bij het CBS gegevens op over het totaal aantal personeelsleden werkzaam in deze categorie, en over de totale omzet. Helaas konden die gegevens niet beschikbaar worden gemaakt omdat de steekproef van het CBS hiervoor niet groot genoeg was.

Onder 5811, 5813 en 5814 zijn uitgeverijen ondergebracht. Deze behoren in onze indeling tot de schil van de taalsector. Ook persagentschappen (6391), reclamebureaus (7311) en secretariële dienstverlening (8219) behoren hiertoe.

		Aantal bedrijven
5811	Uitgeverijen van boeken	1765
7430	Vertaalbureaus en tolken	8175
5813	Uitgeverijen van kranten	305
5814	Uitgeverijen van tijdschriften	985
6391	Persagentschappen	1020
7311	Reclamebureaus	26470
8219	Secretariële dienstverlening	2910

Tabel 3-2

Ook voor deze categorieën geldt dat meer gedetailleerde gegevens niet door het CBS konden worden aangeboden.

Taalorganisaties binnen overheid en non-profits

Zoals eerder besproken, bevatten de bedrijfsstatistieken geen informatie over overheidsorganisaties en non-profits. De overheid zelf heeft in Nederland wel enkele taalprogramma's en een enkele relatief kleine taalorganisaties, maar de daarbij behorende budgetten en aantallen personeelsleden zijn niet van grote economische betekenis. Of dat ook voor non-profitorganisaties geldt, is op dit moment onduidelijk. Wij hebben daar in het kader van deze verkenning geen nader onderzoek naar gedaan.

Samenvattend

Taalbedrijven zijn in de nationale statistieken vertegenwoordigd in niet minder dan 39 codes, verspreid over 16 afdelingen van de SBI. Dat is op zichzelf een indicatie dat taalbedrijven actief zijn in een breed spectrum. De Standaard Bedrijfsindeling biedt door de aard van de indeling onvoldoende aanknopingspunten om meer dan een heel

fragmentarisch inzicht te krijgen in de omvang van taalsectorbedrijven. Vervolgonderzoek is dus nodig om meer inzicht te krijgen in omzet en werkgelegenheid binnen de taalbedrijven in Nederland. Dat onderzoek zou kunnen voortbouwen op de afbakening en indeling die wij in deze verkenning hebben ontwikkeld.

2.1.2 Beroepsbevolking

Het CBS doet in Nederland doorlopend onderzoek naar de samenstelling van de beroepsbevolking, namelijk de Enquête Beroepsbevolking (EBB). In de EBB hanteert het CBS een indeling van beroepen die gebaseerd is op het internationale, door de ILO (International Labour Organisation) geadopteerde classificatiesysteem ISCO-08 (ILO, 2012). De ISCO-08 classificatie onderscheidt ruim 400 beroepen. In Nederland hanteert het CBS een daarvan afgeleide indeling (ROA CBS-2014, 2014). Ieder kwartaal worden gegevens gepubliceerd op basis van een verkorte versie daarvan, die alle beroepen in Nederland indeelt in 13 hoofdgroepen, onderverdeeld in 181 subcategorieën.

01	Pedagogische beroepen: deze beroepsklasse omvat de docenten, sportinstructeurs, leidsters kinderopvang en onderwijsassistenten.
02	Creatieve en taalkundige beroepen: deze beroepsklasse omvat de auteurs en kunstenaars, vakspecialisten op artistiek en cultureel gebied.
03	Commerciële beroepen: deze beroepsklasse omvat de adviseurs marketing, public relations en sales, vertegenwoordigers, inkopers en verkopers.
04	Bedrijfseconomische en administratieve beroepen: deze beroepsklasse omvat de specialisten bedrijfsbeheer en administratie, specialisten personeels- en loopbaanontwikkeling en administratief personeel.

05	Managers: deze beroepsklasse omvat de managers die leidinggeven aan het gehele bedrijf of aan een afdeling binnen het bedrijf. Ze plannen, coördineren, geven sturing aan en evalueren de activiteiten binnen een bedrijf(sonderdeel). Managers zijn bevoegd beslissingen te nemen over het financiële, strategische en personeelsbeleid van de organisatie of onderdeel daarvan. Ze worden hierin vaak ondersteund of geadviseerd door andere managers.
06	Openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen: deze beroepsklasse omvat de overheidsambtenaren en -bestuurders, juristen, beveiligingspersoneel en militairen.
07	Technische beroepen: deze beroepsklasse omvat de ingenieurs en onderzoekers wis-, natuur- en technische wetenschappen, technici en toezichhouders bouw en industrie, procesoperators, bouw- en metaalarbeiders en voedselverwerkende beroepen.
08	ICT beroepen: deze beroepsklasse omvat de ICT-specialisten, gebruikersondersteuning ICT, radio- en televisie technici.
09	Agrarische beroepen: deze beroepsklasse omvat de tuinders, akkerbouwers, veetelers en hulpkrachten landbouw.
10	Zorg en welzijn beroepen: deze beroepsklasse omvat de artsen, therapeuten en verpleegkundigen, specialisten op maatschappelijk gebied, vakspecialisten gezondheidszorg, sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders en verzorgenden.
11	Dienstverlenende beroepen: deze beroepsklasse omvat de medewerkers persoonlijke dienstverlening, horecapersoneel, schoonmakers en keukenhulpen.
12	Transport en logistiek beroepen: deze beroepsklasse omvat de bestuurders voertuigen en bedieners mobiele installaties, en hulpkrachten transport en logistiek.
13	Deze beroepsklasse omvat werkzame personen waarvan het beroep onbekend of niet in te delen is.

Tabel 4-2

Net als bij de Standaard Bedrijfsindeling is ook deze beroepenindeling (ROA-CBS 2014) gelaagd. De eerste twee getallen geven de hoofdgroepen aan, de volgende getallen ('digits') specificeren de activiteiten steeds verder.

Dus binnen de hoofdgroep 02: *Creatieve en taalkundige beroepen*: deze beroepsklasse omvat de auteurs en kunstenaars, vakspecialisten op artistiek en cultureel gebied, onderscheidt het CBS ook de volgende subgroepen:

021	Auteurs en kunstenaars: dit beroepssegment omvat de bibliothecarissen en conservatoren, auteurs en taalkundigen, journalisten en beeldend en uitvoerend kunstenaars.
0211	Bibliothecarissen en conservatoren: deze beroepsgroep omvat de bibliothecarissen, archivariissen en conservators, archiefbeheerders, museumbeheerders, kunstgaleriehouders, literatuuronderzoekers en mediathecarissen.
0212	Auteurs en taalkundigen: deze beroepsgroep omvat de auteurs, technisch schrijvers, vertalers, tolken, ondertitelaars en andere taalkundigen.
0213	Journalisten: deze beroepsgroep omvat de journalisten en redacteurs.
0214	Beeldend kunstenaars: deze beroepsgroep omvat de beeldhouwers, kunstschilders, restaurateurs schilderijen en ontwerpers sierraden.
0215	Uitvoerend kunstenaars: deze beroepsgroep omvat de musici, zangers en componisten, dansers en choreografen, regisseurs en producenten televisie, film en theater, acteurs, omroepers voor radio, televisie en andere media en entertainment artiesten.
022	Vakspecialisten op artistiek en cultureel gebied: dit beroepssegment omvat de grafisch vormgevers en productontwerpers, fotografen en interieurontwerpers.

0221 Grafisch vormgevers en productontwerpers: deze beroepsgroep omvat de kleding-, meubel- en industrieel ontwerpers, illustrators, web- en gamedesigners, grafisch en multimediovormgevers.

0222 Fotografen en interieurontwerpers: deze beroepsgroep omvat de fotografen, fotojournalisten, binnenhuisstylisten, decorateurs, decorontwerpers, museummedewerkers, inspiciënten, regie-assistenten, rekvisiteurs en theatertechnici.

Tabel 5-2

De volledige ROA_CBS 2014 lijst (van 181 beroepen) is te vinden in bijlage b.

Als we de taalberoepenlijst die wij maakten, vergelijken met de ROA_CBS 2014, komen we tot de volgende bevindingen:

1. Taalberoepen komen in vrijwel alle hoofdgroepen voor. Maar het zwaartepunt ligt duidelijk bij de volgende groepen: 01, 02, 03, 04, 06, 08, 10. Taalberoepen komen in mindere mate voor in 05 en 07. In 09, 10, 11 en 12 zijn de taalberoepen (nagenoeg) afwezig. Onder 13 (overig) zijn waarschijnlijk ook taalberoepen te vinden.

Ook hier stuiten we erop dat de gegevens die voorhanden zijn, onvoldoende gedetailleerd zijn om specifiek inzicht te verkrijgen in de taalsector. Daarvoor zijn de categorieën die worden gehanteerd, te breed. Willen we bijvoorbeeld het aantal taaldocenten weten, dan vinden we die terug onder 0113 *Docenten algemene vakken secundair onderwijs: Deze beroepsgroep omvat de docenten aardrijkskunde, geschiedenis, economische vakken, talen, biologie, natuur- en scheikunde, wiskunde en informatica, techniek, beroepen-oriëntatie, kunst- en creatieve vakken en godsdienst*. We kunnen dan wel zien dat in deze categorie 114000 werkenden worden geteld, maar we kunnen de taaldocenten daar niet uit isoleren.

De totaal werkzame beroepsbevolking in de belangrijkste hoofdgroepen waarin taalprofessionals voorkomen is 5.381.000, dus 62% van de totale beroepsbevolking van 8.654.000. Welk aandeel de taalberoepen daarvan voor hun rekening nemen, valt helaas niet vast te stellen.

2. Veel beroepen die voorkomen op de taalberoepenlijst, worden niet genoemd in de indeling volgens ROA-CBS 2014. Daarvan weten we dus niet hoe ze geregistreerd zijn. Enkele willekeurige voorbeelden zijn taalwetenschapper, neerlandicus, ghostwriter, literair agent.
3. Veel taalberoepen blijken te passen in hoofdgroep 02, zoals 'auteur, taalkundige, journalist, vertalers'. Maar ook daar staat een flink aantal niet-taalberoepen tussen. Zo vallen bijvoorbeeld ook beeldend en uitvoerende kunstenaars hieronder, bibliothecarissen en conservatoren. Alleen voor 0212 en 0213 (zie tabel 5-2 hierboven), kunnen we veilig stellen dat alle werkenden in die subcategorie tot de kern van de taalsector behoren. Het betreft in totaal 62000 personen, waarvan 29000 mannen en 33000 vrouwen. In de andere hoofdgroepen is het niet mogelijk om de taalberoepen te onderscheiden.

2.1.3 Samenvatting en conclusie

Op basis van de definitie van de taalsector die we in het eerste deel ontwikkelden, hebben we bij het CBS gezocht naar gegevens over de omzet en werkgelegenheid in de sector. Zoals in 1.3 ook al aangekondigd, bleken die gegevens niet zonder meer voorhanden. Ook nu we in detail hebben gekeken naar de statistieken over bedrijven en beroepen, moeten we concluderen dat de huidige in Nederland beschikbare gegevens niet gedetailleerd genoeg zijn om zelfs bij benadering een inschatting te maken van de omvang van de taalsector. Wel hebben we in kaart kunnen brengen in welke bedrijfs- en beroepsgroepen taalbedrijven en -beroepen terug te vinden zijn. Eventueel vervolgonderzoek kan hierop voortbouwen om de omvang van de taalsector in termen van verdiensten en werkgelegenheid nader in beeld te brengen.

Op basis van het beroepsbevolkingsonderzoek kan meer over de werkenden in de taalsector worden gezegd dan op basis van de bedrijfsstatistiek, maar omdat de verzamelde gegevens binnen de EBB beperkter zijn, weten we hiermee alleen hoe groot de beroepsbevolking in een bepaalde categorie is. Andere gegevens, zoals de omzet of het aantal jaren dat men actief is, worden in de EBB immers niet bevraagd. En ook hier geldt dat het aandeel dat daadwerkelijk tot de taalsector behoort in veel categorieën niet valt uit te splitsen.

De bedrijfsstatistiek is in potentie informatiever, omdat er over de bedrijven meer gegevens verzameld worden. De voornaamste beperkingen van de

bedrijfsstatistieken zijn in de eerste plaats gelegen in het feit dat de gegevens over overheden en non-profits ontbreken. Met name bij de overheid verwachten wij een flink aandeel 'taalwerk'. Bovendien blijft het meeste taalwerk dat in bedrijven buiten de taalsector gebeurt buiten beeld, vanwege de classificatie van bedrijven op basis van hun voornaamste activiteit.

2.2 De taalsectorenquête in Nederland

Zoals beschreven in 1.4, werd een enquête opgesteld om dieper inzicht te krijgen in de economische betekenis van de taalsector en om de afbakening en indeling van de taalberoepenlijst verder te verfijnen.

Concreet wilden wij met de door ons opgestelde enquête inzicht verkrijgen in de volgende punten:

- welke beroepen komen voor in de taalsector?
- welke diensten worden er geleverd door taalprofessionals?
- aan welke sectoren leveren zij?
- in welke talen bieden zij hun diensten of producten aan en – in geval het hier meerdere talen betreft – in welke combinaties?
- wat zijn de toekomstverwachtingen, welke uitdagingen, kansen en bedreigingen ziet men?
- welke gegevens kunnen wij verzamelen die behulpzaam zijn bij eventueel vervolgonderzoek met een economische insteek?

De conceptenquête werd in Nederland met een groot aantal deskundigen en vertegenwoordigers van de sector besproken en hun reacties werden in de definitieve enquête verwerkt. Op basis daarvan is onder andere besloten twee versies van de enquête te maken, één voor bedrijven en één voor individuele taalprofessionals. De verschillen tussen de twee enquêtes zitten vooral in de formulering van de vragen.

De enquête werd verspreid via het netwerk van de Taalstudio en de Taalunie, en de geraadpleegde deskundigen werden ook verzocht de enquête via hun eigen netwerk te verspreiden. Deze werkwijze is heel succesvol gebleken. 400 individuele taalprofessionals en 34 bedrijven vulden de enquête in. Daarbij kwamen ook reacties binnen op de enquête als geheel. Net als bij de raadpleging van deskundigen vooraf ontvingen wij veel positieve reacties op het initiatief. Dit was de overwegende reactie van de bedrijven en organisaties. Meer kritische opmerkingen kwamen van de individuele taalprofessionals. Naast opmerkingen over het taalgebruik in de enquête, kwam daarbij als belangrijkste naar voren dat de vragen vooral gericht

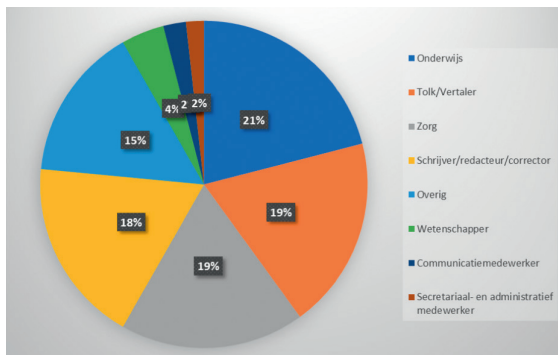
waren op taalprofessionals die werken als zelfstandige en in een commerciële omgeving. Wie in het onderwijs of anderszins in loondienst werkt, vond de vragen niet allemaal goed beantwoordbaar. In een eventueel vervolgonderzoek kan hiermee verder rekening worden gehouden.

In hoeverre de hieronder gepresenteerde resultaten representatief zijn voor de sector in Nederland, valt op dit moment niet na te gaan. De steekproef is niet willekeurig geweest en we hebben geen inzicht in de totale omvang van de genoemde beroepsgroepen. We moeten dus voorzichtig zijn met de interpretatie. Desalniettemin is het mogelijk een aantal voorzichtige conclusies te trekken.

Beide versies van de enquête zijn te vinden in bijlage c.1 en d.1. Een volledige lijst van de geraadpleegde deskundigen wordt gegeven onder 2.3.

2.2.1 Taalberoepen

Individuele taalprofessionals noemden 87 verschillende beroepen, waarvan 50 maar één keer werden genoemd. De beroepen uit de kern van de taalsector die worden aangegeven hebben we in figuur 1 onderverdeeld in een aantal hoofdcategorieën.

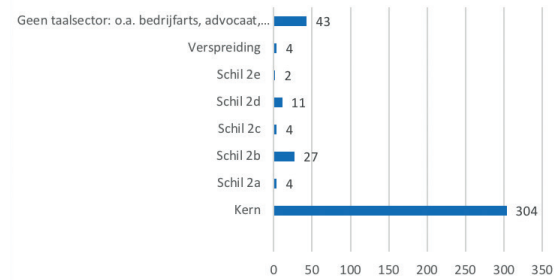

Figuur 1

De beroepsnamen zijn zeer gevarieerd, er wordt vaak gebruikgemaakt van tamelijk specialistische aanduidingen, zoals boekvertaler, medisch terminoloog, educatief auteur. We hebben de gevarieerde respons gegroepeerd naar typen activiteiten, zoals in de grafiek hierboven. Driekwart van de opgegeven beroepen behoort tot 4 categorieën, die elkaar in grootte niet sterk ontlopen: taalonderwijs/ training/cursussen, tolk/vertaler, zorg, schrijver/redacteur/corrector.

Bekijken we de respons op basis van de indeling van de taalberoepenlijst die in 1.2 werd geïntroduceerd, dan zien we dat de respondenten in hoofdzaak (76%) afkomstig zijn uit de kern van de taalsector, in

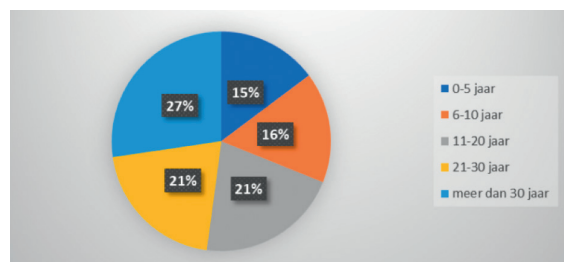
mindere mate uit de verschillende segmenten van de schil.

Tabel 6-2

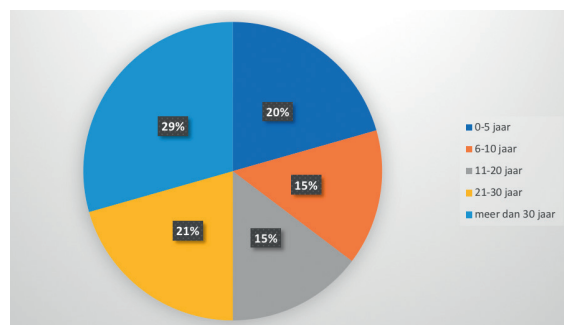
De vraag 'Behoort uw beroep volgens u tot de taalsector?' werd door 96% van de individuele respondenten en 100% van de organisaties bevestigend beantwoord. Waarbij enkelen kozen voor de optie 'ja, enigszins'. Die antwoorden nader beijkend, blijkt het soms te gaan om een beroep dat bij vergelijkbare respondenten leidt tot 'ja zeker'. Het betreft bijvoorbeeld een taalwetenschapper, vertaler, taalkundige, schrijver, journalist, redacteur en leraar NT2. En van de 68 logopedisten vindt de meerderheid dat hun beroep zeker tot de taalsector behoort maar 4 van hen komen tot het oordeel 'ja enigszins'. Al is het begrip taalsector nog niet gangbaar, blijkbaar herkent men zich er toch in.

Aantal jaren dat men werkzaam is in de taalsector Individuele taalprofessionals

Figuur 2

Organisaties en ondernemingen

Figuur 3

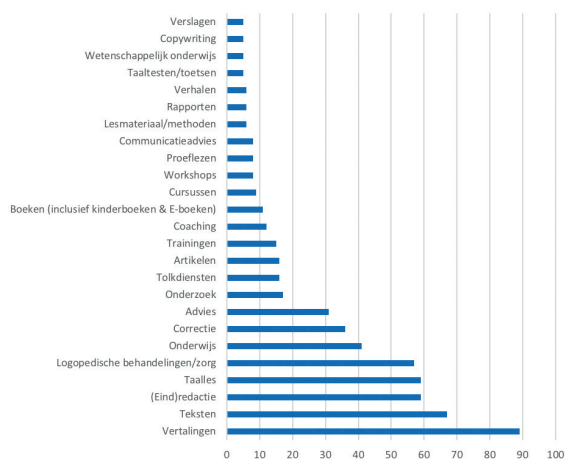
Sommige individuele professionals zijn pas kort actief in de taalsector, anderen zijn ware veteranen. Voor ondernemingen en organisaties ligt dat niet anders. De leeftijdsverdeling onder individuele professionals laat zien dat de taalsector duidelijk nieuwe toetreders kent, maar zeker ook een fors aantal oudgedienden. Er is niet naar leeftijd gevraagd maar het relatief grote aantal toetreders relateert de in gesprekken met vertegenwoordigers van de sector veelgehoorde opvatting dat jonge mensen ‘niet meer voor taal kiezen’.

Het aantal jaren dat een onderneming of organisatie actief is, geeft een wat andere verdeling maar ook hier zien we dat het aantal toetreders (0-10 jaar actief) het hoogst is, gevolgd door de ondernemingen die al een lange traditie kennen (tot aan 1800 of 1830 als oprichtingsjaar toe).

2.2.2 Diensten en producten

Individuele taalprofessionals

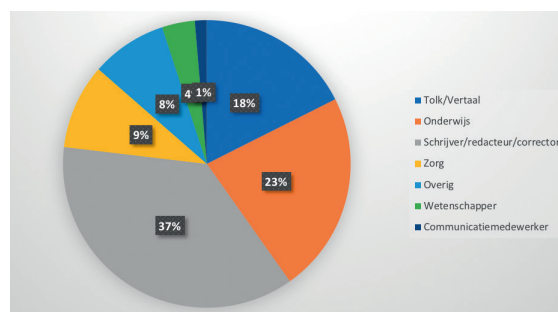
Ruwweg twee derde van alle individuele respondenten geeft aan slechts één dienst of product aan te bieden (vooral logopedische behandeling, onderwijs en vertalen), bij de anderen gaat het om twee of meer categorieën. Regelmatig voorkomende combinaties zijn onder meer vertalen en redigeren, of onderwijs en onderzoek; Maar ook combinaties van vertalen/ tolken met onderwijs/ trainingen komen voor. In de tabel 7-2 en figuur 4 zijn alleen de diensten/producten opgenomen die 5 keer of vaker genoemd werden.

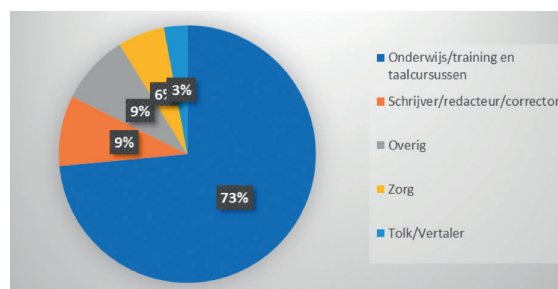
Tabel 7-2

Vertalingen staan bovenaan. Als hier ook tolkdiensten bijgeteld worden, plus ondertiteling (niet in de tabel, want 4 keer genoemd) en literaire vertalingen (3 keer genoemd) maken deze werkzaamheden bij 28% van alle respondenten deel uit van hun werkzaamheden. Rechtstreeks op tekst gericht zijn het produceren (17%), redigeren (15%) of corrigeren (9%) van

geschreven materiaal, samen 41%. Taalles, onderwijs en wetenschappelijk onderwijs kunnen samengevat worden onder het begrip educatie en komen op 26%. Als hier taaltesten/toetsen en lesmateriaal/methoden en cursussen aan toegevoegd worden, dan komt educatie zelfs aan 31%. De percentages kunnen niet zomaar bij elkaar opgeteld worden omdat sommigen meerdere activiteiten hebben genoemd, maar duidelijk is dat vertalingen, teksten en onderwijs en trainingen (alle ruim opgevat) een zeer groot deel uitmaken van de beroepsmatige werkzaamheden van de Nederlandse taalprofessionals.

Figuur 4

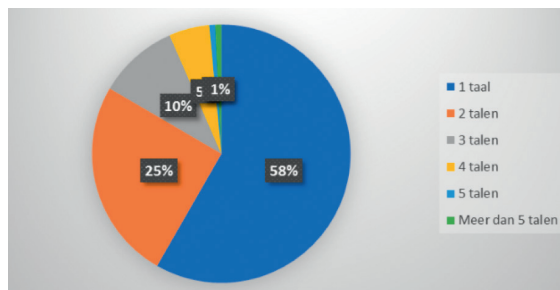
Figuur 5

Ook de respons van de bedrijven kan ondergebracht worden in deze categorieën.

Het opvallendste verschil tussen bedrijven en individuele respondenten zit in de categorie onderwijs: waar een vijfde van de individuele respondenten in deze categorie valt, gaat het bij de bedrijven om bijna drie kwart. Tolken/vertalers vinden we juist duidelijk meer bij de individuele professionals. Meer direct op taalproductie gericht zijn vertalingen, teksten voor media en redactionele werkzaamheden. Ten slotte werden zaken genoemd als de organisatie van taalreizen, software voor spraakherkenning of inburgering. De bedrijven bekennen zich verder niet tot de categorieën wetenschap, communicatie en administratie.

Welke talen?

Bij de individuele taalprofessionals levert 58% zijn of haar diensten in één taal, het betreft hier in haast alle gevallen (54% van alle respondenten) het Nederlands; slechts 5% levert niet in het Nederlands, maar in één of meer andere talen.

Figuur 6

Tabel 8-2 laat zien welke talen het meest genoemd worden.

Gebruikte taal	Respondenten	%
Nederlands	380	95
Engels	152	38
Duits	51	13
Frans	26	7
Spaans	17	4
Italiaans	9	2

Tabel 8-2

15 talen werden 2 keer genoemd, 3 talen 3 keer. Het Fries kwam 4 keer voor. De meest genoemde combinatie is – niet vreemd, gezien de genoemde aantallen – Engels en Nederlands: dit was bij 19% van de respondenten het geval. Een derde van hen was tolk/vertaler, soms in combinatie met redacteurschap of andere functie. De combinatie Duits, Engels, Nederlands kwam bij 5% voor.

De professionals die van een relatief hoog aantal talen gebruikmaken zijn vooral onder de vertalers en tolken te vinden. Om een paar individuele voorbeelden te noemen (die tevens een beeld geven van de uiteenlopende werkzaamheden van sommige betrokkenen):

- Duits, Engels, Frans, Nederlands, Spaans, Italiaans (vertaler / redacteur / tekstschrijver)

- Duits, Engels, Frans, Nederlands, Russisch, Fins (conferentietolk)
- Duits, Engels, Frans, Nederlands, Spaans (vertaler non-fictieboeken)
- Duits, Engels, Japans, Nederlands (tekstschrijver / redacteur / vertaler / uitgever)

Maar ook buiten de vertalers en tolken zijn er ruime combinaties te vinden:

- Duits, Engels, Italiaans, Nederlands (logopedist)
- Duits, Engels, Frans, Italiaans, Spaans (lerares speciale behoeften lagere school)
- Engels, Italiaans, Nederlands, Pools, Russisch, Turks, Hindi, Russisch (linguïst en onderzoeker)

Ondernemingen en organisaties

Waar bij de individuele professionals het aantal respondenten afneemt met de toename van het aantal talen, zien we bij de ondernemingen en organisaties een deels ander beeld. Ook daar zien we deze relatie, met als belangrijk verschil dat bijna een kwart van de ondernemingen 5 of meer talen aanbiedt. Het betreft het aanbod van taalcursussen en taaltrainingen (waaronder interculturele trainingen), vertaalservices of taalreizen. Ook hier wordt – naast Nederlands met 94% – Engels het vaakst genoemd (56%), gevolgd door Spaans (35%) en Duits (32%).

Aantal talen waarin ondernemingen/organisaties diensten leveren

Aantal talen	Respondenten	%
1 taal	15	44
2 talen	6	18
3 talen	2	6
4 of 5 talen	3	9
Meer dan 5 talen	8	24

Tabel 9-2

2.2.3 Omzet

De enquête bevatte ook enkele vragen over de marktwerking van de taalsector. We vroegen naar de omzet per activiteit, per regio, en per doelsector. Ondernemingen en organisaties hebben hierover vrijwel geen informatie verstrekt over de verdeling van de omzet per activiteit. De reden daarvoor is niet bekend, mogelijk is men in ondernemingen terughoudend daarmee, of is deze informatie niet beschikbaar.

baar voor de persoon die de enquête invulde. De individuele professionals, daarentegen, vulden, wanneer dit van toepassing was, veelal zeer gespecificeerde percentages in. In de meeste gevallen (63%) noemden de betrokkenen twee verschillende bronnen van inkomen, in 28% betrof het 3 verschillende werkzaamheden. De overige 9% betrof 4 of een enkele keer 5 verschillende diensten of producten. Van degenen die meerdere diensten aanbieden (en de specificatie ervan gaven) levert bij 19% van hen de belangrijkste activiteit minstens 90% van het inkomen op. Als we daar de respondenten bij optellen voor wie de specifieke dienst minstens 80% van het inkomen oplevert stijgt het aandeel tot 37%. En voor meer dan de helft (54%) levert een van de werkzaamheden 70% of meer van het inkomen. Voor 13% geldt dat er twee activiteiten zijn die elk 50% van het inkomen genereren.

Omzet per regio

We vroegen welk percentage van de omzet in het laatst afgesloten boekjaar werd gerealiseerd in drie regio's: binnen Nederland, buiten Nederland maar in de EU, en buiten de EU.

De verwachting was dat professionals en ondernemingen die actief zijn in de taalsector regelmatig werk leveren buiten de landsgrenzen. Dat klopt ook, zij het dat ruim de helft van de individuele professionals alleen omzet binnen Nederland genereert; voor de ondernemingen geldt dit voor iets minder dan de helft.

Een kwart van de ondernemingen geeft aan omzet buiten de EU te realiseren, voor de individuele taalprofessionals is dit 11%. Maar opvallend is dat in grote lijnen het beeld in beide groepen overeenstemt. Ook deze vraag wordt relatief meer beantwoord door de individuele taalprofessionals dan door de organisaties.

Een leeswijzer bij onderstaande tabellen: 16% van de individuele respondenten geeft aan 0% van de omzet binnen Nederland te genereren, 4 % realiseert tussen 1 en 24% binnen Nederland, 52% realiseert 100% van de omzet binnen Nederland.

Samengevoegde tabel
individuele taalprofessionals

	Omzet binnen NL	Omzet buiten NL, binnen EU	Omzet buiten EU
0	16%	66%	77%
1-24%	4%	10%	6%
25-49%	2%	3%	1%
50-74%	4%	2%	1%
75-99%	11%	2%	0%
100%	52%	5%	2%
Geen antwoord	11%	12%	13%

Tabel 10-2

Samengevoegde tabel
ondernemingen en organisaties

	Omzet binnen NL	Omzet buiten NL, binnen EU	Omzet buiten EU
0 %	3%	44%	53%
1-24%	6%	14%	18%
25-49%	0%	6%	3%
50-74%	6%	3%	0%
75-99%	24%	0%	3%
100%	44%	0%	0%
Geen antwoord	17%	33%	23%

Tabel 11-2

Omzet per type afnemer

Type afnemer	Aantallen genoemd	%	Alleen aan deze categorie	%
Ondernemingen	207	52	64	16
Consumenten	204	51	72	18
Overheden	106	27	19	5

Tabel 12-2

Het blijkt dat de helft van de individuele taalprofessionals het laatste boekjaar (ook of alleen) producten of diensten leverde aan zowel ondernemingen als consumenten, ruim een kwart levert (ook) aan overheden.

Wat de combinaties betreft: 25 individuele taalprofessionals (6%) leverden aan ondernemingen en overheden, 60 (15%) aan consumenten en ondernemingen. De combinatie consumenten en 'anders' gold voor 5 respondenten (ruim 1%).

Type afnemers waaraan ondernemingen of organisaties leveren

Type afnemer	Aantallen genoemd	%
Ondernemingen	25	74
Consumenten	22	65
Overheden	15	44

Tabel 13-2

Het opvallendste verschil met de individuele taalprofessionals is dat de ondernemingen en organisaties in alle categorieën hoger scoren. Zij spreiden, met andere woorden, hun activiteiten meer in de breedte. Zo leveren de helft van de individuele taalprofessionals diensten aan ondernemingen, voor de ondernemingen zelf ligt dit aandeel op driekwart. Het aandeel leveringen aan overheden ligt bij ondernemingen veel hoger dan bij individuele taalprofessionals. In totaal slechts 5 ondernemingen of organisaties leverden aan maar één categorie (waarmee verdere uitsplitsing in de tabel zinloos is).

Omzet per doelsector

Ondernemingen en overheden waaraan geleverd wordt, naar doelsector (De classificatie komt overeen met de NACE / SBI nomenclatuur.)

Individuele professionals

Doelsector	Aantal	%
Onderwijs	164	41
Informatie en communicatie	121	30
Kunst, amusement en recreatie	91	23
Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	86	22
Overige diensten	70	18
Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	60	15
Administratieve en ondersteunende diensten	52	13
Openbaar bestuur, defensie; verplichte sociale verzekeringen	50	12
Industrie	43	11
Bouwnijverheid	30	8
Financiële activiteiten en verzekeringen	30	8
Vervoer en opslag	19	5
Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	18	5
Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering	15	4
Exploitatie van en handel in onroerend goed	14	4

Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik	12	3
Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	10	3
Verschaffen van accommodatie en maaltijden	10	3
Landbouw, jacht en bosbouw	8	2
Extraterritoriale organisaties en lichamen	7	2
Winning van delfstoffen	6	2

Tabel 14-2

Ondernemingen en organisaties

Doelsector	Aantal	%
Onderwijs	23	68
Informatie en communicatie	14	41
Industrie	12	35
Overige diensten	10	29
Financiële activiteiten en verzekeringen	9	26
Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	8	24
Administratieve en ondersteunende diensten	8	24
Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	7	21
Openbaar bestuur, defensie: verplichte sociale verzekeringen	6	18

Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht.	5	15
Kunst, amusement en recreatie	5	15
Groot- en detailhandel: reparatie van auto's en motorfietsen	5	15
Vervoer en opslag	5	15
Verschaffen van accommodatie en maaltijden	5	15
Exploitatie van en handel in onroerend goed	5	15
Landbouw, jacht en bosbouw	4	12
Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering	4	12
Huishoudens als werkgever: niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik	4	12
Bouwnijverheid	4	12
Winning van delfstoffen	3	8
Extraterritoriale organisaties en lichamen	1	3

Tabel 15-2

Bij de individuele professionals scoren 9 van de 21 categorieën minstens 10%, bij de ondernemingen en organisaties is dit in vrijwel alle categorieën het geval. Dit is in lijn met de eerdere constatering dat ondernemingen hun activiteiten breder spreiden, of, anders verklaard, dat ondernemingen met meerdere werknemers voor diversere taken kunnen worden ingeschakeld dan individuele taalprofessionals, die vaker over één specifieke expertise beschikken voor één bepaald terrein, bijvoorbeeld de kunst- en recreatiesector.

2.2.4 Arbeid

Relatie van taalprofessional tot opdrachtgever

Type relatie	Aantal	%
Ik ben opdrachtnemer	235	59
Ik ben werknemer met een vast contract	112	28
Ik ben vrijwilliger	54	14
Ik ben werknemer met een tijdelijk contract	37	9

Tabel 16-2

Het totaal komt neer op meer dan het aantal respondenten (400). Dit is verklaarbaar: sommige individuele taalprofessionals geven aan in verschillende categorieën te vallen. Ze zijn voor sommige van hun werkzaamheden opdrachtnemer, voor een ander deel vrijwilliger of werknemer met een contract. Duidelijk is dat de individuele taalprofessionals in het merendeel van de gevallen als opdrachtnemer (freelancer/zzp'er) de betreffende werkzaamheden verricht.

Op welke wijze schakelt u zelf taaldeskundigen / taalprofessionals in?

Inschakeling andere taaldeskundigen / taalprofessionals door individuele taalprofessionals

Wijze van inschakeling	Aantal
Dat doe ik niet	242
Ik ben opdrachtgever	68
Ik schakel ze in als vrijwilliger	31
Anders	39

Tabel 17-2

60% van de individuele taalprofessionals schakelt nooit collega's in. Van de 40% die dat wel doet, doet bijna de helft daarvan dit als opdrachtgever, 22% schakelt ze als vrijwilliger in.

Het karakter van de samenwerking kan verschillen. Enkele voorbeelden in de toelichting:

- 'Ik ben opdrachtgever in gelijkwaardige samenwerking'
- 'collegiale consultatie'
- 'ik vraag advies op het moment dat ik zelf onvoldoende kennis heb'
- 'ik verwijs naar logopedisten, taaldeskundigen voor onderzoek en behandeling, ik vraag taalprofessionals bij het ontwikkelen van trainingen'
- 'ik smeed samenwerkingsverbanden en sluit partnerschappen'.

Relatie van taalonderneming of taalorganisatie tot taalprofessional

Op basis van een opdrachtovereenkomst	19
In een vast dienstverband	17
In een tijdelijk dienstverband	15
Dat doen wij niet	6
Als vrijwilliger	1
Anders	4

Tabel 18-2

Bij de ondernemingen en organisaties worden taalprofessionals door een kleine meerderheid van de bedrijven op basis van opdrachtovereenkomsten ingeschakeld. Daarnaast is er bij de helft van de ondernemingen ook sprake van vaste en tijdelijke dienstverbanden voor taalprofessionals. De rol van vrijwilligers is zeer bescheiden onder onze respondenten.

2.2.5 Innovatie

Het is interessant na te gaan in hoeverre er onder de respondenten sprake is van innovatie. Innovatiekracht is immers een signaal van vitaliteit. In de enquête was de vraag opgenomen: *Bracht u / uw onderneming / organisatie in de periode 2015–2017 innovaties uit?* De genoemde aantallen in de tabellen overschrijden het totaal aantal respondenten in de betreffende categorie: sommigen gaven als innovatie zowel verbeterde diensten als verbeterde goederen aan.

Innovaties individuele professionals 2015-2017

Type innovatie	Aantal	%
Geen van beide	289	72
Nieuwe of aanzienlijk verbeterde diensten	83	21
Nieuwe of aanzienlijk verbeterde goederen	21	5
Geen Antwoord	19	5

Tabel 19-2

Bijna drievierde zegt geen innovaties te hebben doorgevoerd. Als er toch werd vernieuwd, dan gebeurde dat bij individuele taalprofessionals veeleer op het vlak van diensten (21%) dan op het vlak van goederen (5%). Dit valt te verklaren uit het feit dat onze enquête vooral beantwoord werd door individuele taalprofessionals die veelal als freelancer werken. Het uitbrengen van innovaties vereist investeringsvermogen, hetgeen bij freelancers nu eenmaal minder voorhanden is.

Innovaties ondernemingen en organisaties 2015-2017

Type innovatie	Aantal	%
Geen van beide	10	29
Nieuwe of aanzienlijk verbeterde diensten	19	56
Nieuwe of aanzienlijk verbeterde goederen	9	26
Geen antwoord ingevuld	3	9

Tabel 20-2

Het beeld bij de ondernemingen en organisaties is duidelijk anders dan bij de individuele taalprofessionals: door ruim de helft van de ondernemingen en organisaties wordt wel degelijk in verbeterde diensten geïnvesteerd en door een kwart ook in verbeterde goederen. Dit hogere innovatievermogen valt dan ook te verklaren door een hoger investeringsvermogen. Dat er meer geïnvesteerd wordt in innovatie van diensten dan van goederen is

niet verwonderlijk: in de taalsector gaat het vaker over diensten dan over goederen.

Indien u in de periode 2015-2017 een of meer product- of procesinnovaties hebt doorgevoerd, welke zijn de voornaamste technologieën die u daarvoor hebt ingezet?

Zoals we gezien hebben, is bij de individuele taalprofessionals slechts in beperkte mate sprake van innovatie. Op de vraag welke technologieën ervoor werden ingezet, gaf ook maar 15% een min of meer concreet antwoord. In meerderheid ging het om invoering van digitale middelen, vooral dan binnen de vertaalwereld. Specifiek werden onder meer genoemd (allemaal één keer): online logopedie, vertaaltechnologieën, protocol Taalontwikkelingsstoornissen, MTPE ("machine translation post-editing"), NLP ("Natural Language Processing") en nieuwe of verbeterde software voor computerondersteund vertalen (de zogeheten CAT-tools).

Van de 21 ondernemingen / organisaties die aangaven een innovatie doorgevoerd te hebben, gaven 16 aan waar het om ging, zij het doorgaans erg summier. Nog sterker dan bij de individuele taalprofessionals betreft het innovaties in het digitale domein, maar we zien hier vooral innovaties in onderwijs en training (hetgeen ook de grootste categorie van respondenten was): adaptieve digitale programma's, educatieve software, CAT (in dit geval: computer adaptief testsysteem), spraakherkenning, platform voor online leren, etc.

2.2.6 Verwachtingen

We vroegen naar de verwachtingen inzake omzet, resultaat en investeringen voor de komende drie jaar.

De respons op deze drie aspecten wijst steeds in dezelfde richting. De helft van de ondernemingen (53%) verwacht een groei van de omzet en van het resultaat. Nog eens 32% verwacht gelijkblijvende omzet en resultaat. Slechts 5% verwacht krimp. Van de individuele taalprofessionals verwacht rond de 50% gelijkblijvende omzet en resultaat, en 22-25% verwacht groei. Rond de 14% verwacht krimp. Al bij al dus een optimistisch beeld, maar duidelijk optimistischer bij de ondernemingen dan bij de individuele respondenten. Dit optimisme vertaalt zich (vooral bij de ondernemingen) ook in de verwachting dat er de komende jaren geïnvesteerd zal worden in vernieuwingen.

Kansen en bedreigingen

Tot slot stelden we een open vraag met betrekking tot de belangrijkste ontwikkelingen die het werk van de respondent de komende jaren zullen beïnvloeden.

De kansen en bedreigingen die het meest genoemd worden door individuele taalprofessionals en

bedrijven, verschillen niet wezenlijk van elkaar, en zijn in hoofdzaak terug te voeren op drie ontwikkelingen: de digitalisering in de ruimste zin van het woord, maatschappelijke ontwikkelingen, en het beleid van overheid en verzekeraars.

Digitalisering

Het meest genoemd in het domein van digitalisering, is de sterke groei van computervertalingen. Vertaalsoftware kan vertalers weliswaar voor een deel het werk uit handen nemen of dit vergemakkelijken, maar wordt ook (en vooral) gezien als een bedreiging. Hieraan gekoppeld worden genoemd: dalende prijzen voor vertalingen, dalend kwaliteitsniveau, onvoldoende waardering voor het 'echte' vertalen. Sommigen zien de opkomst van de computervertalingen als een uitdaging: hun eigen kwaliteit zal toch doorslaggevend zijn.

Digitalisering maakt ook dat steeds meer informatie gratis toegankelijk is. Dat betekent dat er nieuwe verdienmodellen nodig zijn voor journalistiek en uitgeverijen.

Taalprofessionals en bedrijven die op het terrein van onderwijs actief zijn, noemen de digitalisering minder expliciet als een bedreiging, maar wel als een belangrijke ontwikkeling.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Mag migratie in de huidige tijd soms een beladen onderwerp vormen, voor NT2-docenten is de afname van de aantallen migranten een negatieve ontwikkeling. De komst van steeds meer expats in ons land – een gevolg van de opbloeiende economie – biedt daarentegen weer kansen, juist ook voor deze docenten. Ook anderen wijzen op de uiteenlopende kansen die de groei van de economie biedt.

De opkomst van beeldcultuur wordt genoemd als een bedreiging, evenals het mindere belang dat men hecht aan taal en taalgebruik.

Ook ontwikkelingen in Europa spelen een rol, zoals de Brexit. Deze vormt voor sommigen een bedreiging, anderen zien door dit proces juist hun kansen toenemen.

Het beleid van overheid en verzekeraars

Overheidsbeleid heeft invloed op vele gebieden. Het onderwijsbeleid is hier een belangrijk onderdeel van. Onderwijs en onderzoek staan volgens universitaire medewerkers onder druk. Het overheidsbeleid met betrekking tot migranten werkt direct door op verschillende terreinen waarin taalprofessionals actief zijn, zoals het al eerder genoemde NT2-onderwijs.

Maar ook het belang dat de overheid al dan niet hecht aan de positie van het Nederlands, speelt een rol.

Door logopedisten wordt veelvuldig gewezen op de rol van verzekeraars: zij klagen over ondermaatse betaling voor hun diensten terwijl de eisen steeds strenger worden.

2.2.7 Samenvatting en conclusie

Hoewel we de resultaten voorzichtig moeten interpreteren, kunnen we toch op basis van de enquête wel een aantal relevante uitspraken doen over de Nederlandse taalsector.

In de eerste plaats dat de Nederlandse taalsector in hoofdzaak diensten levert op het gebied van taalonderwijs, tekst en redactie, tolken en vertalen, en logopedie. Daarnaast komt een aantal andere diensten voor, met name in de communicatie, secretariële/administratieve functies en wetenschap. Beoefenaars van al deze activiteiten, rekenen zichzelf tot de taalsector. Opvallend is dat er vaak gebruikgemaakt wordt van tamelijk specialistische beroepsnamen, zoals boekvertaler, medisch terminoloog, educatief auteur. Het Nederlands is zowel voor ondernemingen als voor individuele taalprofessionals met afstand de belangrijkste taal waarin diensten worden geleverd. Ongeveer de helft van de respondenten in beide enquêtes levert diensten uitsluitend in het Nederlands. Iets meer dan de helft van de individuele respondenten realiseert zijn omzet uitsluitend binnen Nederland, bij ondernemingen is dat iets minder dan de helft.

Kijken we naar de sectoren waaraan de sector levert, dan valt vooral de enorme spreiding op. In werkelijk alle economische sectoren worden taaldiensten geleverd, waarbij (niet verrassend) de dienstensectoren relatief hoog scoren.

Tot slot vinden wij een aantal indicatoren dat de taalsector een vitale sector is. Er blijkt zowel bij de individuele taalprofessionals als bij de bedrijven overwegend optimisme te zijn. De grote meerderheid van respondenten verwacht dat de omzet en het resultaat de komende drie jaar groeien of gelijk zullen blijven. Anderzijds lijkt er, zeker bij individuele taalprofessionals, niet noodzakelijk veel in innovatie te worden geïnvesteerd.

Gevraagd naar kansen en bedreigingen, is er in de eerste plaats de voortrazende technologische vernieuwing, die door de hele sector voelbaar is en enerzijds als kans, anderzijds als bedreiging wordt gezien. Overal betekent dit dat de taalsector een nieuwe rol krijgt. Vertalers zien hun werk in toenemende mate overgenomen worden door

machines, met gevolgen voor de kwaliteit en de marktwaarde, maar ook voor de rol van de vertaler. Taaltrainers en docenten zien dat methodes steeds meer gebruikmaken van technologie. Men ziet het werk daardoor wel veranderen, maar niet verdwijnen. Voor journalistiek, uitgeverijen en media betekent digitalisering vooral dat er veel informatie ‘gratis’ toegankelijk is geworden, hetgeen van grote invloed is op de financieringsmodellen van uitgeverijen en mediabedrijven en voor de daarvan afhankelijke taalprofessionals.

Naast technologie wijzen de respondenten op het belang van maatschappelijke ontwikkelingen. De verwevenheid met de hele economie maakt dat de verwachte economische groei ook een gunstig perspectief biedt voor de taalsector als geheel. Tot slot is politieke besluitvorming van invloed op de hele sector, bijvoorbeeld als het gaat om het hoger onderwijs, de eisen die aan migranten gesteld worden, en de Brexit.

2.3 Met dank aan

2.3.1. Geraadpleegde deskundigen

Wij danken onderstaande personen voor hun tijd en waardevolle adviezen

Deskundige	Organisatie
Bobien van Aalst	Guidor: Belangenvereniging voor professionele gidsen in Nederland
Huib Bannier	VPRA: Brancheorganisatie voor Public Relations en Communicatie-adviesbureaus
Esther van Berkel	NRTO: Nederlandse Raad voor Training en Opleiding / Taleninstituut Regina Coeli
Thomas Bruning	NVJ (Nederlandse Vereniging voor Journalisten)
Martijn David	Media Federatie. De Groep Algemene Uitgevers (GAU): Nederlandse boekenuitgevers van literatuur, kinderboeken en non-fictie.
Wolfgang Gielissen	KVGO: Organisatie van en voor ondernemers in de communicatiebranche

Katja Hunfeld	De NUT: Nederlandstalige Universitaire Talencentra in Nederland en België
Hugo Keizer	Europese Commissie, Directoraat-generaal Vertaling
Marcel Lemmens	Teamwork vertaalworkshops
Moustapha Loukili	NUBNETO / SIGV: Vereniging van gerechtstolken en juridische vertalers
Staffan Meij	NOTaS: Nederlandse Organisatie voor Taal- & Spraaktechnologie
Majne van de Merwe	Rosenbaum select: Notuleerbureau
Pieter Muysken	Radboud Universiteit
Tom Nauta	NDP Nieuwsmedia: Brancheorganisatie van nieuwsmedia
Sjokean Oosterbaan	ITV Hogeschool voor Tolken en Vertalen
Sabine Peterink	Simea (vier instellingen voor auditief en/of communicatief beperkte leerlingen)
Marèse Peters	Vereniging Tekstnet
Nino Platteel	Voormalig medewerker CBS
Raymund Prins	VVIN: Vereniging van Vertaalbureaus in Nederland
Judith Richters	VLLT: Vereniging van Leraren in Levende Talen
Fedde van Santen	Vertalersvakschool
José Scholte	R&J BV / Taalakkoord
Sophie ter Schure	Landelijke Onderzoeksschool Taalwetenschap
Frieda Steurs	Instituut voor de Nederlandse Taal
Jos Swanenberg	Universiteit van Tilburg / Anéla: Nederlandse Vereniging voor Toegepaste Taalwetenschap
Henriette de Swart	Universiteit Utrecht - Utrecht Institute of Linguistics
Wilma Tacoma	NGTV: Nederlandse Genootschap voor Tolken en Vertalers

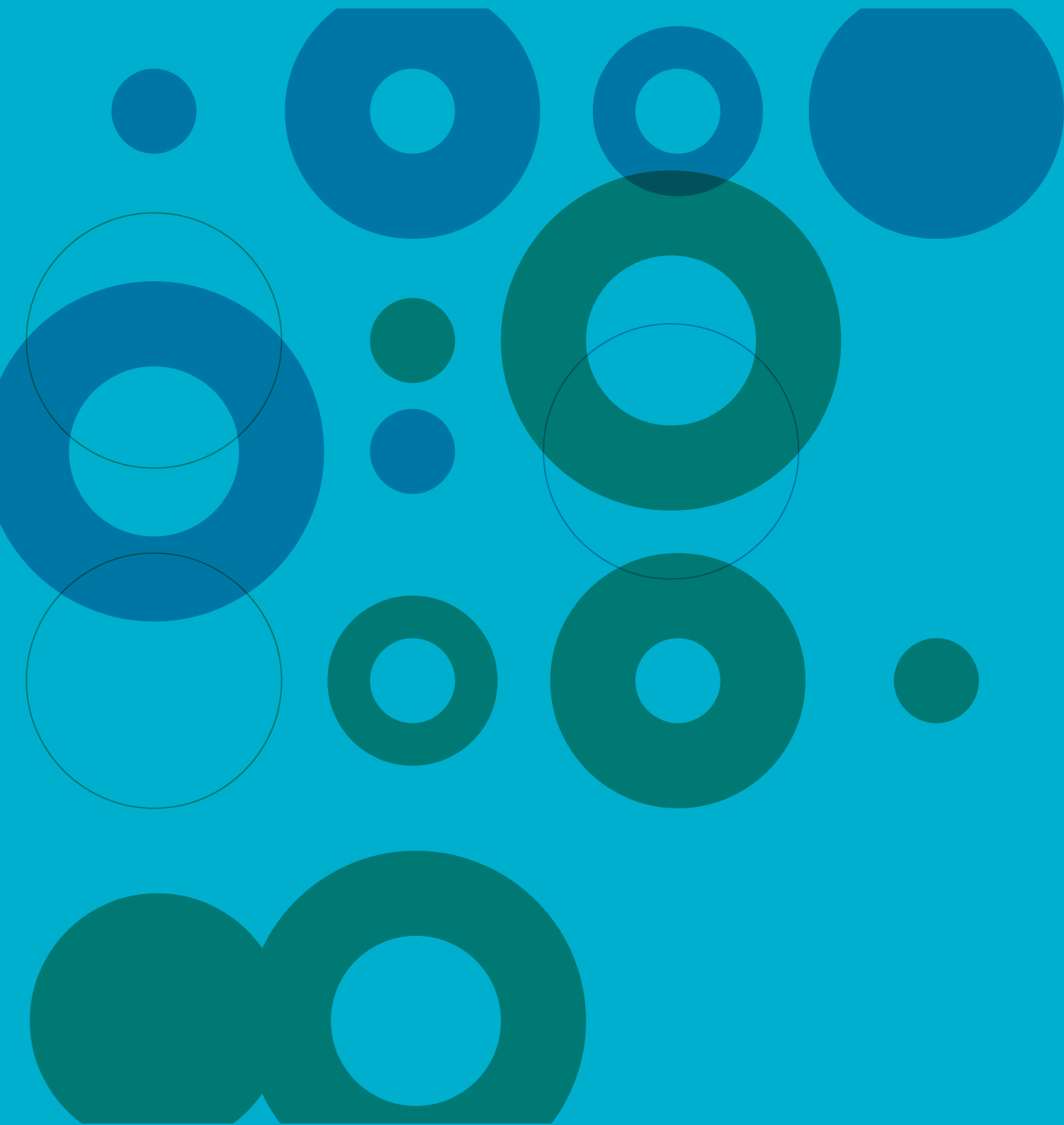
Jeroen Thijssen	Auteursbond / Schrijversvakschool
Rudy Tirry	European Union of Associations of Translation Companies
Frank Wijnen	Universiteit Utrecht - Utrecht Institute of Linguistics
Rob Zwitserlood	Hogeschool Utrecht / Universiteit Utrecht - Logopedie

2.3.2 Bijdrage enquête

Voor hun medewerking aan de enquête danken wij in het bijzonder onderstaande personen en organisaties. In alfabetische volgorde:

Anna de Graaf (De Taalstudio), Anneke van Ammelrooy, Anne-Marie Kalkman, Annick Dankers (Radboud in'to Languages), AVT Benelux, B de Boer (Talencentrum Rijksuniversiteit Groningen), Beckers Translations, Ben Vaske (Stichting Expertisecentrum Oefenen.nl), Beter Spellen, Carola Janssen (Kiezel Communicatie), Carolien Nout Journalistieke producties, Caroline Wisse (Taalentraining), Claudia Visser Vertalingen, Cordaan, C. Wassenaar (Zorggroep Noord West Veluwe), De Kieviet Logopedie, Daria Bouwman (Stichting Sprach-D-A-CH), De Vertalerij, Dirk Horst (Freelance trainer), Diataal BV, Ernie Kuijer (NT2 met Effect), Fiolet Taaltrainingen, Florence Kraak (logopedie Leiden), Freddy De Meersman (Proximus), Gemeente Eindhoven, Global textware b.v., Gon Boers (Taal in Bedrijf), Gysanne Alkema (NT2 Privé), Hans B, Hendrik van Leeuwen, Hanze Talencentrum (Hanzehogeschool Groningen), Herman Dijkslag, I. Bos (Alemba NV), Ingeborg Daniëls (lerares en schrijfster), Interlanguage Study Abroad, Isolde Podt (Kentalis), Ivet van der Eerden (Vrije Universiteit Amsterdam, afdeling VU-NT2), Jan Freijser (IDline Communications), Janet Lee (Metaphrase Translations), Jan-Koert Lange (Gemeente Leusden), Jeanet van Omme (Schrijfatelier), Jet van den Toorn (Van den Toorn Taal & Tekst), Jolien Koerhuis (journalistiek en communicatie), José Scholte (R&J B.V.), Kabos-Van der Vliet Redactie bureau, Karin Neijenhuis (Hogeschool Rotterdam, Kenniscentrum Zorginnovatie/ Instituut voor Gezondheidszorg), Karolien van Eck, Krishna van Luijk-rutten (bureau voor logopedie & communicatie), Leo Reijnen (Taal en Tekenen v.o.f.), Linda Broeder Vertalingen, Lisa Janssen (Juffrouw Janssen), Logopedie Ondersteuning Lydia, Logopediepraktijk Beverwijk, logopediepraktijk de Groot Uden en omgeving, Logopediepraktijk en Stottercentrum Made, Logopedie Toolenburg, Manja Harmsen-Schoemaker (logopediepraktijk TaalTotaal), Margot Reesink Tekst&Vertaling, Marjan ter Harmsel (TaalZet), Marjolein Ploegman (Zilt advies), Marjon Reinders (Marioneta taaltrainingen), Marrit Postma (Woordprikkel), MM van Zuiden (blogger with the Times Of Israel), Montserrat Vidal Garcia (La Sabika Taal), Nancy van Etten (Schrijfwijs), Nanne Holtrop (vanzelfsprekend), Nederlandse les

in Scheveningen, NLTraining/NLEducatie/NLAcademy, Nova College afdeling Educatie, NVLF, Oefenweb, Pauline Ninck Blok (Translation Services & Language Solutions), PCI Languages, Peter De Reijke, Peter van Steen (tekstschrijver), Pieter Muysken (Radboud Universiteit), Pim Kisjes Company v.o.f., Redactie bureau Kees de Wildt, Rita Meijer (Logopediepraktijk Meijer), R.M. Speelman (I Tal Yà t&t), Ronald Timmermans, Ron de Vos, Rosanne Vermaat, Savert logopedie en taal, S. Hoyinck Vertalingen, Steven Hagers (HaEs producties), Stichting Nederlands Leer Je Zo, Stichting voor Vluchteling-Studenten (UAF), Susan Delsing (Nt2 Café), Taal bureau Sebes, Taalkracht, Taal, tekst en training Het Scriptorium, Tekstbureau de Woordkraam, Textalia, Think!, Tjeerd Gunning (Gunning Tekstredactie), Translate.ED, Universiteit Utrecht, Van Dale Uitgeverij, Van der Werf Tekst, Veerle Bammens (LC VB), VierTaal, Wieke de Haan (Tresoor), Wageningen in'to Languages, Wim de Boer (Bloomwise), Yolanda Wigleven (Wigleven Tekst & Communicatie)

3. De taalsector in Vlaanderen en Brussel

Door Dries Debackere, De Taalsector

3.1 Statistische gegevens over de taalsector in Vlaanderen en Brussel

In dit hoofdstuk gaan we op zoek naar publiek beschikbare statistiek die iets kan zeggen over de economische betekenis van de taalsector in België, en in Vlaanderen en Brussel in het bijzonder: aan hoeveel mensen verschaft de sector werk? Wat wordt er verdiend? En wat is de toegevoegde waarde van deze sector voor de economie?

Zoals we inleidend al zeiden, zijn gegevens over arbeidsdeelname en verdiensten niet zomaar in een database terug te vinden. Met uitzondering van de sector vertalen en tolken zit ook in België alle taalgerelateerde economische activiteit statistisch verspreid – om niet te zeggen ‘verstopt’ - tussen andere economische activiteiten in een brede waaier van sectoren.

Voor wie statistische gegevens zoekt over de taalsector in Vlaanderen en Brussel is er een bijkomende uitdaging: België is een federale staat, met bevoegdheden op allerlei niveaus (federaal, gemeenschap, gewest, enz.). Dit heeft als gevolg dat de statistiek ook ‘staatkundig’ verspreid zit. In dit onderzoek halen we de statistiek onder meer bij Statbel (het Belgisch statistiekbureau), Statistiek Vlaanderen (het statistiekbureau van de Vlaamse overheid) en het Steunpunt Werk en Sociale Economie (WSE, een door de Vlaamse Regering erkend interuniversitair kenniscentrum). Ook het Brussels Gewest heeft een eigen instelling: het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA).

Ter vergelijking werken er bij het Nederlandse Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) ruim 2000 mensen, bij de diverse statistiekdiensten in België een veertigtal.

In hoofdstuk 3.1.1 presenteren we bedrijfsstatistiek, in hoofdstuk 3.1.2 beroepenstatistiek. De resultaten van de enquête bespreken we in 3.2. Een samen-

vating en een aantal conclusies formuleren we in hoofdstuk 3.3.

3.1.1 Bedrijfsstatistieken

In dit hoofdstuk proberen we niet om meteen de hele omzet van de hele taalsector in Vlaanderen en Brussel te berekenen. Vanwege de al besproken beperkingen (zie hoofdstuk 1.4) is dat niet mogelijk.

Toch doen we een poging om beter in kaart te krijgen waar de economische taalactiviteit zich in de beschikbare statistiek bevindt.

Eenmaal we dat overzicht hebben, illustreren we aan de hand van beschikbare statistiek voor één specifieke taalactiviteit wat er in vervolgonderzoek mogelijk wordt, als de statistische versnippering van de taalsector kan worden verholpen.

be.STAT

Om te achterhalen hoeveel ondernemingen en personen er in de taalsector actief zijn in Vlaanderen en Brussel, hebben we om te beginnen de online databank be.STAT geraadpleegd. In deze databank zitten cijfers over het aantal actieve ondernemingen per sector, het aantal stopzettingen, faillissementen en oprichtingen per sector. Deze cijfers kunnen voor heel België of per gewest worden opgehaald.

Daarnaast zitten er in be.STAT ook cijfers over de omzet van de ondernemingen. Deze cijfers komen uit de btw-aangiften. Omzetcijfers zijn opvraagbaar per jaar en zelfs per trimester. En per economische sector.

NACE-BEL

Net als het Nederlandse CBS deelt ook Statbel ondernemingen in economische sectoren in op basis van NACE, de internationale nomenclatuur van economische activiteiten.

Er is eigenlijk maar één probleem voor ons onderzoek naar bedrijfsstatistiek: de taalsector die we in hoofdstuk 1.3 hebben afgebakend, is in Vlaanderen of België net zomin als in Nederland een economische sector volgens de NACE-indeling. Buiten de deelsector vertalen en tolken (NACE-BEL-subklasse 74.300)

zitten alle andere taalondernemingen met hun taalactiviteiten statistisch verspreid in een brede waaier van klassen en subklassen. De subklasse 74.300 (vertalers en tolken) is in de NACE-nomenclatuur de enige min of meer homogene subklasse waartoe geen andere activiteiten dan taalgerelateerde activiteiten behoren. Het is echter ook binnen deze subklasse (in België) niet mogelijk economische cijfers over vertaaldiensten te onderscheiden van cijfers over tolkdiensten.

Kruispuntbank

In België moeten ondernemingen zich aanmelden in de Kruispuntbank voor Ondernemingen (KBO), de digitale databank van de Federale Overheidsdienst Economie met de basisgegevens van alle Belgische ondernemingen. In de KBO zit de taalsector in minstens 17 verschillende subklassen verspreid, zo blijkt alleen al uit de enquête die in het kader van dit onderzoek is uitgezet.

Bovendien, zo blijkt zowel uit de enquête als uit een verdere verkenning van de KBO, zijn veel ondernemingen onder meer dan één NACE-code in de KBO ingeschreven. Dat geeft aan dat zij meerdere taalgerelateerde activiteiten tegelijk ontwikkelen, of dat hun activiteiten evolueren. Een probleem daarmee is dat er vervolgens uit de beschikbare statistiek niet meer kan worden afgeleid welk gewicht de verschillende activiteiten hebben en wat de hoofdactiviteit is. Een concreet voorbeeld is een taalprovider die zowel taalopleidingen als vertaaldiensten aanbiedt.

Vzw's

Verder hebben in België niet alleen ondernemingen (van eenmanszaken in bijberoep tot grote ondernemingen) maar ook vzw's (verenigingen zonder winstoogmerk) en ook een aantal overheidsinstellingen een ondernemingsnummer. Hierdoor zijn zij ook statistisch in een bepaalde sector van de economie actief en kunnen ze waardevolle economische data aanleveren.

Er zijn op de Belgische taalmarkt relatief veel grote vzw's actief. Verschillende taleninstituten (met een omzet die kan oplopen tot meer dan 10 miljoen euro) hebben een vzw-structuur. Sommige vzw's zijn btw-plichtig, andere niet, wat relevant is voor veel bedrijfsstatistiek die uit de btw-aangiften wordt gehaald.

Conclusie: de economische taalactiviteit zit op allerlei manieren zeer verspreid in de publiek beschikbare statistiek.

Inzicht in de spreiding van de economische taalactiviteit

Zonder in detail te treden, registreren taalprofessionals, bedrijven en organisaties in de taalsector in Vlaanderen en Brussel zich in de KBO in de volgende NACE-secties:

- informatie en communicatie,
- vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten,
- administratieve en ondersteunende diensten,
- menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening,
- kunst, amusement en recreatie
- en ten slotte de sectie overige diensten.

Veruit de voornaamste subklasse waarin men zich inschrijft, is subklasse 74.300 (vertalers en tolken, 63%), op grote afstand gevolgd door 85.599 (overige vormen van onderwijs, 8%), 73.110 (reclamebureaus, 4%) en 62.020 (computerconsultancy-activiteiten, 4%). Er wordt zoals gezegd in 17 verschillende subklassen ingeschreven.

Vervolgens hebben we voor alle beroepen uit de lijst van taalberoepen (zie bijlage) die we tot de kern taalsector rekenen, gecontroleerd of ze op een of andere manier in de NACE-BEL-nomenclatuur terug te vinden zijn. En als dat het geval is, in welke (sub)klasse dan. Op basis van dat bijkomende onderzoek kunnen we een "definitieve" lijst opstellen van de NACE-codes waaronder taalprofessionals, bedrijven en organisaties die we tot de taalsector rekenen statistisch terug te vinden zijn.

Deze lijst laat minstens zien hoe verspreid de taalsector zit in de KBO en bijgevolg ook in de bedrijfsstatistiek en daarmee in feite ook in de economie zoals die internationaal op basis van NACE wordt ingedeeld.

De volledige lijst wijkt voor Vlaanderen en Brussel nauwelijks af van de Nederlandse lijst. Ze bevat de volgende NACE-codes en is een geschikt startpunt voor eventueel vervolgonderzoek naar de economische betekenis van beroepsmatige taalactiviteiten:

58110	Uitgeverij van boeken
58130	Uitgeverijen van kranten
58140	Uitgeverijen van tijdschriften
58190	Overige uitgeverijen

58210	Uitgeverijen van computerspellen
58290	Overige uitgeverijen van software
59120	Activiteiten i.v.m. films en video- en televisieprogramma's na de productie
59209	Overige diensten in verband met het maken van geluidsopnamen
62010	Ontwerpen en programmeren van computerprogramma's
62020	Computerconsultancy-activiteiten
62090	Overige diensten op het gebied van informatietechnologie en computer
63120	Webportalen
63910	Persagentschappen
63990	Overige dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie
70210	Adviesbureaus op het gebied van public relations en communicatie
70220	Overige adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer / bedrijfsvoering
73110	Reclamebureaus
74300	Vertalers en tolken
79901	Toeristische informatiediensten
82110	Diverse administratieve activiteiten ten behoeve van kantoren
82190	Fotokopiëren, documentvoorbereiding en andere gespecialiseerde ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren
82990	Overige zakelijke dienstverlening,
851xx	Kleuteronderwijs
85207	Alfabetiseringsprogramma's ten behoeve van volwassenen
85591	Onderwijs voor sociale promotie
85592	Beroepsopleiding

85599	Overige vormen van onderwijs
86905	Ambulante revalidatieactiviteiten
88999	Andere vormen van maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting
90011	Beoefening van uitvoerende kunsten door zelfstandig werkende artiesten
90029	Overige ondersteunende activiteiten voor de uitvoerende kunsten
90031	Scheppende kunsten, m.u.v. ondersteunende diensten
90032	Ondersteunende activiteiten voor scheppende kunsten
94120	Beroepsorganisaties

Economische betekenis?

Nu we ons ten volle bewust zijn van de statistische beperkingen, loont het de moeite in te zoomen op de beschikbare cijfers, hoe fragmentarisch deze ook mogen zijn.

Er zijn in de bel. STAT-database immers cijfers beschikbaar tot op 5 NACE-digits en tot op gemeentelijk niveau, dus in principe erg gedetailleerd. Wat krijgen we dan toch nog te zien?

Gezien al het voorgaande, ligt het voor de hand dat we proberen in te zoomen op de statistisch best afgebakende economische activiteit binnen de taalsector, de vertaal- en tolkactiviteit (74.300).

Deze oefening is zinvol, omdat ze concreet laat zien hoe er op basis van nu reeds beschikbare statistiek in economische termen over 'taalwerk' kan worden gesproken.

De voornaamste indicatoren van de economische betekenis van een sector zijn de omzet en de toegevoegde waarde. Andere voorname economische indicatoren zijn het aantal ondernemingen, de personeelskosten, de investeringen, het aantal personen dat in de sector werkzaam is, het aantal werknemers, de omzet per werkzame persoon en de arbeidsproductiviteit.

Voor al deze economische indicatoren zijn er voor Vlaanderen, Brussel en België gedetailleerde gegevens beschikbaar.

Een greep uit de gegevens

In 2015 zijn er in België 3218 personen werkzaam in de deelsector vertalers en tolken (NACE-BEL 74.300), waarvan 783 als werknemer. 625 personen werken in een vertaal- en/of tolkonderneming die tussen 2 en 9 personen tewerkstelt, 294 personen werken in een onderneming die tussen 11 en 20 mensen tewerkstelt. De rest werkt zonder personeel.

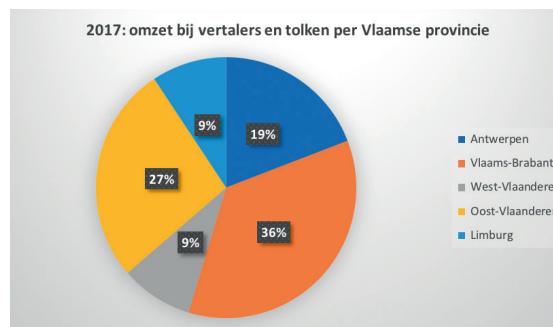
Al deze personen samen realiseren in 2015 een sectoromzet van ruim 294 miljoen euro, waarvan 159 miljoen in Vlaanderen en 83 miljoen euro in Brussel. De sectoromzet wordt in Vlaanderen voor 42 procent gerealiseerd door ondernemingen die tussen 2 en 9 mensen tewerkstellen en voor 35 procent door ondernemingen met 0 of 1 personeelslid.

De totale toegevoegde waarde van de deelsector vertalen en tolken aan de Belgische economie bedraagt 112 miljoen euro in 2015. De omzet per werkzame persoon is exact 100.000 euro en de gemiddelde personeelskost bedraagt 60.000 euro per werknemer. De arbeidsproductiviteit, d.w.z. de toegevoegde waarde per persoon die in deze deelsector werkt, bedraagt 35.000 euro gemiddeld. Er zijn grote verschillen in arbeidsproductiviteit te zien tussen grote en kleine ondernemingen.

In 2017 is de sectoromzet bij vertaal- en tolkondernemingen in België toegenomen tot ruim 309 miljoen euro. Nader inzoomend op het Vlaams Gewest zien we de omzet gestaag toenemen tot 160 miljoen euro over het hele jaar: van 39 miljoen euro in het eerste kwartaal over 40,4 miljoen in het tweede kwartaal tot 37,5 en 42,7 miljoen in het derde en vierde kwartaal respectievelijk. In het eerste kwartaal van 2018 bedraagt de omzet 40,7 miljoen euro, wat een stijging op jaarbasis met 4,4 procent is. Zulke cijfers zijn ook beschikbaar voor het Brussels Gewest (97 miljoen euro jaaromzet in 2017).

Nog verder geografisch inzoomend, zien we dat de economische vertaal- en tolkactiviteit vooral in Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen te vinden is.

In 2017 investeren vertalers en tolken in België gaandeweg fors meer: van 2,1 miljoen in het eerste kwartaal over 2,5 miljoen in het tweede kwartaal tot 2,7 en 3,9 miljoen in het derde en vierde kwartaal respectievelijk. In het eerste kwartaal van 2018 bedragen de investeringen 3,5 miljoen euro. Dezelfde cijfers zijn voor Vlaanderen beschikbaar. Daar evolueren de investeringen in 2017 van 1,1 miljoen euro (1ste kwartaal) naar 2,3 miljoen euro (4de kwartaal). Vergelijkingen met andere beroepsgroepen binnen en buiten dezelfde subklasse van NACE-BEL zijn steeds mogelijk en laten zien dat het investeringsniveau in de deelsector vertalen en tolken relatief laag is.

In de be.STAT-database zijn voor vertalers en tolken gegevens beschikbaar vanaf 2005, zodat ook trends over langere periodes zichtbaar kunnen worden. Zo kan men zien dat de sector ten tijde van de laatste financiële crisis alleen in 2009 een omzetzdaling (van ca. 10%) kende en dus relatief ongeschonden uit de crisis kwam.

Ook over het aantal faillissementen is er statistiek beschikbaar: in 2017 gaan er in de deelsector vertalen en tolken 7 ondernemingen failliet, in het Brussels Gewest 3 (op een totaal aantal faillissementen in Vlaanderen en Brussel van resp. 4688 en 2639). In de eerste maanden van 2018 (cijfers tot 30 juni) zijn er twee faillissementen te noteren. De afgelopen tien jaar is er slechts 1 onderneming failliet gegaan die werk verschaft aan meer dan 4 werknemers.

In 2016 zetten 387 ondernemingen hun activiteit in subklasse 74.300 (vertalers en tolken) stop. Daarvan zijn er 218 in Vlaanderen en 83 in Brussel gevestigd. Het betreft zonder uitzondering ondernemingen zonder werknemers. De schrappingen kunnen we tot op arrondissementsniveau opvragen. In 2016 zetten er in het arrondissement Antwerpen 46 vertalers en tolken hun activiteit stop, zo blijkt dan.

In hetzelfde jaar 2016 worden er in België 265 nieuwe ondernemingen met vertaal- en tolkactiviteit opgericht: 265 in Vlaanderen en 111 in het Brussels

Gewest. Deze cijfers zijn tot op gemeentelijk niveau beschikbaar. In het arrondissement Antwerpen, waar in 2016 46 vertalers en tolken hun activiteit stopzetten, worden in hetzelfde jaar 40 nieuwe ondernemingen met dezelfde activiteit opgericht, waarvan 29 in de stad Antwerpen: 27 natuurlijke personen en 2 vennootschappen.

Hoewel de bovenstaande cijfers enkel op NACE-BEL-subklasse 73.400 (vertalers en tolken) betrekking hebben, suggereren ze het statistisch potentieel voor de hele taalsector en laten ze zien in welke termen het gesprek over de toegevoegde waarde en de economische betekenis van de taalsector kan worden gevoerd.

Conclusie

Onze zoektocht naar de taalsector in publiek beschikbare bedrijfsstatistiek laat zien dat er slechts zeer beperkt statistisch materiaal beschikbaar is. Met uitzondering van één deelsector is het niet mogelijk om op basis van bedrijfsstatistiek iets zinnigs te zeggen over de economische betekenis van de hele taalsector in Vlaanderen of België. Daarvoor zit de sector te versnipperd in de beschikbare statistische databases.

Opportunities

Tegelijkertijd maakt onze verkenning van de bedrijfsstatistiek aanschouwelijk wat er mogelijk wordt als de Vlaamse of Belgische taalsector zich wat gemakkelijker zou kunnen laten vangen in de NACE-BEL-nomenclatuur.

De statistische kennismaking met alvast één goed afgebakende deelsector suggereert dat elke stap die de taalsector kan zetten in de richting van een beter geclusterde economische activiteit een stap kan zijn die het gesprek over de betekenis van de beroepsmatige taalactiviteit voor de Vlaamse (en Belgische) economie gemakkelijker maakt. Patteel (2011) doet aanbevelingen om het probleem van de statistische versnippering van de Europese 'taalindustrie' te verhelpen. Wie over de economische betekenis van de taalsector in Vlaanderen, Brussel en België wil spreken op basis van gefundeerde cijfers, kan zich alleen aansluiten bij de aanbevelingen van Patteel.

De statistische versnippering van de taalsector kan een vaststaand feit voor de eeuwigheid lijken, de vertalers en de tolken hebben in 2008 bewezen dat de NACE-nomenclatuur niet onwrikbaar en voor altijd vastligt. De homogene subklasse 74.300 is een prestatie die de vakorganisaties van vertalers en tolken in 2008 na een volgehouden gezamenlijke internationale campagne hebben bewerkstelligd.

Wil de hele taalsector statistisch zichtbaarder worden in de enige economische nomenclatuur die ertoe doet, dan is een internationaal geconcentreerde actie nodig, zo lijkt het toch.

Toeristische sector

Dat beroepsmatige taalactiviteit vooralsnog niet in één economische sector op basis van NACE-BEL te vangen is, kan voor de leek in statistiek na al het voorgaande een onoverkomelijk probleem lijken, maar dat is het niet.

De uitzendsector en de toeristische sector zijn twee andere sectoren die min of meer met hetzelfde probleem kampen. Dat komt door de aard van deze sectoren. De Vlaamse uitzendsector verschaft werk aan meer dan 100.000 personen. Toch werken er in de sector zelf maar 2800 mensen. De uitzendsector is dus bij uitstek actief in andere sectoren. De toeristische sector is al even moeilijk af te bakenen als de taalsector. Tot welke sector reken je het transport van de toeristen naar hun bestemming? De maaltijden die zij ter bestemming gebruiken? De musea die ze bezoeken?

Toch slagen statistici erin de economische betekenis van zowel de uitzendsector als de toeristische sector in Vlaanderen haarfijn te berekenen (Studiedienst Vlaamse Regering (2016). Dit is ook voor de taalsector mogelijk. Een grove inschatting door Statistiek Vlaanderen is dat daarvoor ongeveer 1 manjaar werk nodig is. Dat werk kan het beste worden gedaan door iemand die thuis is in de sector, uiteraard een grondige kennis heeft van statistiek, maar ook van economie (5 à 10% van het werk), en goed kan schrijven.

Aanpak

Een mogelijke aanpak is dat de taalsector zich laat inspireren door de toeristische sector. Voor de Europese toeristische sector is op initiatief van de Europese Commissie een handleiding ontwikkeld waarmee de betekenis van de toeristische sector voor de economie kan worden berekend. Alle lidstaten kunnen deze handleiding gebruiken voor hun eigen berekeningen i.v.m. hun eigen toeristische sector.

De taalsector zou om te beginnen deze handleiding voor de toeristische sector kunnen vertalen naar een handleiding voor de taalsector. Om efficiëntieredenen zou het aan te bevelen zijn dat de eigenlijke sectorstudie vervolgens eerst voor Nederland wordt opgezet en daarna pas voor Vlaanderen. De benodigde data zijn in de Nederlandse gecentraliseerde context gemakkelijker te verwerken dan in Vlaanderen, waar veel data enkel op Belgisch niveau beschikbaar zijn en er veel geëxtrapoleerd moet worden.

3.1.2 Beroepenstatistiek

Nu we de taalsector afgebakend hebben, een overzicht hebben van de taalberoepen, zicht krijgen op de taalwerkzaamheden die taalprofessionals verrichten en op de taaloplossingen die de sector voortbrengt, en nu we beginnen te zien hoe de sector economisch verweven is met de rest van de economie en de samenleving, is nog een relevante vraag hoe groot of klein de taalsector eigenlijk is. In het hoofdstuk over bedrijfsstatistiek hebben we moeten constateren dat de sector voorlopig statistisch te versnipperd is om betrouwbare uitspraken te doen over sectoromzet, toegevoegde waarde, financiële gezondheid van de sector en een hoop andere economische indicatoren.

In dit hoofdstuk zoomen we in op de economische indicator werkgelegenheid. Het loont de moeite te onderzoeken of er statistische gegevens beschikbaar zijn waarmee we kunnen spreken over de werkgelegenheid in de taalsector. Aan hoeveel personen schaft de taalsector werk? Mannen, vrouwen, jong of oud? En hoe evolueert de werkgelegenheid?

Weinig of geen data

In het ideale scenario toetsen we voor elk taalberoep in onze taalberoepenlijst (zie bijlage) in de beschikbare publieke statistiek af om hoeveel personen het gaat.

Er zijn echter al meteen complicaties: zoals we ook in de NACE-BEL-nomenclatuur voor economische activiteit moesten constateren, staan ook in de beroepenstatistiek de taalberoepen uit onze lijst niet zomaar netjes op een rij.

Veel taalberoepen zijn statistisch niet vindbaar, en over de beroepen die vindbaar zijn, zijn er weinig of geen data beschikbaar.

De categorieën waarin we de taalberoepen terugvinden, zijn te breed en op het niveau waar we de taalberoepen concreet zien staan, is er onvoldoende detailinformatie.

Het antwoord op de vraag aan hoeveel personen de taalsector werk verschaft, kan dus kort zijn: we weten het vandaag niet.

Vervolgonderzoek is nodig, want werkgelegenheid is een belangrijke economische indicator. Wie over de economische waarde van een sector wil spreken, moet kunnen zeggen over hoeveel jobs hij of zij spreekt.

Beroepenmonitor, tweede poging

Toch blijven we niet helemaal in het donker. Links en rechts valt er nog iets te sprokkelen, maar de

gegevens zijn zo fragmentarisch dat ze onvoldoende basis vormen om uitspraken te doen over de hele taalsector.

Wat weten we dan wel? En hoe zouden we meer te weten kunnen komen?

Zoals we in kaart hebben kunnen brengen in welke economische (deel)sectoren taalberoepen statistisch terug te vinden zijn (volgens de NACE-BEL-nomenclatuur), zo kunnen we ook in grote lijnen aangeven in welke beroeps categorieën taalberoepen terug te vinden zijn.

Daarvoor raadplegen we de zogenaamde Beroepenmonitor. Dat is een interactieve module van het Steunpunt Werk en Sociale Economie, een door de Vlaamse Regering erkend interuniversitair kenniscentrum.

De Beroepenmonitor is gebaseerd op een indeling van beroepen volgens ISCO, het internationaal erkende classificatiesysteem voor beroepen. De statistieken in de Beroepenmonitor worden berekend op basis van gegevens uit de zogenaamde Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK), een enquête die in alle EU-landen wordt uitgevoerd en door Eurostat wordt gecoördineerd, zodat de gegevens in heel de EU vergelijkbaar zijn.

21.400 auteurs, journalisten en taalkundigen

Op het fijnste niveau (3 digits) geeft de Beroepenmonitor cijfers over ruim 110 beroepsklassen. Op dat niveau komen er cijfers tevoorschijn over één beroepsklasse die ons moet interesseren: de “auteurs, journalisten en taalkundigen” (code 264).

In 2011-2013 waren er in deze beroepsklasse in België gemiddeld 19.900 werkenden, in 2014-2016 gemiddeld 21.400, een gemiddelde toename van 7,8% tussen 2011 en 2016 (percentage volgens Beroepenmonitor). Op een totale beroepsbevolking van 4.512.400 personen vertegenwoordigen de “auteurs, journalisten en taalkundigen” in 2016 een aandeel van 0,47% van de beroepsbevolking.

Hoewel ISCO en de Beroepenmonitor de beroepen nog fijner opdelen (tot 400 beroepsklassen en 5 digits), zijn er in de Beroepenmonitor op de twee diepste niveaus (4 en 5 digits) verder geen statistische gegevens beschikbaar.

Het enige wat we nog leren, is dat de beroepsklasse “auteurs, journalisten en taalkundigen” (code 264) nog is opgesplitst in “auteurs en dergelijke” (code 2641), “journalisten” (code 2642) en “vertalers, tolken en andere taalkundigen” (code 2643).

Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen

Overigens is de beroepsklasse van de “auteurs, journalisten en taalkundigen” zelf ingedeeld bij de klasse “Juristen, sociaal wetenschappers en scheppende en uitvoerende kunstenaars” (code 26), die op haar beurt valt onder de klasse “Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen” (code 2).

Nader onderzoek leert dat er in een aantal beroepsklassen taalberoepen uit onze taalberoepenlijst voorkomen, al is dat meestal niet onder exact dezelfde beroepsnaam.

Zo zitten onder code 26 (“Juristen, sociaal wetenschappers en scheppende en uitvoerende kunstenaars”) bijvoorbeeld de “Omroepers voor radio, televisie en andere media” (code 2656) verstoppt, zeg maar onze nieuwslezers en presentatoren.

Nog steeds in de klasse “Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen” (code 2) zitten ook de onderwijsdeskundigen (code 23) met onder meer de “Onderwijzers in het kleuteronderwijs” (code 2342).

Onder code 2353 vinden we de “Andere taalleraren (buiten het schoolsysteem)”, maar de taalleraren binnen het schoolsysteem zitten er dan weer niet apart in.

De “Specialisten op het gebied van informatie- en communicatietechnologie (ICT)” (waar we de computerlinguïsten zoeken) zitten onder code 25 en dieper.

De “Audiologen en logopedisten” (code 2266) zitten in de beroepsklasse 22 (“Specialisten op het gebied van de gezondheidszorg”).

Een vergelijking van de taalberoepen in onze taalberoepenlijst (zie bijlage) doet ons concluderen dat het grootste deel van de taalberoepen (van kleuteronderwijzer tot taaltechnoloog) zich in ISCO-beroepsklasse 2 (“Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen”) bevindt.

Daarnaast vinden we ook nog wel een taalberoep in ISCO-beroepsklasse 5 (“Dienstverlenend personeel en verkopers”): reisleiders en gidsen (code 5113).

In ISCO-beroepsklasse 4 (“Administratief personeel”) vinden we ook nog de “Codeurs, correctoren en dergelijke” (code 4413) en zelfs een taalberoep dat volgens ons niet meer beoefend wordt: “Openbare schrijvers en dergelijke” (code 4414), in het Frans “écrivains publics et assimilés”.

In dezelfde beroepsklasse 4 vinden we ten slotte nog de “Typisten voor het verwerken van tekst” (code 4131).

Conclusie

Wie op basis van internationaal vergelijkbare cijfers (ISCO-08) wil achterhalen hoeveel personen een bepaald taalberoep beoefenen, kan beginnen met in te zoomen op ISCO-beroepsklasse 2, de klasse van de intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen. In deze beroepsklasse zit het gros van de taalberoepen “verstoppt”. Alleen over de gezamenlijke beroepsklasse van “auteurs, journalisten, vertalers, tolken en andere taalkundigen” kunnen we iets zeggen, namelijk dat er ruim 20.000 van actief zijn in België.

Vlaanderen

De bovenstaande cijfers over auteurs, journalisten en taalkundigen gelden voor België. We kunnen uit de Beroepenmonitor ook cijfers voor Vlaanderen halen. Niet veel, maar we geven ze in dit bestek mee, omdat ze illustreren wat voor informatie er allemaal naar voren zou kunnen komen, mochten er meer taalberoepen netjes afgebakend in de ISCO-classificering terug te vinden zijn.

In Vlaanderen waren er in periode 2011-2013 gemiddeld 9100 auteurs, journalisten en taalkundigen (dus met inbegrip van vertalers, tolken en andere taalkundigen) werkzaam.

In 2014-2016 waren het er 10.700, een toename met niet minder dan 17,6%. Van die 10.700 zijn er 47,3% mannen en 52,7% vrouwen.

18% van hen is jonger dan 29 jaar. 55,8% zit in de leeftijdscategorie van 30 tot 49 jaar, en 26,1% is ouder dan 50 jaar.

1,2% is laaggeschoold, 8,5% is middengeschoold en 90,3% is hooggeschoold.

76,8% werkt voltijds, 23,2% deeltijds.

Noot: de EAK-enquête (enquête naar de arbeidskrachten) is een steekproefenquête bij huishoudens. In België wordt de EAK georganiseerd door Statbel. De enquête wordt het hele jaar door afgenomen bij duizenden huishoudens en deelname is wettelijk verplicht. Door de aard van de enquête en de verkregen data spreken de cijfers over aantallen beroepsbeoefenaars in alle mogelijke statuten (zelfstandig, in dienstverband, ambtenaar, enz.). Dit is een voordeel in vergelijking met de NACE-BEL-cijfers, die enkel over beroepsbeoefenaars met een ondernemingsnummer spreken.

Meer statistiek is er op dit moment niet uit de Beroepenmonitor te halen.

Vervolgonderzoek

In vervolgonderzoek kan ook via andere bronnen dan de publiek beschikbare statistieken informatie over werkgelegenheid in de taalsector worden gezocht. Dat er in België 8400 logopedisten waren in 2016, dat er 165 tolken Vlaamse Gebarentaal en schrijftolken inzetbaar zijn om assistentie te bieden aan doven, dat het aantal beëdigd vertalers en tolken in België op enkele jaren tijd gekrompen is van 4 à 5000 tot ongeveer 1500, dat de Europese Commissie (Brussel) 560 tolken in vaste dienst heeft, dat zijn (louter bij wijze van voorbeeld) allemaal cijfers die niet uit publiek toegankelijke statistische gegevensbanken kunnen komen, maar waarmee vervolgens wel statistisch waardevolle berekeningen gemaakt kunnen worden.

3.2 De taalsectorenquête in Vlaanderen en Brussel

3.2.1 Inleiding

Na de eerste contouren van de taalsector te hebben getekend en een voorlopige lijst van taalberoepen te hebben opgesteld, is een enquête uitgezet bij zowel individuele taalprofessionals als bij organisaties/ ondernemingen die talige producten en diensten verlenen.

Het **doel** van de enquête was, zoals gezegd, tot een meer precieze afbakening van de sector te komen en een meer volledige lijst van beroepen op te stellen die tot de kern van de taalsector behoren. En tegelijkertijd natuurlijk ook: meer inzicht verwerven in hoe het ‘taalwerk’ - zowel inhoudelijk als getalsmatig - bijdraagt aan de Vlaamse en Brusselse economie en samenleving.

De enquête vertaalt deze doelstellingen in concrete vragen. Bijvoorbeeld: met welke producten en diensten creëren taalprofessionals en taalondernemingen in Vlaanderen en Brussel waarde? En voor welke sectoren van de economie en de samenleving? In deze rapportage vatten we de resultaten van de enquête in de taalsector in Vlaanderen en Brussel samen. We zoomen in op de **voornaamste bevindingen** en leiden er een aantal suggesties voor mogelijk **vervolgonderzoek** uit af.

In ieder geval biedt de uitkomst van de enquête voor Vlaanderen en Brussel een meer gedetailleerd beeld van de sector in zijn volle breedte. De enquête-resultaten laten zien hoe de taalsector verweven is met de Vlaamse en Brusselse economie en samenleving en met de belangrijkste kennisintensieve dienstensectoren in het bijzonder.

In de eerste plaats heeft de verwerking van de respons een hoop **kwalitatieve** informatie opgeleverd. Het is vooral daarmee dat het beeld van de sector die we hier in kaart brengen breder, genuanceerder en scherper is geworden.

Waar we de enquêteresultaten kwantitatief verwerken, wordt geen representativiteit gesuggereerd en moeten aantallen, percentages en verhoudingen dus met de allergrootste voorzichtigheid worden begrepen.

Verder is een belangrijke nuance dat aan de enquête overwegend taalprofessionals en taalondernemingen “op de markt” hebben deelgenomen, terwijl de taalsector die we in beeld brengen veel breder is. Feedback leert dat de enquête als eerder ongeschikt werd ervaren door taalprofessionals in het onderwijs, bij overheden of op taaldiensten in ondernemingen en andere organisaties. Dat kan in vervolgonderzoek worden bijgesteld.

Ten slotte hebben in Vlaanderen en Brussel naar verhouding veel vertalers geantwoord op de enquête. Dat vindt zijn verklaring zeker in de keuze van de netwerken waar de enquête werd uitgezet. Ook speelt de maturiteit van deze netwerken hierbij een rol, die zich vertaalt in een goede interne informatie-verspreiding. De enquêteresultaten tonen aan dat er binnen deze netwerken ook een gevoel van dringendeheid speelt: de sector voelt dat hij aan belang toeneemt op de golven van de globalisering en migratiestromen, digitalisering en AI, enz., maar tegelijkertijd heerst het gevoel dat dat belang inhoudelijk en gevoelsmatig onvoldoende kan worden hardgemaakt.

De feedback over het initiatief om deze sectorverkenning te ondernemen, was over de hele lijn positief.

De enquête werd bijna uitsluitend (93%) ingevuld door professionals met een beroep waarvan zijzelf in ieder geval vinden dat het tot de taalsector behoort.

3.2.2 Profiel van de actoren Bedrijven en organisaties in de taalsector

De bedrijven en organisaties die zich in de enquête tot de taalsector rekenen, zijn bijzonder divers. Ze houden zich onder meer bezig met :

- taalonderzoek
- ontwikkeling van les-, toets- en webmateriaal voor taalonderwijs
- audiovisuele vertaling en mediatoegankelijkheid
- duidelijke teksten en advies rond duidelijke taal
- taalcoaching

- vertalen en tolken in al zijn diversiteit (van sociaal tolken en vertalen tot lokalisatiediensten, van ondertiteling tot voiceover enz.),
- consultancy en software development in taaltechnologie
- copywriting, editing, SEO
- transcreatie
- lokale validatie van diensten en producten
- technical writing
- revisie
- ...

Merk op dat we de taaldiensten en -producten benoemen met de terminologie die de bedrijven en organisaties zelf gebruiken. Softwareontwikkeling en technisch schrijven mogen dan meer Nederlandstalige termen lijken dan software development en technical writing, het zijn niet de termen waarmee aanbieders op de markt hun diensten benoemen. Transcreatie betekent dat je een tekst vertaalt en vervolgens creatief herschrijft voor optimale respons bij een lokale doelgroep. Lokalisatie, transcreatie en lokale validatie zijn nauw verwante begrippen. Bij lokale validatie ligt de klemtoon op het testen van de goede werking van (gelokaliseerde) diensten of producten.

Taalprofessionals

De enquête is behalve door bedrijven en organisaties in de taalsector ook ingevuld door individuele taalprofessionals.

Een greep uit hun profielen:

- vertalers
- conferentietolken
- taaltrainers
- taalleerkrachten (moderne talen, NT2 enz.)
- pedagogisch adviseurs en lerarenopleiders
- copywriters
- redacteurs
- eindredacteurs
- revisoren
- correctoren
- persklaarmakers
- computerlinguïsten
- journalisten
- dichters
- tech writers
- localisation engineers
- ondertitelaars
- ...

Voor een overzicht van alle taal- en taalgerelateerde beroepen verwijzen we naar de uitgebreide taalberoepenlijst.

Taalproductie

De meeste taalprofessionals in Vlaanderen en Brussel hebben één duidelijke kernactiviteit, die 60 tot 90 procent van hun omzet garandeert, zo blijkt uit de enquête. Productie van (meertalige) inhoud en taalonderwijs lijken de twee voornaamste clusters.

Naast hun kernactiviteit bieden bijna alle taalprofessionals nog een tweede (en eventueel derde) taaldienst aan, die sterk verwant is aan de kernactiviteit. Bijvoorbeeld: tolken als kernactiviteit en daarnaast vertalen, taallessen en daarnaast correctiewerk, lokaliseren en reviseren, taalsoftware ontwikkelen en daarover lesgeven, enz.

Behalve het taalwerk dat de essentie van hun taalberoep vormt, melden taalprofessionals in Vlaanderen en Brussel ook een brede waaier “taalgerelateerde” werkzaamheden. Dat zijn vaak occasionele en ad-hocwerkzaamheden die niet een dagtaak vormen of een hele agenda vullen, maar wel wezenlijk talig van aard zijn: tolkbijstand verlenen waar nodig, oplossingen helpen zoeken voor vertalingen in minder courante of zeer zeldzame talen, artikelen schrijven over taal, alle mogelijke teksten nalezen (van papers tot webteksten), taalvragen beantwoorden, taaladvies geven aan collega's enz.

Ten slotte valt ook het “werk *over* het werk” op. Daarmee bedoelen we dat veel taalprofessionals diensten leveren (zoals lessen en workshops) die betrekking hebben op hun werk in de taalsector. Voorbeelden zijn les *over* taaltechnologie, les *over* innovatie van taalonderwijs, lezingen *over* taalvariatie, allerlei workshops en gastcolleges *over* taaldidactiek, bijlessen en individuele begeleiding op maat, deelnemen aan resonansgroepen, andere taalprofessionals ondersteunen via nascholingen, netwerken, vergaderingen, enz.

Taaloplossingen

Niet anders dan in Nederland schakelen ook in Vlaanderen en Brussel taalbedrijven en organisaties in de taalsector interne of externe professionals in voor de totstandkoming van het blote taalproduct (de tekst, de taaltraining, het eigenlijke tolkwerk, de vertaalde handleiding enz.). Deze professionals beoefenen de beroepen en voeren de taalwerkzaamheden uit die we tot de kern van de taalsector kunnen rekenen (zie taalberoepenlijst). Ze worden wel een keer de werkpaarden van de sector genoemd.

Aan het blote taalproduct voegen taalbedrijven en organisaties vervolgens allerlei onderdelen toe, waarmee een totaalproduct, totaal dienst, formule of oplossing – zeg maar taaloplossing – ontstaat: extra

services, garanties, communicatie, coördinatie, layouting, DTP, printing enz. worden in de enquête genoemd.

Ook hiervoor schakelen taalbedrijven en organisaties professionals in. Deze professionals zijn vaker intern werkzaam en beoefenen beroepen die weliswaar heel talig zijn, maar tegelijk veel meer expertise dan enkel taalexpertise omvatten (zie taalberoepenlijst). Daarom rekenen we ze niet tot de kern van de taalsector.

Taalbedrijven en organisaties lijken meer dan de taalprofessional aandacht te (moeten) hebben voor de vraag hoe de aangeboden taaloplossingen in de processen van de klant kunnen worden geïntegreerd.

“Wij helpen bedrijven hun language strategy te realiseren”

Taaldienstenleveranciers - zo kunnen we de bedrijven en organisaties die de taaloplossingen aanbieden, noemen - spreken weinig over het blote taalproduct. Zij beschrijven de integrale taaloplossing die ze aanbieden en de meerwaarde die ze beogen te creëren voor de klant of gebruiker.

Woordelijk uit de enquête:

- Wij bieden vertaalservices van a tot z.
- Wij timmeren aan de kwaliteit van het taalonderwijs ...
- Wij maken media toegankelijk voor iedereen, zodat ook wie niet (goed) hoort of ziet kan genieten van bijvoorbeeld een film of tv-serie ...
- Wij werken rond duidelijke taal ...
- Wij staan in voor het aanbod sociaal tolken en vertalen voor alle openbare en sociale diensten met als doel hun dienstverlening meer toegankelijk te maken en het integratieproces van de anderstalige te bevorderen ...
- Wij helpen bedrijven hun language strategy te realiseren ...

“Ik ben freelance taaltrainer”

Heel anders spreken taalprofessionals (de makers van het blote taalproduct) over hun diensten en werkzaamheden.

Woordelijk uit de enquête:

- Ik ben taaltrainer.
- Ik ben inhouse vertaler.
- Ik ben conferentietolk.
- Ik ben professor Duits.
- Ik verzorg vertalingen vanuit het Frans en het Duits naar het Nederlands, hoofdzakelijk voor machinefabrikanten, dus technische handleidingen en dergelijke.

- Ik houd me bezig met het redigeren van manuscripten in opdracht van uitgeverijen.

Taal is voor hen het hele product, de hele dienst, de kernexpertise.

Zelfstandig vertaalsters

Het is relevant te vermelden dat de taalprofessional die als zelfstandige of freelancer werkt zijn statuut in communicatie met niet-vakgenoten spontaan en nadrukkelijk lijkt toe te voegen:

Woordelijk uit de enquête:

(Ik ben)

- zelfstandig vertaler,
- freelance vertaler,
- freelance tolk,
- freelance taaltrainer,
- freelance eindredacteur,
- freelance revisor,
- freelance tech writer,
- freelance copywriter,
- freelance journalist.

Het is niet meteen duidelijk welk onderscheid de respondenten maken tussen een zelfstandig vertaler en een freelance vertaler.

Verder valt op dat vrouwen in Vlaanderen en Brussel zich vaker dan in Nederland met een vrouwelijke beroepsnaam voorstellen.

Woordelijk uit de enquête:

(Ik ben)

- journaliste
- docente
- vertaalster
- vertaalster-copywriter
- vertaalster-tolk

Ten slotte is ook opvallend dat taalprofessionals zich (steeds in de communicatie met niet-vakgenoten) ook met hun diploma of ambt voorstellen:

- Ik ben master in de taalkunde.
- Ik ben master vertalen.
- Ik ben lector.

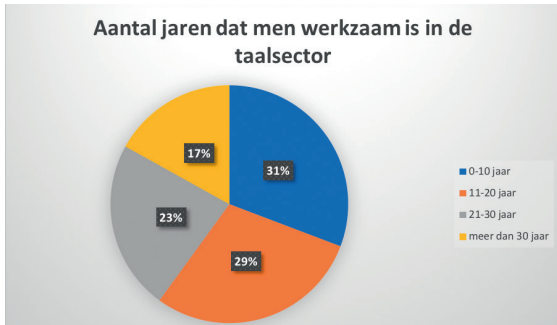
3.2.3 Profiel van de sector

De taalsector een jonge sector?

Is de taalsector een jonge of een oude sector? Is het een duiventil of zit de sector vol blijvers die een hele carrière in de taalsector actief zijn en blijven?

Bijna 7 op de 10 actieve taalprofessionals zegt al langer dan 10 jaar in de taalsector actief te zijn. Bijna 4 op de 10 geeft aan al langer dan 20 jaar in de taalsector te werken.

De taalsector ziet er in Vlaanderen en Brussel niet ouder of jonger uit dan in Nederland, al lijken er in Nederland wel opvallend meer veteranen (meer dan 30 jaar in de sector) te zijn (27% in Nederland tegenover 17% in Vlaanderen en Brussel).

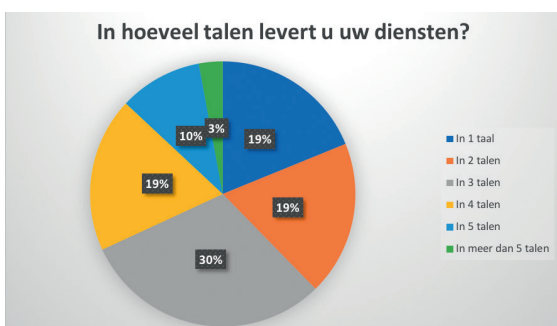
Hoewel er vaak gehoord wordt dat er te weinig jonge mensen in de sector werken en te weinig instroom is, valt dit voorlopig niet uit de enquête af te leiden. De drempel om tot de taalsector toe te treden mag dan volgens sommigen te laag zijn (wat een komen en gaan van starters zou veroorzaken), wie een goede start neemt, lijkt mooie kansen op een lange carrière in de taalsector te hebben, zo suggereren de eerste cijfers.

In een eventueel vervolgonderzoek zouden deze cijfers ook met andere sectoren kunnen worden vergeleken.

In welke taal of talen?

Als taalprofessional moet je je talen kennen, wordt wel eens gezegd. Maar is dat wel zo?

1 op de 5 taalprofessionals in Vlaanderen en Brussel levert zijn of haar diensten in slechts één enkele taal: copywriters, NT2-docenten, voice-overs, auteurs, redacteurs, enz. In bijna alle gevallen is die enige taal dan het Nederlands. Frans en Vlaamse Gebarentaal worden ook genoemd.

Voor de rest levert de enquête geen verrassingen op wat het talenaanbod betreft. In Vlaanderen en Brussel bieden 9 op de 10 taalprofessionals hun diensten

minstens in het Nederlands aan, 2 op de 3 hebben ook Engels in hun aanbod, 1 op de 2 ook Frans, 1 op de 3 ook Duits en 1 op de 7 ook Spaans.

De gemiddelde taalprofessional biedt zijn diensten in 2,95 talen aan. Dat het vooral vertalers zijn die relatief meer talen aanbieden, is geen verrassing. Dat taalbedrijven hun diensten in een breder gamma van talen aanbieden, mag evenmin verbazen.

In dezelfde volgorde van belang worden zowel door de bedrijven als de individuele taalprofessionals aangegeven:

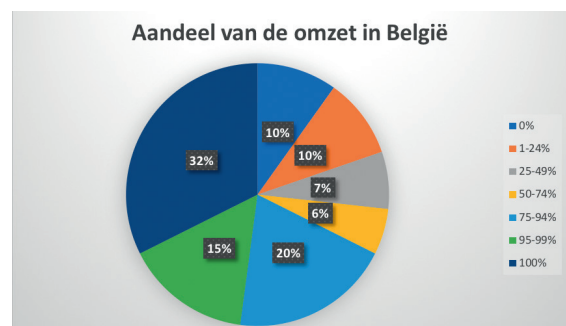
1. Nederlands
2. Engels
3. Frans
4. Duits
5. Spaans
6. Russisch, Italiaans, Portugees, Arabisch
7. daarnaast nog een hele waaier talen, waaronder ook Vlaamse Gebarentaal (VGT).

Het voornaamste verschil met Nederland is dat in Vlaanderen en Brussel het Frans veel prominenter aanwezig is in het aanbod van zowel taalprofessionals als ondernemingen en organisaties.

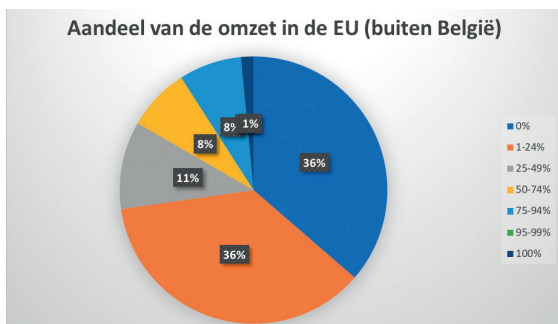
Taalsector zonder grenzen

Dat de taalsector een bij uitstek meertalige sector is, bleek al uit het voorgaande en mag geen verrassing zijn. Maar hoe gemakkelijk steekt de Vlaamse taalsector zelf de taalgrenzen over? Vindt de Vlaamse taalsector ook afzet buiten Vlaanderen en Brussel, in de EU en buiten de EU?

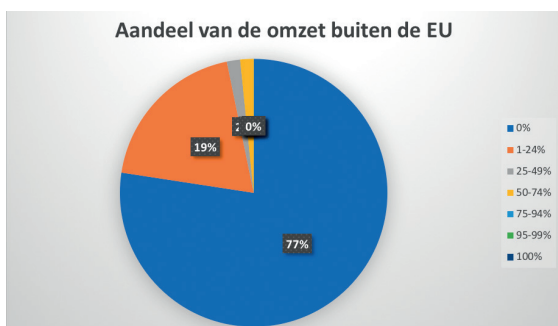
47% (32% + 15% in de grafiek hieronder) van de taalprofessionals, bedrijven en organisaties in de taalsector in Vlaanderen en Brussel realiseert 95% of meer van zijn omzet binnen België.

74% van de taalprofessionals, bedrijven en organisaties in de taalsector in Vlaanderen en Brussel realiseert omzet in een andere EU-land dan België.

23% van de taalprofessionals, bedrijven en organisaties in de taalsector in Vlaanderen en Brussel realiseert omzet buiten de EU, maar deze omzet is bij haast iedereen zeer bescheiden.

Zijn er verschillen tussen de taalprofessional en het taalbedrijf?

De (beperkte) gegevens lijken te suggereren dat individuele taalprofessionals iets gemakkelijker de grens oversteken dan taalondernemingen. 67% van de taalondernemingen realiseert bijna al zijn omzet in België (95% of meer), tegenover slechts 45% van de taalprofessionals.

Het klantenbestand van de taalonderneming lijkt geografisch minder ver gespreid dan het klantenbestand van de taalprofessional. Dat mag vreemd klinken, er zijn wel verklaringen mogelijk. Zo blijken vertalers in Vlaanderen vooral leveranciers van vertalingen in het Nederlands te zijn. De vraag naar zulke Nederlandstalige vertalingen ontstaat voor een groot deel bij ondernemingen in het buitenland die afzetmogelijkheden zien in België en voor vertaal- en lokalisatiediensten een taalvoorzieners in hun eigen land aanspreken die op zijn beurt de freelance vertaler in Vlaanderen inschakelt.

In eventueel vervolgonderzoek kan worden onderzocht in welke mate de taalsector meer of minder exporteert dan andere sectoren.

3.2.4 Verwevenheid van de sector

Profiel van de afnemers

Individuele taalprofessionals leveren aan bedrijven (67%), aan overheden (40%) en aan consumenten (30%). De beperkte cijfers roepen tot voorzichtige interpretatie, maar taalondernemingen en organisaties lijken verhoudingsgewijs meer aan de overheid (61%) te leveren, en minder aan bedrijven (54%) en aan consumenten (15%).

Taalondernemingen lijken dus gemakkelijker omzet te vinden bij de overheid. Dat taalprofessionals meer (dan taalondernemingen) aan bedrijven lijken te leveren, kan te verklaren zijn doordat veel taalprofessionals in onderaanneming toeleveren aan taalondernemingen.

Anders dan bij taalondernemingen komen bij de individuele taalprofessional ook de volgende afnemers in beeld: de interne klanten binnen een organisatie (die vanuit een taalafdeling bediend worden), het onderwijs in al zijn verschijningsvormen, studenten en leerlingen, ngo's en allerlei verenigingen en ook collega-taalprofessionals.

Zowel voor taalondernemingen als taalprofessionals kunnen we zeggen dat het profiel van hun afnemers normaal gediversifieerd en breed is.

De taalsector en andere sectoren

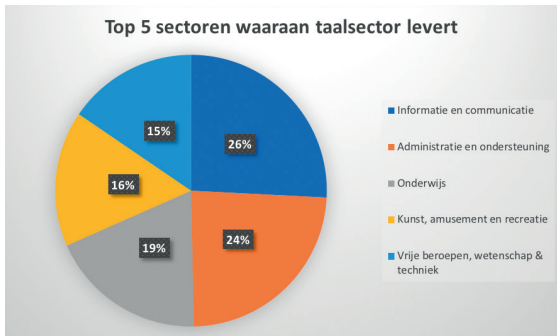
Als we bekijken aan welke sectoren van de economie en de samenleving de taalsector toelevert, dan zien we dat taalprofessionals en taalondernemingen grosso modo dezelfde sectoren beleveren.

Veruit de belangrijkste sectoren lijken te zijn:

1. de informatie- en communicatiesector (NACE-BEL-afdelingen 58 tot 63) en
2. de sector van de administratieve en ondersteunende diensten (NACE-BEL-afdelingen 77 tot 82).

Daarna volgen in volgorde van belang de sectoren

3. onderwijs (85),
4. gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (86-88),
5. financiële activiteiten en verzekeringen (64-66),
6. openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen (84),
7. industrie (10-33),
8. kunst, amusement en recreatie (90-93),
9. overige diensten (94-96) en
10. de sector van de vrije beroepen, wetenschappelijke en technische activiteiten (69-75).

In Nederland komt onderwijs als veruit de belangrijkste sector uit de enquête - veel belangrijker dan in Vlaanderen en Brussel. Voor de rest zijn er vooral parallellen, met wat meer belang in Vlaanderen en Brussel voor de sector van de administratieve en ondersteunende diensten en iets meer belang in Nederland voor de industrie.

De rangschikking (voor zover dat op basis van onze enquêteresultaten vastgesteld kan worden) van de sectoren waaraan de taalsector levert, komt echter totaal niet overeen met de omvang van de verschillende sectoren in de economie.

Over de hele Belgische economie genomen (en onderwijs buiten beschouwing gelaten), is immers de groot- en kleinhandel (inclusief reparatie van auto's en motorfietsen) veruit de grootste sector (omvang 100), op afstand gevolgd door industrie (50), productie en distributie van elektriciteit en gas (20), bouwnijverheid (15), vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten (10), en verder nog de sectoren vervoer en opslag (8), en ten slotte de voor de Vlaamse en Brusselse taalsector belangrijkste sectoren administratieve en ondersteunende diensten (86) en de informatie- en communicatiesector (6).

Naar de verklaringen voor deze ogenschijnlijke "mismatch" is vervolgonderzoek nodig. Men kan echter wel al concluderen dat de taalsector vooral met de kennisintensieve dienstensectoren in de Belgische economie verweven is.

Relaties met afnemers

Met deze enquête wilden we ook inzicht verwerven in de relaties die de taalsector met zijn afnemers aangaat.

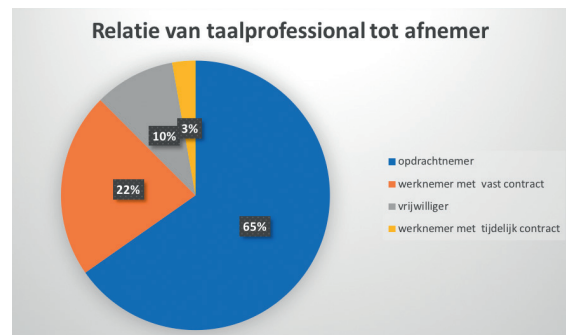
65% van de taalprofessionals werkt in opdracht. Er is dan sprake van een relatie tussen een opdrachtgever en een opdrachtnemer. De taalprofessional heeft dan haast altijd de hoedanigheid van zelfstandige of freelancer.

Uit de antwoorden blijkt dat niet alle zelfstandigen en freelancers de relatie tot de afnemer van hun diensten als een contractuele relatie verstaan.

Gerechtsvertalers en gerechtstolken (die in België btw-plichtige ondernemers zijn in hoofd- of bijberoep) geven aan dat zij "gevoerd" worden door justitie of politie.

Verder geeft 25% van de respondenten aan in een dienstverband te werken: als werknemer met een vast contract (22%) of een tijdelijk contract (3%).

10% van de respondenten voert daarnaast ook nog taalwerkzaamheden uit als vrijwilliger. Dat doen ze vrijwel uitsluitend voor ondernemingen of organisaties buiten de taalsector.

Gezien het voorgaande is het logisch dat een meerderheid van ondernemingen en organisaties in de taalsector aangeeft dat ze taaldeskundigen of taalprofessionals inschakelen op basis van een opdrachtovereenkomst (69%). Ruim de helft schakelt taaldeskundigen of taalprofessionals ook in een vast dienstverband in, ruim een derde doet hetzelfde ook in tijdelijke dienstverbanden.

De ondernemingen en organisaties geven ook aan dat ze jobstudenten en stagiairs inschakelen.

Uit de antwoorden blijkt ook dat het inschakelen van een zelfstandige of freelance taaldeskundige of taalprofessional niet voor alle ondernemingen en organisaties op basis van een opdrachtovereenkomst moet gebeuren.

55% van de taalprofessionals schakelt ook zelf weleens een collega-taaldeskundige in.

In 68% van de gevallen waarin een collega ingeschakeld wordt, positioneert de taalprofessional die de collega inschakelt zich als de opdrachtgever. In andere gevallen stelt hij zich op als broker en neemt hij een commissie of geeft hij het werk gewoon door zonder meer.

3.2.5 Innovatiekracht

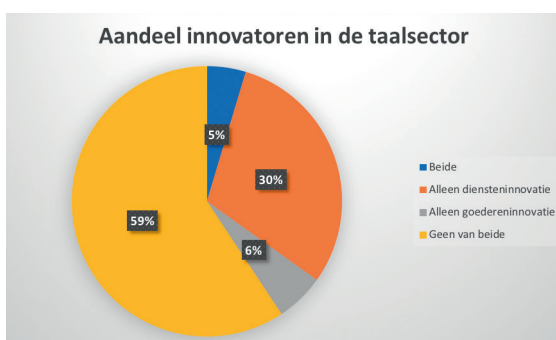
Innovatie, onderzoek en ontwikkeling zijn belangrijke economische variabelen. Innovatie wordt algemeen beschouwd als een drijvende kracht voor een competitieve sector. Dit geldt ook voor de taalsector. Hoe staat het met de innovatiekracht van de taalsector in Vlaanderen en Brussel?

In België peilt de POD Wetenschapsbeleid (POD = programmatorische federale overheidsdienst) met de tweejaarlijkse Community Innovation Survey (CIS-enquête) naar de innovatiekracht van de Belgische ondernemingen. De NACE-BEL-subklasse vertalen en tolken (de enige statistisch min of meer homogene deelsector van de taalsector) is daarbij echter niet geïncludeerd “omdat het door de Europese regelgeving niet verplicht is”.

En, zoals eerder gezegd, zitten alle andere taalprofessionals, ondernemingen en organisaties voor de rest kriskras verspreid in de NACE-BEL-nomenclatuur.

Daarom hebben we in onze enquête binnen de taalsector twee vragen overgenomen uit de Belgische CIS-enquête (die overigens op Europees niveau is geharmoniseerd). Het doel is de innovatiekracht van de taalsector te vergelijken met andere sectoren en met de economie in haar geheel. De resultaten van de meest recente Belgische O&O-enquête (2017) zijn nog niet beschikbaar, zodat er op dit moment nog geen exacte vergelijking mogelijk is. Er kan wel met iets oudere gegevens (2015) worden vergeleken en er valt ook zonder vergelijking wel wat te vertellen over de innovatiekracht van de taalsector.

Diensten- en goedereninnovaties worden als productinnovaties beschouwd. Daarnaast zijn er ook procesinnovaties (organisatie- en marketinginnovaties bijvoorbeeld). Naar deze laatste is in onze enquête niet gepeild.

De gecombineerde enquêteresultaten van taalprofessionals en taalondernemingen leveren dit beeld

van de productinnovatie in de taalsector in Vlaanderen en Brussel op:

41% van de respondenten geeft aan in de periode 2015-2017 nieuwe of aanzienlijk verbeterde goederen (11%) of diensten (35%) op de markt te hebben gebracht. (Het totaal is meer dan de som, omdat een aantal respondenten meldt zowel een goederen- als een diensteninnovatie te hebben geïntroduceerd.)

Het beeld is genuanceerder als we de taalprofessionals met de taalondernemingen vergelijken.

27% van de taalprofessionals geeft aan in de periode 2015-2017 nieuwe of aanzienlijk verbeterde goederen of diensten op de markt te hebben gebracht. Bij de taalondernemingen zijn het er dubbel zoveel.

Bij de professionals die innoveerden, betrof het voor 90% een diensteninnovatie en voor 10% een goedereninnovatie.

Alle ondernemingen en organisaties die innoveerden (100%), brachten een nieuwe of aanzienlijk verbeterde dienst op de markt. Een derde introduceerde ook een goedereninnovatie.

Als we nu de innovatiekracht van de taalsector willen vergelijken met verwante sectoren, bijvoorbeeld met de belangrijkste kennisintensieve dienstensectoren (de NACE-BEL-codes 50, 51, 58-66, 71-73, dus met inbegrip van de belangrijkste sector voor de Vlaamse taalsector; de informatie- en communicatiesector), dan zien we dat daar 41,4% van de bedrijven innoveert in nieuwe of aanzienlijk verbeterde goederen (tegenover 11% in de taalsector) en 82,2% in nieuwe of aanzienlijk verbeterde diensten (tegenover 35% in de taalsector). De taalsector in Vlaanderen en Brussel lijkt dus op het vlak van productinnovatie fors minder te innoveren dan zijn belangrijkste afnemer. Het is belangrijk te vermelden dat andere vormen van innovatie (marketing- en andere procesinnovaties bijvoorbeeld) in deze verkenning niet aan bod konden komen, maar voorwerp kunnen zijn van vervolgonderzoek.

Ter vergelijking nog: de innovatiegraad van de hele Vlaamse bedrijfswereld bedraagt 57%, waarbij nogmaals moet worden opgemerkt dat daarbij nog andere variabelen dan productinnovatie in de vorm van goederen- of diensteninnovatie in rekening worden gebracht.

Aangezien de resultaten van de recentste CIS-enquête binnen afzienbare tijd gepubliceerd zullen worden, kan vervolgonderzoek de vergelijking actualiseren en

het perspectief op de innovatiekracht van de taalsector verbreden. Het lijkt ook nuttig te onderzoeken hoe de innovatiekracht van de taalsector zich tot nog andere sectoren verhoudt en wat aanbevelingen kunnen zijn om de innovatiekracht te verhogen.

Technologieën voor innovatie

Gevraagd naar de voornaamste technologieën die innovatoren in de periode 2015-2017 voor product- of procesinnovaties hebben ingezet, noemen taalprofessionals vooral taaltechnologieën.

De innovaties zijn vooral in het vertaalsegment van de taalsector te vinden, zo lijkt het op het eerste gezicht: vertalers innoveren in hun vertaalomgeving (translation environment of workstation) met nieuwe vertaalsoftware, nieuwe CAT-tools, nieuwe QA-tools, vertaalmachines, spraaktechnologieën.

Breder in de taalsector betreffen de innovaties onder meer technologieën voor websitebeheer, en meer in het algemeen nieuwe software, nieuwe informatica en communicatietechnologieën.

Ondernemingen en organisaties in de taalsector maken melding van nieuwe cloudoplossingen, het inzetten van (open-source software voor) artificiële intelligentie, tools voor content creation en cms-integratie, online planning- en matchingtools ...

Ten slotte worden ook technologieën vermeld die eerder bij het leerproces *rond* de innovatie worden ingezet: online leerplatforms, e-learning en online trainingen, e-mail, PowerPoint-presentaties, digitale portfolio's, digitale nieuwsbrieven, sociale media. Dat de taalsector verregaand gedigitaliseerd is, kan allicht ook worden afgeleid uit het feit dat in verband met innovatie slechts een enkele keer een hardware-technologie genoemd: nieuwe professionele headsets.

3.2.6 Verwachtingen

In de enquête peilden we ook naar de verwachtingen die in de taalsector leven in Vlaanderen en Brussel met betrekking tot omzet, investeringen en resultaat.

De verwachtingen zijn optimistisch te noemen.

Bijna de helft van de sector verwacht meer omzet en een beter resultaat te zullen boeken. Over de investeringen zijn de verwachtingen iets voorzichtiger, maar ook daar verwacht al bij al slechts 1 op de 10 minder te zullen investeren. De cijfers hebben enkel betrekking op de respondenten die de vraag beantwoordden.

Omzet

Slechts 4% van de respondenten geeft aan een krimpende omzet te verwachten voor de komende drie jaar. 44% verwacht dat de omzet de komende drie jaar gaat groeien, 52% verwacht een status quo op vlak van de omzet.

Investeringen

Wat de investeringen betreft, verwacht 10% minder te zullen investeren. 61% verwacht de komende drie jaar niet meer en niet minder te zullen investeren. 29% verwacht een groei in de investeringen.

Resultaat

42% verwacht de komende drie jaar een beter resultaat (meer winst of minder verlies) te zullen boeken. 56% verwacht een status quo op het vlak van het resultaat. 2% verwacht de komende drie jaar een slechter resultaat te gaan boeken (minder winst of meer verlies).

Trends, kansen en bedreigingen

Wat beschouwt u als de belangrijkste ontwikkelingen die uw beroep / onderneming of organisatie de komende jaren zullen beïnvloeden? Waar liggen de voornaamste kansen en wat zijn de bedreigingen? Dat was de laatste vraag in de enquête.

Ontwikkelingen

Ondernemingen en organisaties in de taalsector noemen als belangrijkste ontwikkelingen voor de komende jaren:

- digitalisering
- artificiële intelligentie
- de politieke context en de beleidskeuzes
- de positie van taal in het onderwijs
- internationalisering
- immigratie en de daarmee gepaard gaande taaldiversiteit
- Engels als lingua franca
- (media)toegankelijkheid en
- ten slotte de alomtegenwoordige machinevertaling.

Individuele taalprofessionals noemen

- eerst de machinevertaling
- dan ook digitalisering
- artificiële intelligentie
- de beleidscontext
- de marktwerking
- taalvariatie en
- de evoluerende status van de standaardtaal.

Kansen en bedreigingen

De taalsector ziet in de genoemde ontwikkelingen zowel kansen als bedreigingen.

Ter illustratie daarvan:

Het bewustzijn dat (media)toegankelijkheid een recht is, neemt toe, waardoor de vraag naar taaloplossingen voor toegankelijkheid groeit. Dat is een kans, maar tegelijk leeft de vrees dat de nieuwe markt partijen aantrekt die mindere kwaliteit gaan leveren voor een (veel) lagere prijs.

Taalleerkrachten voelen zich steeds vaker “gedwongen” (zelfs door inmenging van ouders, zo blijkt) om de lat voor taal in het onderwijs te verlagen. Wat de taalleerkracht een bedreiging noemt, vindt de freelance taaltrainer een enorme kans: “De vraag is nu al extreem groot en kan enkel groter worden.”

De sector ziet kansen in artificiële intelligentie, maar tegelijk leeft het besef dat de hele AI-hype in een grote teleurstelling kan eindigen.

Ook over de automatisering van de taalproductieprocessen zijn de meningen verdeeld. Samengevat is de verdere automatisering (met de vertaal-machines en het vertaalproductieproces voorop) in de ogen van de ene speler een bedreiging en ziet een andere speler vooral een kans dat het werk steeds intellectueler, creatiever en unieker wordt.

Overheid & beleidskeuzes

Het beleidsklimaat wordt als een belangrijke beïnvloedende factor gepercipieerd. Het beleid kan kansen scheppen maar ook bedreigingen doen ontstaan voor de taalsector, zo is de perceptie. “De uitslagen van de verschillende verkiezingen in 2018 en 2019 in België kunnen beleidskeuzes met wezenlijke impact tot gevolg hebben.”

De overheid is met andere woorden een belangrijke stakeholder van de taalsector die beleidskeuzes kan maken die zowel kansen als bedreigingen met zich mee kunnen brengen. Respondenten verwijzen naar keuzes:

- op het vlak van het recht op (media) toegankelijkheid
- over de hoogte van de taallat in het onderwijs
- over de internationalisering van het onderwijs
- over de instroom van nieuwkomers
- over de voorziening van een basistaalinfrastructuur
- over (laag)geletterdheid en het belang dat aan toegankelijke taal wordt gehecht
- op het vlak van taalvariatie en standaardtaal
- over de belastingdruk en de mogelijkheid om belastingvrij bij te klussen (en zo vrezende sommigen: de concurrentie te vervalsen)
- over de mate waarin taalberoepen erkend, beschermd, gereguleerd worden
- over het belang dat een overheid aan kwaliteitsvolle (meertalige) communicatie hecht, enz.
- op het vlak van een normale marktwerking (faire vergoeding van gevorderde gerechtstolken en -vertalers, einde concurrentievervalsing in taalopleidingenmarkt enz.)

Uiteraard ziet de sector ook in de economische conjunctuur kansen of bedreigingen, naargelang van de verwachte ontwikkelingen.

3.3 Conclusies

Zonder hier de hele taalsectorverkenning te willen samenvatten, zijn voor Vlaanderen en Brussel op basis van deze enquête toch een aantal wezenlijke vaststellingen te doen. Waarbij wij in het oog moeten houden dat deze gebaseerd zijn op een beperkte steekproef.

De taalsector surft mee op de belangrijke trends van digitalisering, AI, internationaliseren en migratie. De markt werkt, er is aan alle kanten optimisme, tegelijk is in de achtergrond het beleid een belangrijke stakeholder van de taalsector. Verrassend is dat de sector economisch vooral met de meest kennisintensieve dienstensectoren verweven lijkt (en dus niet met de klassieke grote economische sectoren). De sector lijkt onvoldoende innovatief en competitief. Het verwachte investeringsniveau gaat niet mee met de verwachte winst.

Wie zijn start niet mist, heeft een mooie kans op een lange carrière in de taalsector, hetzij als werkpaard (taalproductie), hetzij in een taalonderneming die geïntegreerde taaloplossingen aanbiedt. Misschien verrassend is dat 1 op de 5 taalprofessionals slechts in één taal werkt. Tegelijk steekt de taalprofessional gemakkelijker de grens over dan de taalonderneming. Ondernemingen komen dan weer gemakkelijker binnen bij de overheid als klant. Productie van (meertalige) inhoud en onderwijs lijken de twee grote clusters in de taalsector te zijn. Naast de genoemde trends wordt ook de evoluerende positie van taal in het onderwijs als een belangrijke ontwikkeling voor de komende jaren gezien. Of de ontwikkeling een kans of een bedreiging wordt, is niet uitgemaakt; de enquête leert dat wat de ene taalprofessional een bedreiging vindt in de ogen van de andere een kans is.

Vervolgonderzoek op basis van de enquête voor Vlaanderen en Brussel

Hoe jong of oud is de sector? In eventueel vervolgonderzoek zouden de beschikbare cijfers met andere sectoren kunnen worden vergeleken. De taalsector ziet er in Vlaanderen en Brussel niet ouder of jonger uit dan in Nederland, al lijken er hier wel opvallend minder veteranen (meer dan 30 jaar in de sector) te zijn.

Deze enquête biedt geen verklaring voor de vaststelling dat de afzet die de taalsector in de verschillende sectoren van de economie vindt, totaal niet lijkt te sporen met de relatieve omvang van deze sectoren in de economie. Naar verklaringen voor deze ogenschijnlijke “mismatch” is vervolgonderzoek nodig.

Aangezien de resultaten van de recentste CIS-enquête binnen afzienbare tijd gepubliceerd zullen worden, kan vervolgonderzoek de vergelijking actualiseren en het perspectief op de innovatiekracht van de taalsector verbreden. Het lijkt ook nuttig te onderzoeken hoe de innovatiekracht van de taalsector zich tot nog andere sectoren verhoudt en wat verklaringen en aanbevelingen kunnen zijn om de innovatiekracht te verhogen.

Met dank aan

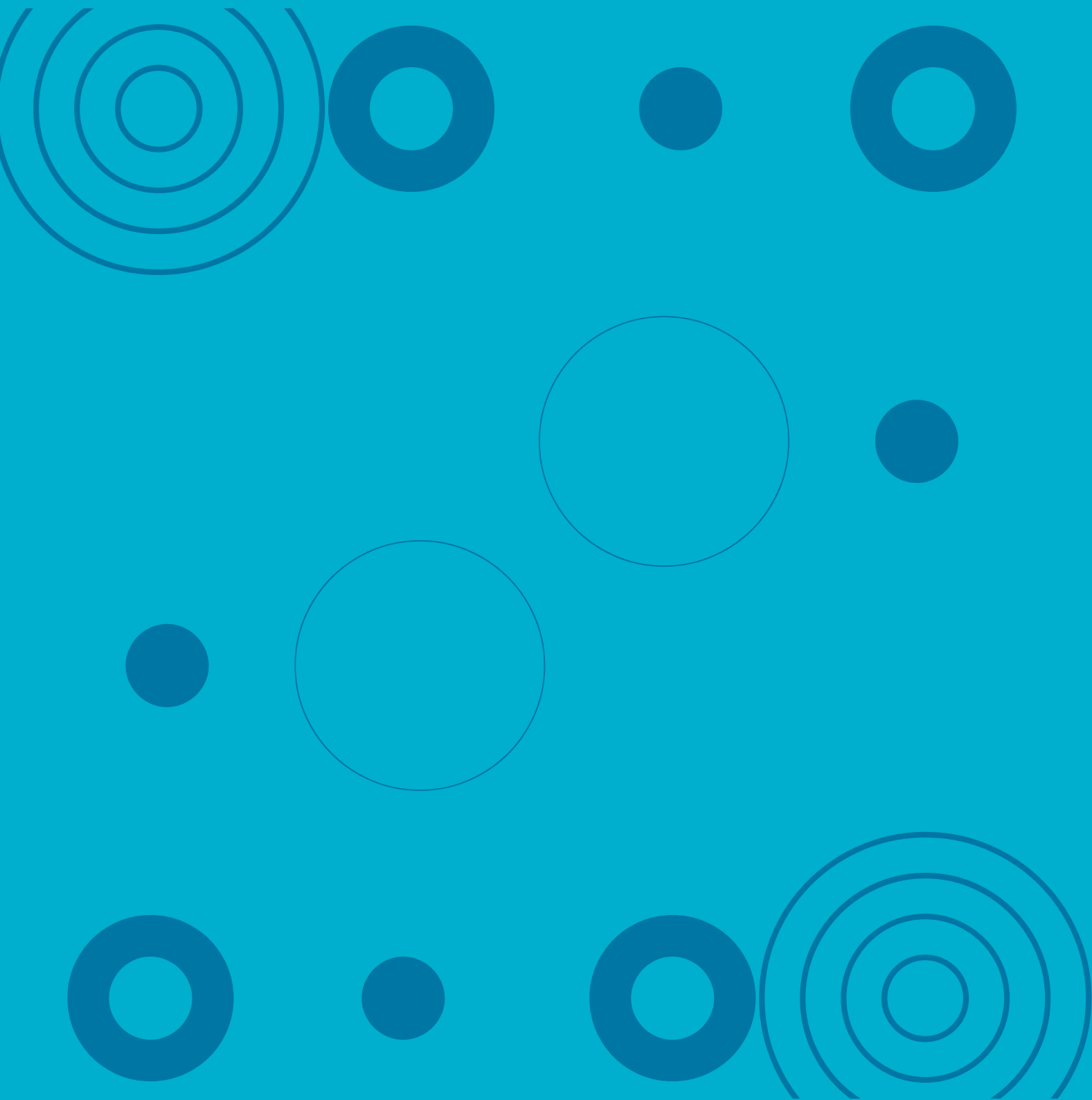
Onze waardering gaat uit naar alle personen, ondernemingen en organisaties die deze enquête (en de inzichten die ze oplevert) mee mogelijk hebben gemaakt.

In alfabetische volgorde danken we graag voor hun input Agnès Feltkamp, Anne-Marie Dewachter, Atlas (Integratie en inburgering Antwerpen, dienst sociaal tolken en vertalen), Carolien van der Ven, Centrum voor Taal en Onderwijs (KU Leuven), Doof Vlaanderen, een TSO/BSO-school in Vlaanderen, Els Govaerts, Els Peleman, Helke Baeyens, Hilde Van den Bossche, Ingrid Weinberger, Jessica van de Leur, LipaBel, Lisa Artois, Marc Tiefertal, Mark De Smedt, Marleen Labbeke, Miet Ooms, Nadine Gyselings, Nicky Wijns, NLP Town, Peter Debrabandere, Stein Vilmos, Xplanation Language Services en alle respondenten van de enquête.

Ook dank aan Anneleen Bruylant en Karl Boosten van de POD Wetenschapsbeleid voor hun feedback en bijdrage i.v.m. het innovatieonderdeel van de enquête.

Dank aan Erik Vloeberghs van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) en Pieter De Maesschalck van Statistiek Vlaanderen voor hun waardevolle informatie en gewaardeerde feedback.

Voor inhoudelijke feedback en deskundig advies bij de totstandkoming van de definitieve enquête danken we speciaal Birgitta Meex (voorzitter van tekomp Belgium, vakvereniging voor technische communicatie), Dominique Tudorowski (voorzitter van Lextra-Lingua, vereniging van gerechtsvertalers en -tolken), Guillaume Deneufbourg (voorzitter van de BKVT, Belgische Kamer van Vertalers en Tolken) en verschillende leden van de raad van bestuur van de BKVT, Mick De Meyer en Tom Van Cleempoel (medeoprichters van het vertalersnetwerk GentVertaalt), Mieke Kenis (bestuurder bij BELTA, Belgian English Language Teachers Association), Renilde Reynders (consulent samenwerking en internationalisering bij Epos, de vzw die samen met het EDT-platform de Europese Dag van de Talen organiseert), Rudy Tirry (voorzitter van de BQTA, Belgian Quality Translation Association en van de EUATC, European Union of Associations of Translation Companies), Willy Martin (voorzitter NL-Term, de vereniging voor terminologie in het Nederlandse taalgebied).

4. De Taalsector in Suriname en op de Caribische eilanden

Door Ronnie Antonius, LEFT Consultancy

In opdracht van de Taalunie wordt een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de taalsector in het hele Nederlandse taalgebied. De uitvoerder van dit onderzoek is De Taalstudio (Nederland) in samenwerking met lokale uitvoerders in Vlaanderen en in Suriname en op de Caribische eilanden (Curaçao en Aruba).

Het onderzoek richt zich op de vraag: **“In welke economische sectoren worden taaldiensten en taalproducten geleverd, en wat is hun bijdrage daaraan?”** en vindt plaats in Nederland, België, Suriname, Curaçao en Aruba. Dit komt neer op het identificeren van individuele taalprofessionals en taalbedrijven werkzaam in de taalsector van Suriname en op de Caribische eilanden. Als we de taalsector met behulp van de taalberoepen/bedrijven lijst in Suriname en op de Caribische eilanden bekijken, zien we dat die zeker aanwezig is, maar minder breed dan bijvoorbeeld in Nederland en België. Zo zijn er bijvoorbeeld geen specifieke taalreisbureaus maar wel een behoorlijk aantal taalonderwijzers. Bestaande cijfers, bijgehouden door de Kamer van Koophandel en Fabrieken (KKF), geven een beeld van handelszaken dus ook van talige diensten in Suriname. In de Suriname business Directory als onderdeel van de KKF-website komen bedrijven echter niet voor onder de noemer van talige producten of diensten, en komt daardoor de taalsector niet goed in beeld. Sommige talige bedrijven waren wel in de directory te vinden onder vertaalbureaus, opleiding instellingen en adviesbureaus, door het woord ‘Taal’ in te voeren in de zoek optie. Bij de bespreking van de ‘*International Standard Industrial Classification*’ komen we terug op onder welke noemer talige producten en diensten in Suriname te vinden zullen zijn. Momenteel is men binnen de KKF over te schakelen op dit classificatiesysteem.

4.1 Opmerkingen over gepresenteerde statistische gegevens

Het onderzoek in Suriname was tweeledig, enerzijds zijn er diepte-interviews afgenomen van deskundigen

en mensen werkzaam in de taalsector. Anderzijds zijn er enquêtes afgenomen van diverse mensen en ondernemingen/organisaties werkzaam in het werkveld. De enquête behandelde de onderwerpen: beroep/diensten of producten, specificatie omzet, geografische spreiding, sector en arbeidsrelatie en innovatie & ontwikkeling. De identificatie van respondenten vond plaats tijdens voorgesprekken met deskundigen. Binnen bijvoorbeeld de schrijverswereld kregen wij namen en organisaties door, die eventueel geïnteresseerd zouden zijn om de enquête in te vullen. Ook heeft de schrijversgroep ‘77 een belangrijke rol gespeeld door de enquête door te sturen naar zijn ledenbestand. Verder zijn respondenten ook geïdentificeerd op grond van de beroepenlijst aan het begin van deze verkenning. Deze zijn opgezocht en benaderd vanuit de directory van de Kamer van Koophandel en Fabrieken. De potentiële respondenten zijn eerst gebeld om hun medewerking en e-mailadres te vragen en vervolgens ontvingen zij de link naar de enquête in hun mailbox. De respondenten kregen drie weken de tijd om de vragenlijst in te vullen. Uiteindelijk zijn er 38 ingevulde enquêtes ontvangen van taalprofessionals en 11 van bedrijven.

Vijf diepte-interviews zijn gevoerd, te weten twee met schrijvers, een met de Taalunievertegenwoordiger in Suriname, een met de directeur van een vertaalbureau en een met een componist. Deze diepte-interviews zijn gehouden om de data verkregen uit de online interviews, wat meer context te geven. Voor de Caribische eilanden zijn er geen enquêtes (online) afgenomen, maar hebben er via Skype wel twee diepte-interviews plaatsgevonden met een vertegenwoordiger van het Ministerie van Onderwijs op Curaçao en een medewerker van de Universiteit van Aruba.

Het onderzoek startte in Suriname op 7 mei 2018 en de online enquête sloot af op 31 mei 2018. De informatie werd voornamelijk verzameld door ondergetekende hoofdonderzoeker en twee leden van zijn staf. Zoals in Nederland en België is eerst een proces doorlopen waarbij ter zake deskundigen zijn gevraagd hun mening te geven over het onderzoek, de context en de vragenlijst. De deskundigen voor

Suriname bestonden uit een journalist, een journalist/communicatie deskundige, de directeur van de schrijversvakschool, en een schrijver. Hun opmerkingen gingen vooral over het feit dat de Surinaamse taalsector zeker ten opzichte van Nederland en België veel kleiner en minder gespecialiseerd is. Verder is gesteld dat de beroepen op de beroepenlijst in het kader van deze verkenning niet allemaal bekend zijn en dus niet als dusdanig worden beoefend. Bijna in alle gevallen ging het gesprek met de deskundigen ook over de kwaliteit van het gebruik van Nederlands in Suriname. Men maakt zich zorgen over de steeds lager wordende kwaliteit. Hoewel Nederlands de officiële taal is in Suriname, worden er vele andere talen gesproken zoals Sarnami Hindi, Sranan en Saramacaans. Dit heeft ook zijn invloed op het gebruik van het Nederlands.

Zoals eerder gesteld, wordt ondanks de beperkingen gewerkt met het bestand van de Kamer van Koophandel en Fabrieken omdat die de ondernemingen/organisaties in Suriname registreren. Deze registratie vindt plaats via de ISIC-code (International Standard Industrial Classification of all economic activities). Deze registratie is medio 2017 officieel ingevoerd binnen de KKF.

De werking van ISIC kan als volgt worden beschreven (page 29):

“Economic entities have numerous characteristics and a variety of data are required about them that may be classified in many ways, among the most important of which are classification by (a) institutional sector, (b) activity and (c) location. The need to classify statistical units by these characteristics requires that they be as homogeneous as possible with respect to institutional sector, economic activity or location, and this plays an important role in their definition.”

*P 29 Statistical Papers, Series M no4/Rev 4
International Standard Industrial Classification of
all Economic Activities United Nations 2008*

Taal en talige producten zijn onder ISIC te vinden in **section J division 58 publishing services**. Callcenters komen voor in **section N Administrative and supportservice activities, division 82 under Office Administrative, Office support and other support activities nummer 8220**.

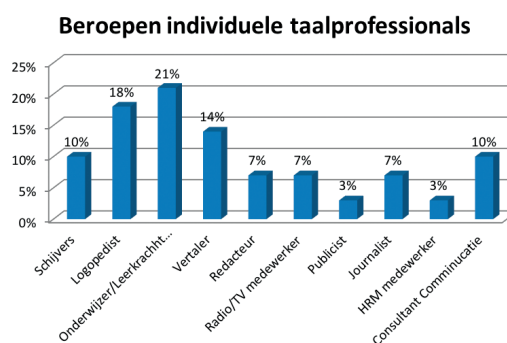
De nieuwe ISIC-code wordt pas toegekend en toegepast op het bedrijf wanneer dit bedrijf een wijziging wenst door te voeren in zijn registratie bij de

KKF, bijvoorbeeld als men het adres zou moeten wijzigen. Dit heeft tot gevolg dat veel ondernemingen/organisaties (nog) niet volgens de ISIC-code zijn gecategoriseerd in het KKF-bestand.

4.2 De taalsectorenquête in Suriname en op de Caribische eilanden

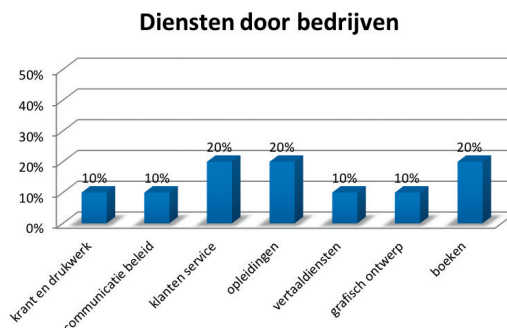
4.2.1 Beroep

Het beroep bij de individuele taalprofessionals wordt hieronder weergegeven. De onderwijzers/leerkrachten maken hiervan het grootste deel uit.

Grafiek 1: Beroepen individuele taalprofessionals

De ondernemingen/organisaties geven aan de volgende diensten te verlenen (grafiek 2). Klantenservice (callcenters) en opleidingen komen het meest voor. Callcenters in Suriname zijn bedrijven die *telefonische en onlineklantenservicediensten* verlenen aan voornamelijk buitenlandse (Nederlandse) bedrijven. Binnen de richtlijnen van deze verkenning is besloten dat we de callcenters in schil a includeren, de medewerkers in schil b. Daarbij dient opgemerkt te worden dat de callcenters zichzelf weliswaar niet tot de taalsector rekenen maar dat wij ze er wel toe rekenen omdat ze wel binnen onze definities passen.

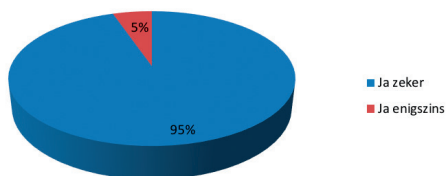

Grafiek 2: Diensten door ondernemingen/organisaties

Op de vraag wat de individuele respondenten aangaven op hun visitekaartje zagen we ongeveer hetzelfde beeld als bij de beroepen. De meesten waren leerkracht/onderwijzer Nederlands. Er was zeker een (1) respondent die geen visitekaartjes had en informeel (zonder inschrijving in KKF) talige diensten verleende. Vaak is het inkomen dat hierbij verdiend wordt, een welkome aanvulling op het reguliere salaris, bijvoorbeeld als leerkracht op een school. De bedrijven geven een divers beeld. Respondenten vermelden op hun visitekaartjes dat zij werkzaam zijn bij een krant/dagblad, bedrijven die creatieve oplossingen bieden, websiteontwikkelaars en callcenters. Verder waren het mediabedrijven, opleidingsinstellingen, vertalers, schrijfcoaches en designers. Hieruit valt op te maken dat ondernemingen/organisaties wel het belang inzien van een duidelijke omschrijving van hun aangeboden talige diensten.

Op de vraag of hun beroep tot de taalsector behoort, gaf 95% van de individuele respondenten aan dat dit zeker het geval is.

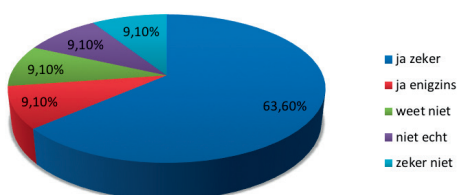
Behoort uw beroep volgens u tot de taalsector?

Grafiek 3: Beroepen individuele taalprofessionals

Bij de ondernemingen/organisaties is er meer gediversifieerd geantwoord op de vraag of hun onderneming bij de taalsector hoort. Respondenten die stelden dat ze niet tot de taalsector behoren, waren werkzaam in de Information & Technology en waren zoals eerder gesteld de callcenters. Het grafisch bedrijf gaf aan niet te weten of het bij de taalsector hoort.

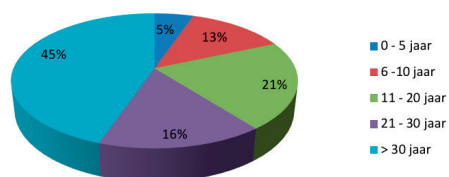
Behoort uw bedrijf tot de taalsector

Grafiek 4: Organisaties binnen de taalsector.

Grafiek 5 geeft aan hoelang men al werkzaam is in de taalsector. De meeste individuele taalprofessionals zijn al meer dan 30 jaar actief in de sector. Het percentage (5%) van nieuwkomers is laag en dat kan liggen aan het een beetje 'verborgen' zijn van de taalsector. Hiermee wordt bedoeld dat de taalsector als economische activiteit niet geheel duidelijk zichtbaar is voor nieuwkomers.

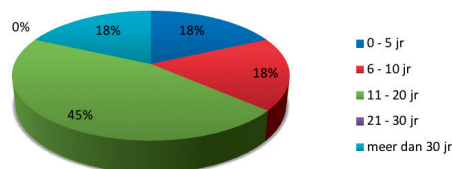
Hoeveel jaar bent u al werkzaam binnen de taalsector?

Grafiek 5: Aantal jaren werkzaam als taalprofessional

Bij de ondernemingen/organisaties krijgen we de volgende antwoorden op de vraag hoelang men al in de taalsector werkzaam is. De meeste ondernemingen/organisaties zijn tussen de 10 en 20 jaar actief (45%), sommige zijn minder lang bezig (samen 36% minder dan 10 jaar), andere juist een stuk langer (18% meer dan 30 jaar).

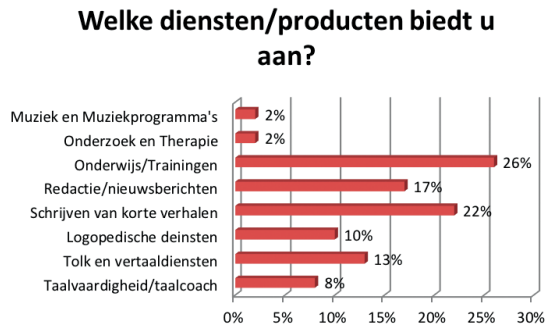
Aantal jaren actief in taalsector (ondernemingen / organisaties)

Grafiek 6: Aantal jaren actief in de taalsector (ondernemingen/organisaties)

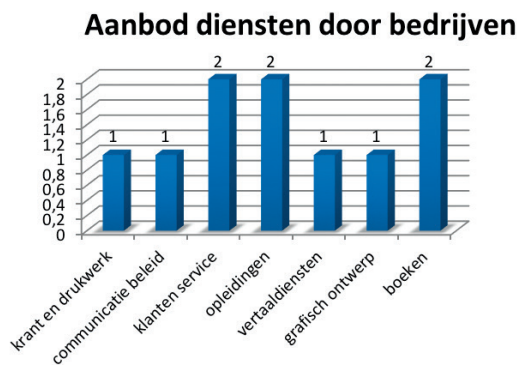
4.2.2 Specificatie van diensten

Grafiek 7 geeft een beeld van de diensten/producten aangeboden door de individuele taalprofessionals. Deze zijn vrij gevarieerd, maar liggen in veel gevallen bij training en onderwijs.

Grafiek 7: Soorten diensten door taalprofessionals

Het aanbod van diensten door ondernemingen/organisaties is in grafiek 8 weergegeven. Ook hier zien we een vrij gevarieerd aanbod en ook hier komen onderwijs en training het meeste voor. Ook klantenservicebedrijven (callcenters) scoren hoog. Uitgaande van de diepte-interviews die betrekking hebben op Suriname, Curaçao en Aruba, valt op te maken dat publiciteitsbedrijven en vertalers & vertaalbureaus vrijwel direct worden genoemd als succesvolle ondernemingen in de taalsector/industrie.

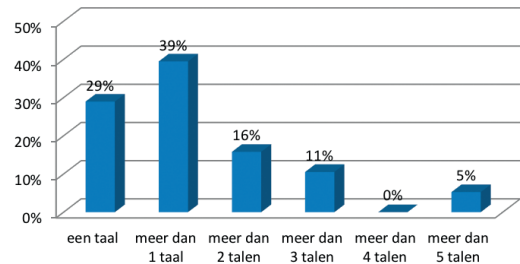
Grafiek 8: Soorten diensten door organisatie/bedrijven (in absolute cijfers)

De vraag welk percentage van de omzet wordt verwezenlijkt door welke diensten en producten die worden aangeboden, is door de meeste respondenten niet beantwoord en een van de respondenten gaf zelfs aan dat deze vraag onduidelijk was. Om diverse redenen was men niet altijd geneigd informatie te verschaffen over zijn of haar omzet.

Grafieken 9 en 10 geven weer hoeveel talen worden aangeboden door de individuele taalprofessional en organisaties/ondernemingen. Hieruit blijkt dat er in

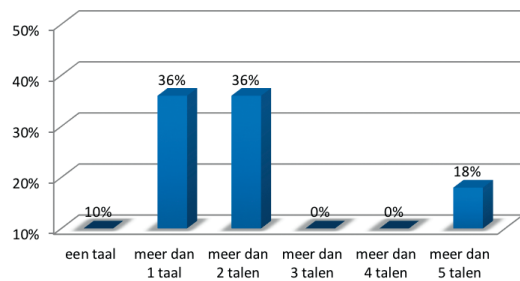
de meeste gevallen met meer dan één taal wordt gewerkt.

Aanbod door taalprofessionals

Grafiek 9: Aantal talen aangeboden door taalprofessionals

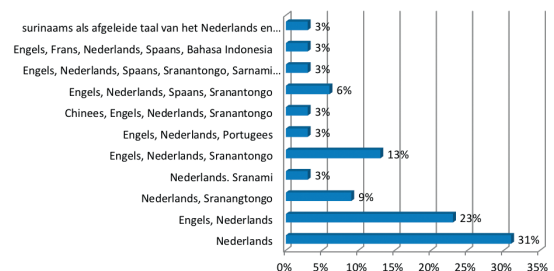
Talen die bedrijven aanbieden

Grafiek 10: Aantal talen aangeboden door bedrijven

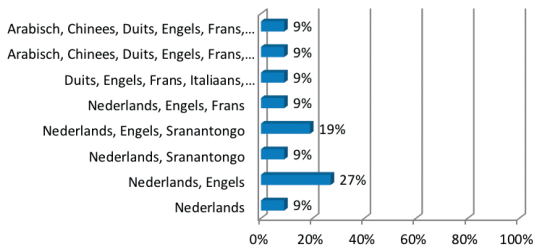
De grafieken 11 en 12 schetsen een beeld van verschillende combinaties van talen die worden aangeboden door zowel taalprofessionals als bedrijven. Met deze grafieken wordt de meertaligheid in Suriname duidelijk geïllustreerd.

In welke taal of talen levert u deze diensten of producten? (taalprofessionals)

Grafiek 11: De verschillende combinaties van talen die worden aangeboden vanuit taalprofessionals.

In welke taal of talen levert u deze diensten/producten? (bedrijven)

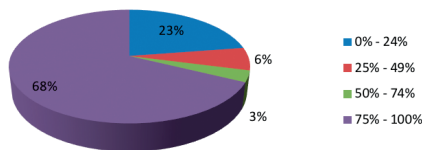

Grafiek 12: Het aanbod van de verschillende combinaties in talen van bedrijven.

4.2.3 Geografische spreiding

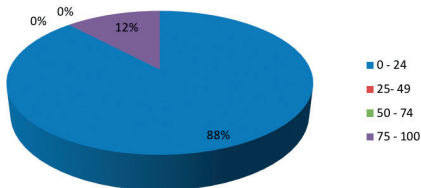
De verdeling van de omzetten van het afgelopen boekjaar tussen de lokale markt, het bredere Caribisch gebied en buiten het Caribisch gebied komt naar voren uit grafieken 13 tot en met 16. Ook hier is er een onderverdeling tussen taalprofessionals en bedrijven.

Welk percentage van uw omzet realiseerde u in het laatst afgesloten boekjaar lokaal?

Grafiek 13: Percentage lokale omzet

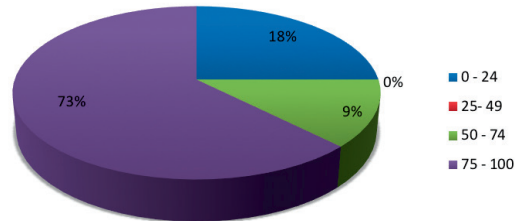
Omzet niet-lokaal (taalprofessionals)

Grafiek 14: Percentage omzet niet lokaal

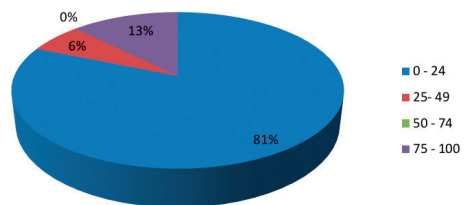
Uit de beschouwing van de grafieken valt af te leiden dat de lokale markt voor taalprofessionals het belangrijkste is voor hun omzet (68%). 88% van de respondenten meldt nauwelijks omzet buiten het eigen land, terwijl 12% die net overwegend uit het buitenland haalt.

Omzet Lokaal

Grafiek 15: Percentage lokale omzet door bedrijven

Omzet niet lokaal (bedrijven)

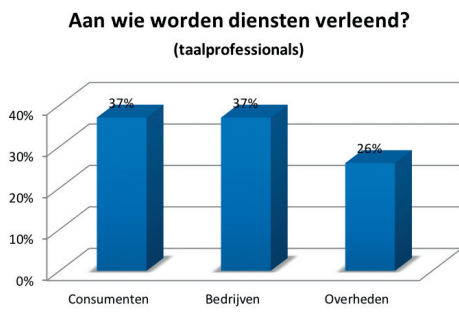
Grafiek 16: Percentage omzet binnen Caribisch gebied

Ook de meeste ondernemingen/organisaties halen hun omzet vooral lokaal (73%). 81% meldt nauwelijks omzet buiten het eigen land, terwijl 13% die net overwegend uit het buitenland haalt. Bij deze laatste groep zien we vooral de inbreng van de callcenters terug.

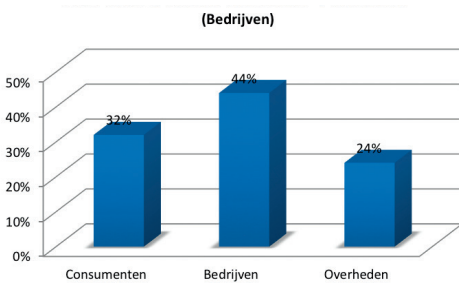
Al bij al is de behoefte om buitenlandse markten te bedienen, iets zichtbaarder bij de bedrijven dan bij de individuele taalprofessionals, maar er is duidelijk nog heel wat ruimte voor meer internationale bedrijvigheid en samenwerking.

4.2.4 Sector

De vraag is gesteld aan wie de diensten voornamelijk werden geleverd. In dit geval werd er een onderscheid gemaakt tussen consumenten (rechtstreeks), bedrijven (indirect) en overheden.

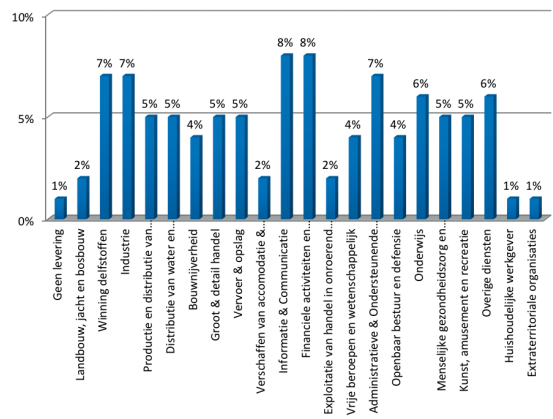
Grafiek 17: Soorten cliënten door taalprofessionals

Grafiek 18: Soorten cliënten door bedrijven

Hieruit valt op te maken dat in Suriname de aanbieders van taaldiensten binnen het totale spectrum van (economische) dienstverlening actief zijn. Als we kijken naar de **variëteit** in beroepen van de taalprofessionals en de bedrijven valt op dat er een zekere verankering binnen de economie aanwezig is. Met verankering wordt hier bedoeld dat er behoorlijk wat talige diensten en producten worden aangeboden in vele geleidingen binnen de Surinaamse economie. Diepte-interviews met stakeholders gaven aan dat de taalsector in Suriname zich uitstrekt van redelijk goed draaiende vertaalbureaus tot de leerkracht Nederlands die informeel bijlessen verzorgt aan groepen van kinderen. Op basis van de diepte-interviews kan op Aruba en Curaçao een gelijkaardige brede verankering worden verondersteld.

Verder kijkend naar de grafiek 19 zien we dat bij zowel de taalprofessionals als de bedrijven minder diensten aan de overheden worden geleverd. De sectoren waaraan diensten geleverd worden, zijn weergegeven in de volgende grafiek. De uitschieters hier zijn delfstofproducenten (bedrijven in de goudwinning), die veelal bestaan uit multinationals die regelmatig behoefte hebben aan onder meer vertalingen, en ICT-bedrijven en bedrijven die vertalingen wensen voor onder meer website ontwikkeling.

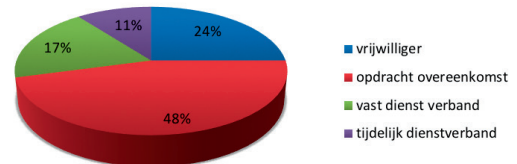

Grafiek 19: Sectoren dienstverlening.

4.2.5 Arbeidsrelaties

De contractuele relatie met betrekking tot afnemers van diensten en producten vanuit de taalprofessionals wordt in grafiek 20 weergegeven. Uit de resultaten valt op te maken dat “opdrachtovereenkomst”, het zogenaamde freelance werk, het hoogste percentage (48%) scoort. Daarnaast zijn er opvallend veel taalprofessionals actief als vrijwilliger (24%).

Op welke wijze schakelt u taalprofessionals in

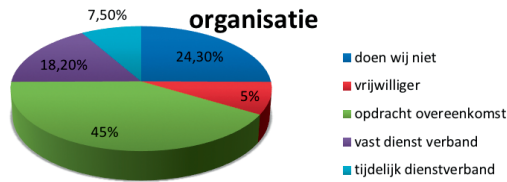

Grafiek 20: Contractuele relatie taalprofessionals

De contractuele relatie met betrekking tot afnemers van diensten en producten vanuit de ondernemingen/organisaties wordt in grafiek 21 weergegeven. Hieruit blijkt dat ruim 45% van de ondernemingen/organisatie een opdrachtovereenkomst heeft met hun leveranciers van talige producten en diensten. Dat bevestigt dus het beeld van de individuele taalprofessionals. Tegelijkertijd wordt door bedrijven opvallend minder over vrijwilligerswerk gerapporteerd (5%).

Op welke wijze worden taalprofessionals ingezet binnen organisatie

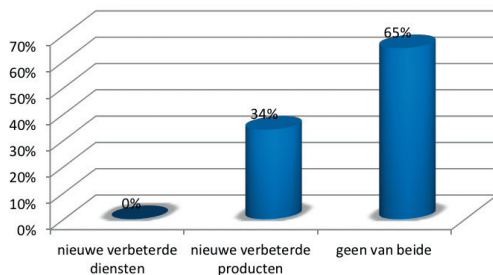

Grafiek 21: Contractuele relatie bedrijven

4.2.6 Innovatie en ontwikkeling

Ten aanzien van innovatieve ontwikkelingen zien we dat verbeterde producten voor de individuele taalprofessionals een grotere rol spelen dan verbeterde diensten (34% versus 0%), maar dat voor de meerderheid geen van beide geldt (65%).

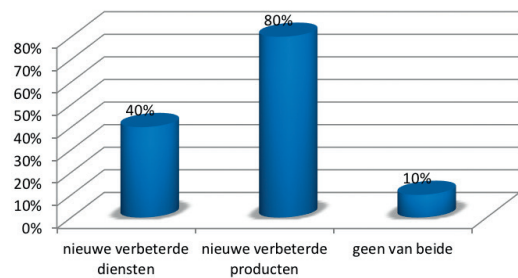
Innovatie individuele taalprofessionals

Grafiek 22: Innovatie bij taalprofessionals

Op de vraag welke innovatietechnologie is doorgevoerd, gaf menig respondent aan dat het gebruik van internet op school en in het algemeen, en ook het gebruik van het digibord en sociale media, wel vernieuwingen zijn die ook binnen de taalsector hun effecten hebben. Dit geldt ook voor Aruba en Curaçao. Deze vraag kwam aan de orde bij de individuele taalprofessionals en tijdens de diepte-interviews met deskundigen. Vertaalprogramma's (software) en taaltechnologie werden vooral bij organisaties/ondernemingen genoemd als innovaties. De bedrijven demonstreren een iets ander beeld dan de taalprofessionals. Bij hen blijkt een grotere aandacht voor innovatie te bestaan, met 80% van de bedrijven dat in verbeterde producten investeert, 40% in verbeterde diensten en slechts 10% in geen van beide (grafiek 23 – meerdere antwoordmogelijkheden, dus de totalen tellen op tot boven de 100%).

Innovaties ondernemingen

Grafiek 23: Innovatie bij ondernemingen

De individuele taalprofessionals zien weinig achteruitgang in hun omzet, investeringen en resultaat van hun taalproducten en/of -diensten. Ze geven een voorzichtige groei aan en zien de ontwikkelingstrend als voornamelijk gelijkblijvend.

De organisaties/ondernemingen tonen een min of meer gelijk beeld (weinig achteruitgang) en zijn zelfs iets optimistischer over hun omzet dan de individuele taalprofessionals.

Op de vraag over kansen en bedreigingen voor het beroep van taalprofessional en ondernemingen/organisaties, werd de neerwaartse economie in Suriname genoemd als de belangrijkste bedreiging. Als bedreigingen werden verder genoemd: onvoldragen prestaties door het personeel, de opkomst van het internet, het bestaan van een slechte leescultuur in Suriname en lage betaling van taalprofessionals. De kansen die door respondenten werden vermeld, waren samenwerking tussen beroepsbeoefenaren, de opkomst van het internet, digitale ontwikkelingen en bescherming van beroepen. Het valt op dat de opkomst van het internet door respondenten tegelijkertijd als een kans en als een bedreiging wordt gezien.

4.3 Conclusies: het marktbeeld in Suriname en op de Caribische eilanden

De totale grootte van de taalsector is moeilijk te achterhalen omdat de taalprofessionals en ondernemingen/organisaties niet als zodanig worden bijgehouden binnen de bestanden van KKF. Daarnaast zijn er taalprofessionals die niet zijn geregistreerd bij de kamer maar toch als bijbaantje talige diensten verlenen (informele arbeidssector).

De markt geeft toch een beeld van behoorlijke **verankering** van de taalsector in het economisch leven in Suriname, Curaçao en Aruba. Deze uitspraak

is gebaseerd op de uitkomsten van de enquêtes en diepte-interviews.

Er is (taal)activiteit op verschillende niveaus. Er zijn uitgeverij op professionele wijze diverse soorten boeken uitgeven, maar er zijn ook schrijvers die bijverdienen aan het corrigeren van manuscripten van andere schrijvers en componisten die bij overheidsvoorlichtingsprogramma's als freelancers worden ingehuurd om reclameliedjes te componeren.

Hoewel daar verder onderzoek naar moet worden gedaan, bestaat er een redelijk grote groep van taalonderwijzers die op verschillende scholen met een vast contract werken. Deze groep geniet een extra inkomen (vaak informeel) uit bijlessen, tekstcorrecties en taaltrainingen, dit gebeurt ook op Curaçao en Aruba.

Uit de antwoorden van het onderdeel "sectoren" aan wie talige diensten worden geleverd, kan worden geconstateerd dat talige producten en diensten aan zowel consumenten/particulieren als ondernemingen/organisaties worden geleverd. De ICT-sector scoort het hoogst als sector waaraan talige diensten verleend worden.

Als we in ogenschouw nemen welk soort contractuele relaties bestaan, zien we dat de relatie opdrachtgever/opdrachtnemer vaker voorkomt dan een (vast) dienstverband. Vrijwilligerswerk bestaat wel, maar voert niet de boventoon.

Ondernemingen/organisaties hebben vaker de middelen om opzoek te gaan naar nieuwe vormen van dienstverlening en productie dan de individuele taalprofessionals. Dit schept voor bedrijven meer mogelijkheden tot innovatie dan de individuele taalprofessionals.

Een belangrijk verschil tussen Suriname en de Caribische eilanden, is dat het Nederlands in Suriname vooralsnog de enige officiële taal is, terwijl op Aruba en Curaçao ook andere talen een officiële status hebben, zoals het Papiaments. In Suriname ligt op dit moment een conceptwet voor die rond de 20 gesproken talen wil erkennen, maar deze wet is nog niet aangenomen.

Respondenten bij diepte-interviews maken zich zorgen over hoe het Nederlands gesproken wordt in Suriname en vinden dat het steeds meer achteruit gaat in kwaliteit. Over hoe om te gaan met deze kwaliteitsvermindering, zijnde meningen verschillend. Een respondent gaf aan dat het allemaal zijn eigen richting opgaat en we niet moeten spreken van

Surinaams-Nederlands als de taal die in Suriname gesproken wordt, maar gewoon van Surinaams, een afgeleide taal van het Nederlands. Hierover maakte een andere respondent zich zorgen dat we dan niet meer zouden aansluiten op het Nederlands in Nederland en België.

Een van de geïnterviewden stelde dat we in het onderwijs niet al te streng moeten zijn in het beoordelen van kinderen hun taalgebruik. Het te streng zijn, kan tot gevolg hebben dat leerlingen dicht kunnen klappen en zich niet meer durven te uiten. We moeten in Suriname rekeninghouden met de meertaligheid van kinderen. Deze spreken vaak alleen Nederlands op school, maar thuis wordt de tweede taal gesproken, dat is in Suriname Javaans, Hindostaans of Sranan. Op de Caribische eilanden is dat het Papiaments. De respondent, neerlandicus, stelde verder dat alle onderwijsgevenden in Suriname en op de Caribische eilanden altijd rekening hebben moeten houden met Nederlands als tweede taal (NT2).

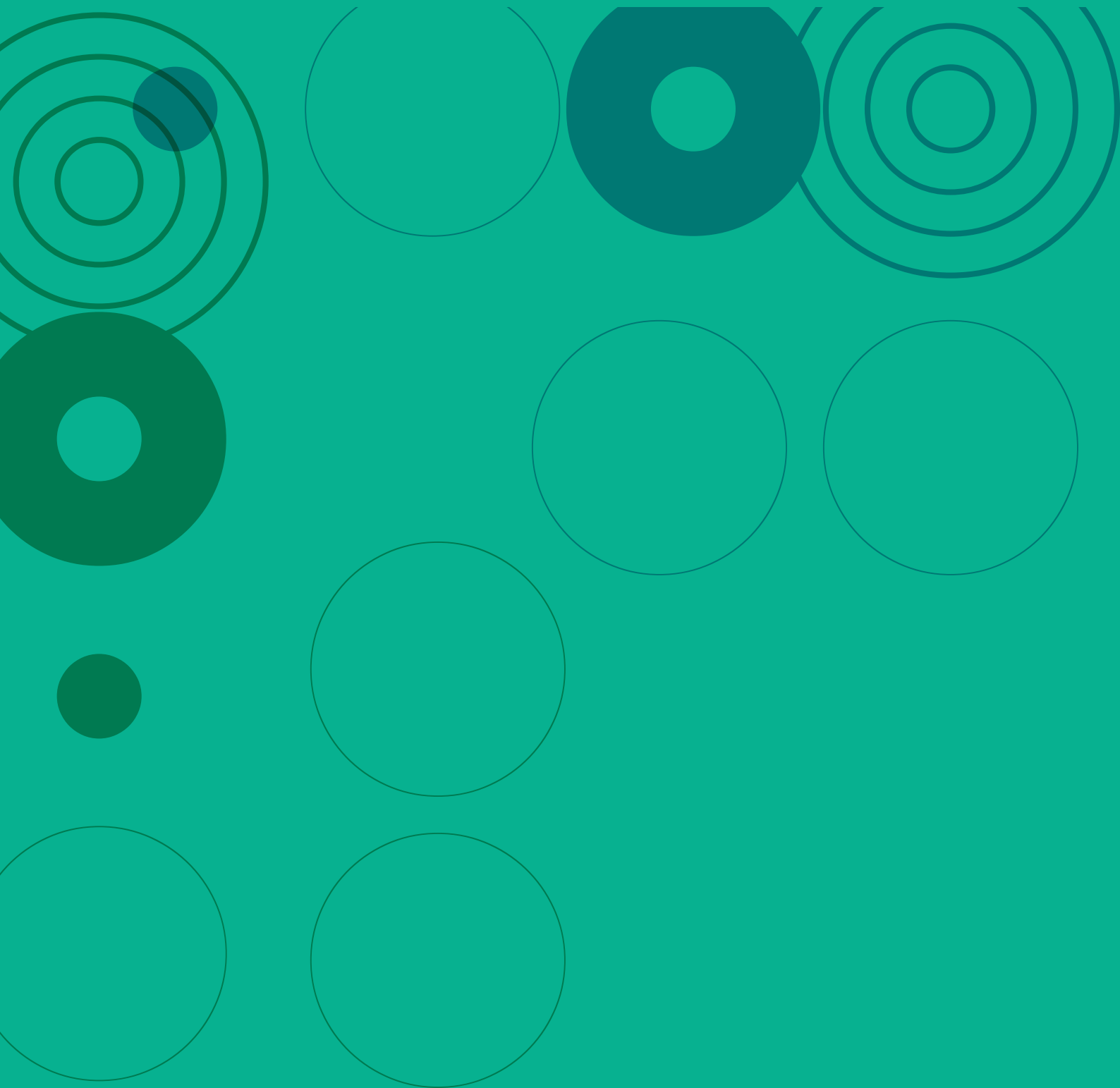
Tot slot moet opgemerkt worden dat elk interview begon met iets wat ik een "koloniale discussie" zou noemen. Suriname, Curaçao & Aruba zijn ex-kolonies van Nederland (of een huidig gebiedsdeel). Zij hebben een meer of minder intensieve relatie met het voormalige moederland en er wordt gesteld dat de taal opgelegd is. Hoewel deze verkenning niet specifiek over de Nederlandse taal ging, willen we als onderzoeker toch melding maken van het feit dat de interviews begonnen met deze discussie over de keuze voor het gebruik van de Nederlandse taal en hoe de taal wordt gesproken.

4.4 Geraadpleegde personen en bronnen

- Gerrit Baron, schrijver
- T. Eersel, adjunct-secretaris KKF
- Helen Chang, Taalunievertegenwoordiger in Suriname
- Siegfried Gerling, componist
- Robby Parabirsing, schrijver, uitgever en voorzitter Schrijversgroep '77
- Eric Mijts (Aruba), wetenschappelijk medewerker Taal ontwikkeling Aruba
- Corrine Leysner, communicatiedeskundige Ministerie van Onderwijs Curaçao.

Bijlage a. Taalberoepenlijst

KERN	SCHIL segment 1	SCHIL segment 2	SCHIL segment 3	SCHIL segment 4	Niet taalsector
<ul style="list-style-type: none"> • Angloist • Auteur • Beëdigd tolk • Beëdigd vertaler • Blogger • Braille trainer/ schrijver • Bureauredacteur • Columnist • Conferentietolk • Copywriter • Corrector • Dialect-/ streektaalbevoorders • Dichter • Docent alfabetisering • Dovenlolk • Dyslexiespecialist • Editeur • Eindredacteur • Essayist • Gebarentolk • Gerechtoek • Gerechtoekvertaler • Germanist • ghostwriter • Insprekter van luisterboeken (intraalineaal) • ondertitelaar • Journalist • Juridisch vertaler • Juridisch tolk • Kleuteronderwijzer(es)/ kleuterleidster 	<p>Bedrijven/ organisaties, die (deels) talige producten / diensten leveren, waarvoor ze medewerkers of freelancers met taalexpertise inschakelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overheidsprogramma's met betrekking tot alfabetisering, inburgering en andere talige kwesties • Autocorrectiemaker • Bedrijven die technologie ontwikkelen ter ondersteuning bij communicatieve handicaps • Callcenters • Communicatieadviesbureau • Contentmarketingbureau • Dagblad • Documentbeheer (evt meertalig) • Em oji ontwikkelaar • Grafisch ontwerp • Hardwareontwikkelaar voor diverse talen, zoals meertalige toetsenborden • Lokalisatiespecialist • Marketingbureau • Mediabedrijf • Mediatrainingbureau • Ondervijwinstelling • Ontwikkelaars van communicerende robots • Producent van automatische spraakherkenning 	<p>Beroepen, die producten/ diensten leveren die heel talig zijn, maar veel meer expertise dan taalexpertise omvatten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Acteur • Administratief medewerker • Cabaretier • Callcentermedewerker • Cartoonist • Communicatieadviseur • Communicatiemedewerker • Consultant communicatie • Database administrator • Grafisch vormgever • Informatieprofessionaal • Informatiearchitect • Localisation engineer • Lokalisatie specialist • Manager communicatie management assistent • Mediatrainer • PR medewerker • Predikant • Rapper • Receptiionist • Recensent • Secretarisse • Secretaris • Spoken word artist • Telefontist • Toeristische gids • Transcreatiespecialist. • Andere termen: creatieve vertaling, cross-market copywriting, international copy-adaptation 	<p>Beroepen/ bedrijven / organisaties die producten leveren voor taalprofessionals en diensten aan taalprofessionals</p> <ul style="list-style-type: none"> • Educatieve uitgeverij taalmethodes • Literair agent • Literair consultant • Taalleermethodenontwikkelaar • Ontwikkelaar taaltoetsen • Opleiders van alle taalprofessionals, bijvoorbeeld lerarenopleider Nederlands • Ontwikkelaar van machinevertalingen • Ontwikkelaar van CAT tools • Persagentschap • Persbureau • Taaididacticus 	<p>Onderzoek en ontwikkeling van taal en taalzaken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Communicatiewetenschapper • Logopediewetenschapper • Neurolinguïst • Neurolinguïst • Taal-/ spraakpatholoog, werkbemiddelaars voor meertalig personeel • Taalonderzoeker • Taalpsycholoog • Taalsocioloog • Taaltechnologisch onderzoek • Taalwetenschapper • Toegepast taalkundige 	<p>Andere beroepen waarin taal heel belangrijk is (enkele voorbeelden)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Accountant • Adviseur • Advocaat • Bediende • Bedrijfsconoom • Dramaturg • diverse (para)medische beroepen waaronder (bedrijfs)arts en verpleegkundige, psychiater, psycholoog • HR medewerker • Hoornmedewerker • immigratiedienst • Jurist • Politicus • Verkoper • Voorlichter • Woordvoerder • Docent • Leraar

KERN	SCHIL segment 1	SCHIL segment 2	SCHIL segment 3	SCHIL segment 4	Verspreiding	Niet taalector
<p>Beroepen/ bedrijven, grote eenzijdigheid, taal is het hele product/ de hele dienst</p>	<p>SCHIL segment 1 Bedrijven/ organisaties, die (deels) talige producten / diensten leveren, waarvoor ze medewerkers of freelancers met taalexpertise inschakelen</p>	<p>SCHIL segment 2 Beroepen, die producten/ diensten leveren die heel talig zijn, maar veel meer expertise dan taalexpertise omvatten</p>	<p>SCHIL segment 3 Beroepen/ bedrijven / organisaties die producten leveren voor taalprofessionals en diensten aan taalprofessionals</p>	<p>SCHIL segment 4 Onderzoek en ontwikkeling van taal en taalzaken</p>	<p>Verspreiding Distributie van talige diensten en producten</p>	<p>Niet taalector Andere beroepen waarin taal heel belangrijk is (enkele voorbeelden)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Klimisch linguïst • Leerkracht in speciaal onderwijs voor doven, slechthorenden, communicatieve beperkingen • Leerkracht Alfa-NT2 • Leerkracht/docent schakelklas • Leraar/ leerkracht kleuteronderwijs • Leraar ISK • Leraar OKAN (Onthaalklas voor Anderstalige Nieuwkomers) • Leraar Primair Onderwijs • Lexicograaf • Lexiconmaker, die bv. neologismen maakt t.b.v. de overheid • Liedtektschrijver • Linguïst • Literatuurwetenschapper • Literair vertaler • Logopedist • Marconist • (Online) content specialist • Neerlandicus • Nieuwslezer • Notulist • NT2 docent • NT2 taalcoach/ taalmaatje • Ondertitelaar • Persklaarmaker • Peuterleidster VVE • Presentatietrainer • Presentator • Productnaambedenker • Publicist over taalzaken (bijv. blogger, vlogger, schrijver, boekrecensent) • Redacteur 	<ul style="list-style-type: none"> • Producent van spraaksynthese • Reclamebureau • Redactiebureau • Taalappbouwer • Taalinstituut • Taalreisbureau • Uitgeverij • Uitgeverij • Zoektechnologie-producent • Zorginstelling voor mensen met communicatieve handicaps 					

- Remedial teacher
- Revisor
- Scenarioschrijver
- Schrijfcoach
- Schrijfdocent
- Schrijffolk
- Schrijftrainer
- Schrijver
- Scriptschrijver
- Sociaal tolk
- Sociaal vertaler
- Souffleur
- Spraakvormer
- Stem-en spraakcoach
- Stenograaf
- Taalactivist
- Taaladviseur
- Taalanalist
- Taalanalyst
- Taalbeleidscordinator
- Taalcoach
- laaggeletterdheid
- Taalconsultant
- Taalcoördinator, o.a. in scholen en bedrijven
- Taalcoach
- Taaldocent
- Taalkundige
- Taalleerkracht
- Taalmaatje
- Taaltechnoloog
- Taaltester, taaltoets
- Taaltherapeut
- Taaltrainer
- Talenbeleidcoördinator
- Tech writer
- Technisch redacteur
- Technisch schrijver
- Technisch vertaler
- Tekstbewerker
- Tekstbezoerger
- Tekstrediteur
- Terminoloog
- Toegepast taalkundige
- Tolk
- Tolkbureau
- Toneelschrijver
- Transcriptionist
- Verhalenverteller
- Vertaalbureau
- vertaalwetenschapper
- Vertaler
- voorlezer
- Webredacteur

Bijlage b.

Beroepenlijst ROA-CBS (2014)

Werkzame beroepsbevolking; beroep

01 Pedagogische beroepen: Deze beroepsklasse omvat de docenten, sportinstructeurs, leidsters kinderopvang en onderwijsassistenten

011 Docenten: Dit beroepssegment omvat de leerkrachten basisonderwijs, docenten algemene vakken en docenten beroepsgerichte vakken secundair onderwijs, docenten hoger onderwijs en hoogleraren en onderwijskundigen en overige docenten

0111 Docenten hoger onderwijs en hoogleraren: Deze beroepsgroep omvat de professoren, universitair (hoofd) docenten, student-assistenten en leraren aan het hbo

0112 Docenten beroepsgerichte vakken secundair onderwijs: Deze beroepsgroep omvat de docenten techniek, agrarische vakken, sociale en persoonlijke verzorging, veiligheid en instructeurs en praktijkopleiders

0113 Docenten algemene vakken secundair onderwijs: Deze beroepsgroep omvat de docenten aardrijkskunde, geschiedenis, economische vakken, talen, biologie, natuur- en scheikunde, wiskunde en informatica, techniek, beroepenoriëntatie, kunst- en creatieve vakken en godsdienst

0114 Leerkrachten basisonderwijs: Deze beroepsgroep omvat de kleuterleidsters, leerkrachten basisonderwijs, leerkrachten speciaal en voortgezet speciaal onderwijs, leraren praktijkonderwijs en leerwegondersteunend onderwijs, remedial teachers

0115 Onderwijskundigen en overige docenten: Deze beroepsgroep omvat de onderwijsconsulenten, onderwijskundigen, opleidingsadviseurs, docenten Nederlands als tweede taal, particulier docenten muziek, beeldende kunst, trainers informatica, onderwijscoördinatoren, studentendecanen en -begeleiders.

012 Sportinstructeurs: Dit beroepssegment omvat de sportbeoefenaren, -trainers en fitnessinstructeurs

0121 Sportinstructeurs: Deze beroepsgroep omvat de atleten en andere sportbeoefenaren, sporttrainers en zweminstructeurs, fitnessinstructeurs en leiders van recreatieprogramma's

013 Leidsters kinderopvang en onderwijsassistenten: Dit beroepssegment omvat de kinderverzorgers en onderwijs-assistenten

0131 Leidsters kinderopvang en onderwijsassistenten: Deze beroepsgroep omvat de peuterwerkers, groepsleiders kinderdagverblijf, amanuenses, onderwijsassistenten, klassenassistenten, huiswerkbegeleiders, begeleiders/ondersteuners middelbaar beroepsonderwijs (bve), oppasouders, en au-pairs

02 Creatieve en taalkundige beroepen: Deze beroepsklasse omvat de auteurs en kunstenaars, vakspecialisten op artistiek en cultureel gebied

021 Auteurs en kunstenaars: Dit beroepssegment omvat de bibliothecarissen en conservatoren, auteurs en taalkundigen, journalisten en beeldend en uitvoerend kunstenaars

0211 Bibliothecarissen en conservatoren: Deze beroepsgroep omvat de bibliothecarissen, archivariissen en conservators, archiefbeheerders, museumbeheerders, kunstgaleriehouders, literatuuronderzoekers en mediathecarissen

0212 Auteurs en taalkundigen: Deze beroepsgroep omvat de auteurs, technisch schrijvers, vertalers, tolken, ondertitelaars en andere taalkundigen

0213 Journalisten: Deze beroepsgroep omvat de journalisten en redacteurs

0214 Beeldend kunstenaars: Deze beroepsgroep omvat de beeldhouwers, kunstschilders, restaurateurs schilderijen en ontwerpers sierraden

0215 Uitvoerend kunstenaars: Deze beroepsgroep omvat de musici, zangers en componisten, dansers en choreografen, regisseurs en producenten televisie, film en theater, acteurs, omroepers voor radio, televisie en andere media en entertainment artiesten

022 Vakspecialisten op artistiek en cultureel gebied: Dit beroepssegment omvat de grafisch vormgevers en productontwerpers, fotografen en interieurontwerpers

0221 Grafisch vormgevers en productontwerpers: Deze beroepsgroep omvat de kleding-, meubel- en industrieel ontwerpers, illustrators, web- en gamedesigners, grafisch en multimediamvormgevers

0222 Fotografen en interieurontwerpers: Deze beroepsgroep omvat de fotografen, fotojournalisten, binnenhuisstylisten, decorateurs, decorontwerpers, museummedewerkers, inspiciënten, regie-assistenten, rekwisiteurs en theatertechnici

03 Commerciële beroepen: Deze beroepsklasse omvat de adviseurs marketing, public relations en sales, vertegenwoordigers, inkopers en verkopers

031 Adviseurs marketing, public relations en sales: Dit beroepssegment omvat de specialisten marketing, sales en public relations

0311 Adviseurs marketing, public relations en sales: Deze beroepsgroep omvat de specialisten reclame en marketing, specialisten public relations, vertegenwoordigers en accountmanagers industrie, vertegenwoordigers informatie- en communicatietechnologie

032 Vertegenwoordigers en inkopers: Dit beroepssegment omvat de inkopers en verkopers en commissionairs

0321 Vertegenwoordigers en inkopers: Deze beroepsgroep omvat de verzekeringsagenten, vertegenwoordigers en accountmanagers retail en exportmanagers, inkopers, commissionairs

033 Verkopers: Dit beroepssegment omvat de winkeliers, verkopers in winkels, ambulante verkopers en overige verkopers

0331 Winkeliers en teamleiders detailhandel: Deze beroepsgroep omvat de zelfstandige winkeliers als bloemisten, drogisten, juweliers, groenteboeren, kaasboeren, slijters etc. en afdelingsmanagers en -chefs in de detailhandel

0332 Verkoopmedewerkers detailhandel: Deze beroepsgroep omvat de verkoopmedewerkers in winkels

0333 Kassamedewerkers: Deze beroepsgroep omvat de winkel caissières, kassamedewerkers bij evenementen en pretparken, bioscopen en lokettisten

0334 Callcentermedewerkers outbound en overige verkopers: Deze beroepsgroep omvat de straat- en marktverkopers, markt- en kioskvkopers, straatverkopers voedsel, mannequins en modellen, demonstrateurs, colporteurs, callcentermedewerkers outbound, pompbedienden, verkopers in fastfoodrestaurants en snackbars, medewerkers verhuur

04 Bedrijfseconomische en administratieve beroepen: Deze beroepsklasse omvat de specialisten bedrijfsbeheer en administratie, specialisten personeels- en loopbaanontwikkeling en administratief personeel

041 Specialisten bedrijfsbeheer en administratie: Dit beroepssegment omvat de accountants en de financieel specialisten en economen, de bedrijfskundigen en organisatieadviseurs en de beleidsadviseurs

0411 Accountants: Deze beroepsgroep omvat de accountants, registeraccountants, controllers, fiscalisten, belastingadviseurs en auditors

0412 Financieel specialisten en economen: Deze beroepsgroep omvat de financieel adviseurs, lease consultants, bedrijvenadviseurs/cliëntadviseurs bankbedrijf, de portfoliomanagers beleggingen, de treasurers, beleggingsanalisten en risicomanager

0413 Bedrijfskundigen en organisatieadviseurs: Deze beroepsgroep omvat de bedrijfsorganisatiedeskundigen, bedrijfskundigen, auditoren kwaliteitszorg, bedrijfsadviseurs, bedrijfsanalisten, change managers, kwaliteitsfunctionarissen, organisatieadviseurs en procesanalisten

0414 Beleidsadviseurs: Deze beroepsgroep omvat de beleidsmedewerkers, beleidsambtenaren, beleidsonderzoekers, bestuurskundigen, directiesecretarissen en secretarissen raden van bestuur

0415 Specialisten personeels- en loopbaanontwikkeling: Deze beroepsgroep omvat de adviseurs human resource management, de personeelsadviseurs, loopbaanadviseurs, de arbeidsdeskundigen, de beroepskeuzeadviseurs, de personeelsfunctionaris, de verzuimbegeleiders, de bedrijfsopleiders en de opleidingsfunctionarissen (P&O)

042 Vakspecialisten bedrijfsbeheer en administratie: Dit beroepssegment omvat de boekhouders, zakelijke dienstverleners en de directiesecretaresses

0421 Boekhouders: Deze beroepsgroep omvat de effectenhandelaren, effectenmakelaars, de hypotheekadviseurs, kredietadviseurs, kredietbeoordelaars, de boekhouders, administrateurs, accountant-administratieconsulenten, assistent-accountants, assistent controllers, de actuariële analisten, gegevensanalisten, statistisch medewerkers en de wiskundig assistenten, de medisch acceptanten, letselschadebehandelaars, schadebeoordelaars verzekeringen, schaderegelaars, schade-experts en de taxateurs (on)roerend goed

0422 Zakelijke dienstverleners: Deze beroepsgroep omvat de inklaringsagenten en expediteurs, zoals cargadoors, scheepsbevrachters, expediteurs binnendienst/buitendienst, organisatoren van conferenties en evenementen, zoals eventmanagers, hofmeesters, banquetmanagers, beursorganisators, organisatoren conferenties, reisorganisators, de arbeidsbemiddelaars en uitzendbureau-medewerkers, zoals arbeidsbemiddelaars arbeidsbureaus, intercedenten, headhunters, mobiliteitsadviseurs, re-integratiecoaches, selectieadviseurs en spelersmakelaars, de makelaars onroerend goed en vastgoedbeheerders, zoals de makelaars o.g., de vastgoedbeheerders en woonconsulenten en de overige zakelijke dienstverleners als advertentie- en reclameacquisiteurs, contractmanagers, impresario's, theateragenten, muziek-, theaterprogrammeurs en veilingmeesters.

0423 Directiesecretaresses: Deze beroepsgroep omvat de office managers, juridisch secretaresses, directie-, project- en internationaal secretaresses en medisch secretaresses

043 Administratief personeel: Dit beroepssegment omvat de administratief medewerkers, kassiers en baliedmedewerkers bank, incassomedewerkers, bookmakers, croupiers, lommerdhouders en geldschietters, bibliotheekmedewerkers, postboden en postsorteerders, codeurs, correctoren, archiverings- en kopieermedewerkers, medewerkers personeelsadministratie en handelscorrespondenten

0431 Administratief medewerkers: Deze beroepsgroep omvat de administratief medewerkers, administratief assistenten en kantoorassistenten, bibliotheekmedewerkers, postbezorgers, -bestellers, -sorteerders, medewerkers postkamer, codeurs, correctoren, archiefmedewerkers, dossierbeheerders, medewerkers kopieer-, printbedrijf, medewerkers personeelsadministratie, medewerker personeelszaken en handelscorrespondenten

0432 Secretariaresses: Deze beroepsgroep omvat de afdelingssecretariaresses, medewerkers afsprakenbureau, administratief medewerkers secretariaat, notulisten, stenografen, stenotypisten, data entry medewerkers en datatypisten

0433 Receptionisten en telefonisten: Deze beroepsgroep omvat de klantvoorlichters, reisconsulenten en reisbureau-medewerkers, de callcentermedewerkers inbound, zoals de callcentermedewerker klantenservice, de meldkamermedewerkers alarmcentrale (reizen), de telefonisten zoals de centralisten 112, centralisten brandweer, centralisten alarmcentrale, marconisten en medewerkers telefooncentrale, de hotelreceptionisten, informatieverstrekkers zoals de customerservicemedewerkers, servicebaliemedewerkers, medewerkers publiekszaken, receptionisten, werkplaatsreceptionisten, interviewers voor enquêtes en marktonderzoek, indicatiestellers, bemiddelaars kinderopvang en indicatieadviseurs gezondheidszorg

0434 Boekhoudkundig medewerkers: Deze beroepsgroep omvat de medewerkers crediteuren-/debiteurenadministratie, administratief medewerkers bankbedrijf, facturisten, administratief medewerkers statistiek, financiën en verzekeringen, loon- en salarisadministrateurs

0435 Transportplanners en logistiek medewerkers: Deze beroepsgroep omvat de logistiek medewerkers, medewerkers materiaal-, voorraadplanning en -beheer, de werkvoorbereiders, productieplanners en orderbegeleiders en de transportplanners, zoals coördinatoren logistiek, planners transport, expeditiechefs, ladingcontroleurs, radarwaarnemers, treindienstleiders en wegverkeersleider

05 Managers: Deze beroepsklasse omvat de managers die leidinggeven aan het gehele bedrijf of aan een afdeling binnen het bedrijf. Ze plannen, coördineren, geven sturing aan en evalueren de activiteiten binnen een bedrijf(sonderdeel). Managers zijn bevoegd beslissingen te nemen over het financiële, strategische en personeelsbeleid van de organisatie of onderdeel daarvan. Ze worden hierin vaak ondersteund of geadviseerd door andere managers.

051 Algemeen directeuren: Dit beroepssegment omvat de managers die leidinggeven aan het gehele bedrijf.

0511 Algemeen directeuren: Deze beroepsgroep omvat de president directeuren van ondernemingen, commissarissen nv of bv, voorzitters raad van bestuur grote ondernemingen

052 Managers op administratief en commercieel gebied: Dit beroepssegment omvat de managers zakelijke en administratieve dienstverlening en de managers verkoop en marketing

0521 Managers zakelijke en administratieve dienstverlening: Deze beroepsgroep omvat de financieel managers, managers personeel en organisatie, managers beleid en planning, facilitair managers, managers administratiekantoor, managers woningbouwvereniging

0522 Managers verkoop en marketing: Deze beroepsgroep omvat de managers verkoop en marketing, managers reclame en public relations en managers onderzoek en ontwikkeling (R&D)

053 Managers productie en gespecialiseerde dienstverlening: Dit beroepssegment omvat de managers productie, managers logistiek, managers ICT, managers zorginstellingen, managers onderwijs en managers gespecialiseerde dienstverlening

0531 Managers productie: Deze beroepsgroep omvat de managers industrie, managers mijnbouw, managers bouwnijverheid en managers logistiek, distributie en aanverwante gebieden en managers van grote landbouw- of visserijondernemingen

0532 Managers logistiek: Deze beroepsgroep omvat de managers stuwadoorsbedrijf, managers havenbedrijf, managers expeditiebedrijf en managers vervoerbedrijf

0533 Managers ICT: Deze beroepsgroep omvat de managers ICT-bedrijf, managers servicedesk ICT en hoofden systeemontwikkeling ICT

0534 Managers zorginstellingen: Deze beroepsgroep omvat de managers kinderopvang, managers gezondheidszorg, managers ouderenzorg en managers sociale dienstverlening

0535 Managers onderwijs: Deze beroepsgroep omvat de directeuren basisonderwijs, directeuren instellingen voor voortgezet onderwijs, directeuren instellingen voor beroepsonderwijs, managers universiteit, managers volksuniversiteit, managers landbouw-, natuur-, milieu-educatieve organisaties

0536 Managers gespecialiseerde dienstverlening: Deze beroepsgroep omvat de Managers financiële dienstverlening en verzekeringen en managers overige gespecialiseerde dienstverlening, zoals omroepdirecteuren, gevangenisdirecteuren, managers beveiligingsbedrijf, managers bibliotheek, managers concertgebouw, managers tolken-, vertaalbureau

054 Managers horeca, detailhandel en overige diensten: Dit beroepssegment omvat de managers horeca, managers detail- en groothandel en managers commerciële en persoonlijke dienstverlening

0541 Managers horeca: Deze beroepsgroep omvat de hotelmanagers, restaurantmanagers, managers detail- en groothandel, managers recreatie en amusement

0542 Managers detail- en groothandel: Deze beroepsgroep omvat de managers detail- en groothandel en managers recreatie en amusement

0543 Managers commerciële en persoonlijke dienstverlening: Deze beroepsgroep omvat de managers verhuurbedrijf, managers callcenter, managers reisbureau, managers schoonheidssalon, managers seksinrichting/escortbedrijf en bedrijfsleiders crematorium

055 Managers z.n.d.: Dit beroepssegment omvat de managers waarvan de specialisatie onbekend is

0551 Managers z.n.d.: Dit beroepssegment omvat de managers waarvan de specialisatie onbekend is

06 Openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen: Deze beroepsklasse omvat de overheidsambtenaren en -bestuurders, juristen, beveiligingspersoneel en militairen

061 Overheidsambtenaren en -bestuurders: Dit beroepssegment omvat de overheidsbestuurders en overheidsambtenaren

0611 Overheidsbestuurders: Deze beroepsgroep omvat de leden van wetgevende instanties, ambtenaren in beleidvoerende functies en bestuurders van belangenorganisaties zoals burgemeesters, commissarissen van de koning, leden van eerste en tweede kamer, gedeputeerden, gemeenteraadsleden, ministers en staatssecretarissen, wethouders, brandweerofficieren, dijkgraven, voorzitters adviesorganen van de overheid en bestuurders van werkgevers- en werknemersorganisaties en voorzitters van politieke partijen

0612 Overheidsambtenaren: Deze beroepsgroep omvat de douane-inspecteurs en grensbewakers, ambtenaren belastingen en accijnzen, ambtenaren sociale verzekeringen en ambtenaren vergunningen

062 Juristen: Dit beroepssegment omvat de advocaten en rechters en overige juristen

0621 Juristen: Deze beroepsgroep omvat de advocaten, advocaten-generaal, officieren van justitie, procureurs-generaal, rechters, raadsheren, bedrijfsjuristen, fiscaal juristen, gerechtssecretarissen, griffiers, juridisch adviseurs, notarissen en octrooigemachtigden

063 Beveiligingswerkers: Dit beroepssegment omvat de politie-inspecteurs, politie en brandweer, beveiligingspersoneel en militaire beroepen

0631 Politie-inspecteurs: Deze beroepsgroep omvat de inspecteurs van politie, rechercheurs politie, financieel rechercheurs, onderzoekers criminaliteit en particulier detectives

0632 Politie en brandweer: Deze beroepsgroep omvat de politiepersoneel en brandweelieden

0633 Beveiligingspersoneel: Deze beroepsgroep omvat de gevangenebewaarders, beveiligingspersoneel, parkeerwachters en strandwachten

0634 Militaire beroepen: Deze beroepsgroep omvat de militairen

07 Technische beroepen: Deze beroepsklasse omvat de ingenieurs en onderzoekers wis-, natuur- en technische wetenschappen, technici en toezichhouders bouw en industrie, procesoperators, bouw- en metaalarbeiders en voedselverwerkende beroepen

071 Ingenieurs en onderzoekers wis-, natuur- en technische wetenschappen: Dit beroepssegment omvat de biologen en natuurwetenschappers en ingenieurswetenschappen

0711 Biologen en natuurwetenschappers: Deze beroepsgroep omvat de natuurkundigen en sterrenkundigen, meteorologen, chemici, geologen en geofysici, wiskundigen, actuarissen en statistici, biologen, agrarisch en milieudeskundigen, biologen, botanici, zoölogen, adviseurs op het gebied van landbouw, bosbouw en visserij en milieudeskundigen

0712 Biologen en natuurwetenschappers: Deze beroepsgroep omvat de natuurkundigen en sterrenkundigen, meteorologen, chemici, geologen en geofysici, wiskundigen, actuarissen en statistici, biologen, agrarisch en milieudeskundigen, biologen, botanici, zoölogen, adviseurs op het gebied van landbouw, bosbouw en visserij en milieudeskundigen

0713 Elektrotechnisch ingenieurs: Deze beroepsgroep omvat de ingenieurs elektrotechniek, elektronica en telecommunicatie, elektrotechnisch ingenieurs, elektronica- en hardware ingenieurs en telecommunicatie-ingenieurs

0714 Architecten: Deze beroepsgroep omvat de architecten, planologen, landmeetkundigen en vormgevers, bouwkundig- en interieurarchitecten, landschapsarchitecten, stedenbouwkundigen en verkeersplanologen, cartografen en landmeetkundigen

072 Vakspecialisten natuur en techniek: Dit beroepssegment omvat de technici bouwkunde en natuur, productieleiders industrie en bouw en procesoperators

0721 Technici bouwkunde en natuur: Deze beroepsgroep omvat de scheikundige en natuurkundige onderzoekstechnici, technici weg- en waterbouw, bouwinspecteurs en landmeters, elektrotechnici, technici elektronica, technici werktuigbouwkunde, procestechici (petro)chemische industrie, technici delfstofwinning en metallurgie, technisch tekenaars, vakspecialisten levenswetenschappen, landbouw en natuurbeheer, analisten en laboranten levenswetenschappen (m.u.v. medisch), vakspecialisten landbouw en boswachters, bos- en natuurbeheerders

0722 Productieleiders industrie en bouw: Deze beroepsgroep omvat toezichhoudend personeel in de mijnbouw, de industrie en de bouwnijverheid

0723 Procesoperators: Deze beroepsgroep omvat de procesoperators elektriciteitscentrales, verbrandingsovens en waterzuiveringsinstallaties, chemische installaties, aardolie- en aardgasraffinerijen, hoogovens

073 Bouwarbeiders: Dit beroepssegment omvat de bouwbeheerders, timmerlieden, schilders, behangers en metaalspuiters, loodgieters en pijpfitters

0731 Bouwarbeiders ruwbouw: Deze beroepsgroep omvat de allround bouwvakkers, kleine bouwaannemers, medewerkers technisch onderhoud gebouwen, sloopwerkers, stratenmakers, metselaars, steenhouwers, betonwerkers en steigerbouwers

0732 Timmerlieden: Deze beroepsgroep omvat de timmerlieden, decorbouwers, monteurs zonwering, keukenmonteurs, trappenstellers, plafondmonteurs, kozijnmonteurs

0733 Bouwarbeiders afbouw: Deze beroepsgroep omvat de dakdekkers, vloerleggers, tegelzeters, stukadoors, isoleerders, glaszetters en installateurs luchtbehandeling en koeltechniek

0734 Bouwarbeiders afbouw: Deze beroepsgroep omvat de dakdekkers, vloerleggers, tegelzeters, stukadoors, isoleerders, glaszetters en installateurs luchtbehandeling en koeltechniek

0735 Schilders en metaalspuiters: Deze beroepsgroep omvat de schilders, behangers, lak- en verfspuiters, gevelreinigers en schoorsteenvegers

074 Metaalarbeiders, machinemonteurs: Dit beroepssegment omvat de metaalarbeiders en machinemonteurs

0741 Metaalbewerkers en constructiewerkers: Deze beroepsgroep omvat de smeden, metaalgieters, kernmakers, gereedschapmakers, metaalpolijsters, machinestellers metaalproductvervaardiging, takelaars en kabelspliters, en constructiewerkers

0742 Lassers en plaatwerkers: Deze beroepsgroep omvat de lassers, snijders en plaatwerkers

0743 Automonteurs: Deze beroepsgroep omvat de automonteurs, bandenmonteurs, uitlijnspecialisten, apk-keurmeesters en scooter monteurs

0744 Machinemonteurs: Deze beroepsgroep omvat de vliegtuigmonteurs, rijwielmonteurs, industriële- en landbouwmachinemonteurs

075 Voedselverwerkende beroepen en overige ambachten: Dit beroepssegment omvat de voedselverwerkende beroepen, meubelmakers, kleermakers en stoffeerder, drukkerijmedewerkers en medewerkers kunstnijverheid, springmeesters, duikers, ongedierte en onkruidbestrijders

0751 Slagers: Deze beroepsgroep omvat de slagers en vishandelaren

0752 Bakkers: Deze beroepsgroep omvat de bakkers en banketbakkers

0753 Productcontroleurs: Deze beroepsgroep omvat de productcontroleurs food en non-food, zuivel en conservenbereiders, tabaksbereiders, springmeesters, duikers, ongedierte en onkruidbestrijders

0754 Meubelmakers, kleermakers en stoffeerders: Deze beroepsgroep omvat de kleermakers, stoffeerders, schoenmakers, meubelmakers, houtbehandelaars en instellers houtbewerkingsmachines

0755 Medewerkers drukkerij en kunstnijverheid: Deze beroepsgroep omvat de drukkers, grafisch nabewerkers, drukwerkvoorbereiders, juweliers, pottenbakkers, fijninstrumentenmakers, vervaardigers muziekinstrumenten, glasblazers, letterschilders en overige kunstnijverheidsmedewerkers

076 Elektriciens en elektronicamonteurs: Deze beroepsgroep omvat de installateurs en reparateurs van elektrische, elektronische en telecommunicatie apparatuur

0761 Elektriciens en elektronicamonteurs: Deze beroepsgroep omvat de installateurs en reparateurs van elektrische, elektronische en telecommunicatie-apparatuur

077 Productiemachinebedieners en assemblagemedewerkers: Dit beroepssegment omvat de productiemachinebedieners en assemblagemedewerkers

0771 Productiemachinebedieners: Deze beroepsgroep omvat de machinebedieners vervaardiging voedingsmiddelen, textiel-, bont-, en leerproducten, rubber, kunststof of papierproducten, chemische en fotografische producten, delfstoffenwinnaar en bedieners vaste installaties en machines mineralen-, metaal en houtbewerking

0772 Assemblagemedewerkers: Deze beroepsgroep omvat de assemblagemedewerkers

078 Hulpkrachten bouw en industrie: Deze beroepsgroep omvat de bouwvakhulpen, hulparbeiders weg- en waterbouw, puinruimers, wegwerkers, grondwerkers, inpakkers

0781 Hulpkrachten bouw en industrie: Deze beroepsgroep omvat de bouwvakhulpen, hulparbeiders weg- en waterbouw, puinruimers, wegwerkers, grondwerkers, inpakkers

08 ICT beroepen: Deze beroepsklasse omvat de ICT-specialisten, gebruikersondersteuning ICT, radio- en televisie technici

081 Specialisten ICT: Dit beroepssegment omvat de software-applicatieontwikkelaars, databank- en netwerkspecialisten

0811 Software- en applicatieontwikkelaars: Deze beroepsgroep omvat de systeemanalisten, ICT-adviseurs, softwareontwikkelaars, webdevelopers, applicatieprogrammeurs en testers ICT-systemen

0812 Databank- en netwerkspecialisten: Deze beroepsgroep omvat de ontwerpers en beheerders van databases, systeembeheerders, netwerkspecialisten, netwerkbeveiligers en adviseurs informatiebeveiliging

082 Vakspecialisten ICT: Dit beroepssegment omvat de medewerkers en technici gebruikersondersteuning ICT, radio- en televisietechnici

0821 Gebruikersondersteuning ICT: Deze beroepsgroep omvat de gebruikersondersteuning ICT, websitebeheerders, systeem technici, pc installateurs

0822 Radio- en televisietechnici: Deze beroepsgroep omvat de beeld- en geluidstechnici radio en televisie en telecommunicatiebeheerders en -technici

09 Agrarische beroepen: Deze beroepsklasse omvat de tuinders, akkerbouwers, veetelers en hulpkrachten landbouw

091 Tuinders, akkerbouwers en veetelers: Dit beroepssegment omvat de tuinders, akkerbouwers en veetelers

0911 Land- en bosbouwers: Deze beroepsgroep omvat de akkerbouwers en groentetelers volle grond, telers van fruit, boom en struikvruchten, agrariërs gemengd bedrijf en bosbouwers

0912 Hoveniers, tuinders en kwekers: Deze beroepsgroep omvat de hoveniers, tuinders en kwekers

0913 Veetelers: Deze beroepsgroep omvat de veehouders, bijenhouders, persdierenfokkers, vissers en jagers

092 Hulpkrachten landbouw: Dit beroepssegment omvat de hulparbeiders akkerbouw, veeteelt, tuinbouw, bosbouw en visteelt

0921 Hulpkrachten landbouw: Deze beroepsgroep omvat de hulparbeiders akkerbouw, veeteelt, tuinbouw, bosbouw en visteelt: bollenpellers, bloemensnijders, kasmedewerkers, eierrapers, garnalenpellers, oogstmedewerkers, fruitplukkers etc.

10 Zorg en welzijn beroepen: Deze beroepsklasse omvat de artsen, therapeuten en verpleegkundigen, specialisten op maatschappelijk gebied, vakspecialisten gezondheidszorg, sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders en verzorgenden

101 Artsen, therapeuten en gespecialiseerd verpleegkundigen: Dit beroepssegment omvat de artsen, gespecialiseerd verpleegkundigen, fysiotherapeuten en overige specialisten gezondheidszorg

1011 Artsen: Deze beroepsgroep omvat de huisartsen, basisartsen, medisch specialisten, dierenartsen, tandartsen en apothekers

1012 Gespecialiseerd verpleegkundigen: Deze beroepsgroep omvat de gespecialiseerd verpleegkundigen, verpleegkundigen niveau 5, verpleegkundig coördinatoren, hoofdverpleegkundigen en verloskundigen

1013 Fysiotherapeuten: Deze beroepsgroep omvat de fysiotherapeuten, audiologen en logopedisten, optometristen en orthoptisten, diëtisten, physician assistants, alternatief genezers en arbeidshygiënisten

102 Specialisten op maatschappelijk gebied: Dit beroepssegment omvat de maatschappelijk werkers, specialisten sociale hulpverlening, psychologen, sociologen en theologen

1021 Maatschappelijk werkers: Deze beroepsgroep omvat de maatschappelijk werkers, ambulante begeleiders, jeugdbeschermers, gezinsvoogden, reclasseringswerkers, zorg coördinatoren en schuldhulpverleners

1022 Psychologen en sociologen: Deze beroepsgroep omvat de psychologen, filosofen, historici en politicologen, theologen en voorgangers eredienst

103 Vakspecialisten gezondheidszorg: Dit beroepssegment omvat de laboranten, apothekersassistenten, verpleegkundige mbo-niveau, medisch praktijkassistenten en overige medisch vakspecialisten

1031 Laboranten: Deze beroepsgroep omvat de laboranten medische diagnostiek en therapie, medisch en pathologische laboranten

1032 Apothekersassistenten: Deze beroepsgroep omvat de farmaceutisch medewerkers en apothekersassistenten

1033 Verpleegkundigen (mbo): Deze beroepsgroep omvat de verpleegkundigen niveau 4, verpleegkundigen zonder coördinerende of specialistische taken, assistent-verloskundigen, kraamverpleegkundigen

1034 Medisch praktijkassistenten: Deze beroepsgroep omvat de veterinaire assistenten, dierenartsassistenten, tandartsassistenten, mondhygiënisten en medische praktijkassistenten

1035 Medisch vakspecialisten: Deze beroepsgroep omvat de opticiens, masseurs, ambulancepersoneel, medewerkers gezondheidsvoorlichting en -opvoeding, inspecteurs voeding, veiligheid en gezondheid, prothese- en tandtechnici, medewerkers medische registratie en medisch archief

104 Sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders: Dit beroepssegment omvat de notarieel en juridisch assistenten, deurwaarders, sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders en pastoraal werkers

1041 Sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders: Deze beroepsgroep omvat de notarieel en juridisch assistenten, deurwaarders, sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders en pastoraal werkers

105 Verzorgenden: Dit beroepssegment omvat het verzorgend personeel in de gezondheidszorg

1051 Verzorgenden: Deze beroepsgroep omvat het verzorgend personeel in de gezondheidszorg

11 Dienstverlenende beroepen: Deze beroepsklasse omvat de medewerkers persoonlijke dienstverlening, horecapersoneel, schoonmakers en keukenhulpen

111 Medewerkers persoonlijke dienstverlening: Dit beroepssegment omvat de reisbegeleiders, koks, kelners en barpersoneel, kappers en schoonheidsspecialisten, conciërges en teamleiders schoonmaak en overige verleners van persoonlijke diensten

1111 Reisbegeleiders: Deze beroepsgroep omvat de reisbegeleiders, stewards, conducteurs, reisleiders en gidsen

1112 Koks: Deze beroepsgroep omvat de koks en chef-koks

1113 Kelners en barpersoneel: Deze beroepsgroep omvat de medewerkers bediening horeca en barpersoneel

1114 Kappers en schoonheidsspecialisten: Deze beroepsgroep omvat de kappers en schoonheidsspecialisten

1115 Conciërges en teamleiders schoonmaak: Deze beroepsgroep omvat de teamleiders huishoudelijke diensten en schoonmaak, butlers, pensionhouders en conciërges

1116 Verleners van overige persoonlijke diensten: Deze beroepsgroep omvat de uitvaartmedewerkers, dierverzorgers, rijinstructeurs, buddy's, astrologen, waarzeggers en prostituees

112 Schoonmakers en keukenhulpen: Dit beroepssegment omvat de schoonmakers en keukenhulpen

1121 Schoonmakers: Deze beroepsgroep omvat de schoonmakers in huishoudens, hotels en kantoren, autowassers, glazenwassers en overige schoonmakers

1122 Keukenhulpen: Deze beroepsgroep omvat de fastfoodbereiders en keukenhulpen

12 Transport en logistiek beroepen: Deze beroepsklasse omvat de bestuurders voertuigen en bedieners mobiele installaties, en hulpkrachten transport en logistiek

121 Bestuurders voertuigen en bedieners mobiele machines: Dit beroepssegment omvat de dek officieren, piloten, chauffeurs personenvervoer en bestelwagens, bus- en vrachtwagenchauffeurs en hulpkrachten transport en logistiek

1211 Dek officieren en piloten: Deze beroepsgroep omvat de scheepswerktuigkundigen, de officieren en loodsen, piloten, vlieg instructeurs, luchtverkeersleiders en elektrotechnici luchtvaartveiligheid

1212 Chauffeurs auto's, taxi's en bestelwagens: Deze beroepsgroep omvat de bestuurder motorrijwielen, chauffeurs auto's, taxi's en bestelwagens

1213 Buschauffeurs en trambestuurders: Deze beroepsgroep omvat de buschauffeurs en trambestuurders

1214 Vrachtwagenchauffeurs: Deze beroepsgroep omvat de vrachtwagenchauffeurs

1215 Bedieners mobiele machines: Deze beroepsgroep omvat de treinmachinisten, bedieners mobiele land-, bosbouw en grondverzetmachines, kraandrijvers, heftruckchauffeurs en dekpersoneel op schepen

122 Hulpkrachten transport en logistiek: Dit beroepssegment omvat de magazijnmedewerkers, laders, lossers, vakkenvullers, vuilnisophalers en dagbladenbezorgers

1221 Laders, lossers en vakkenvullers: Deze beroepsgroep omvat de laders, lossers, magazijnmedewerkers, vakkenvullers en fietskoeriers

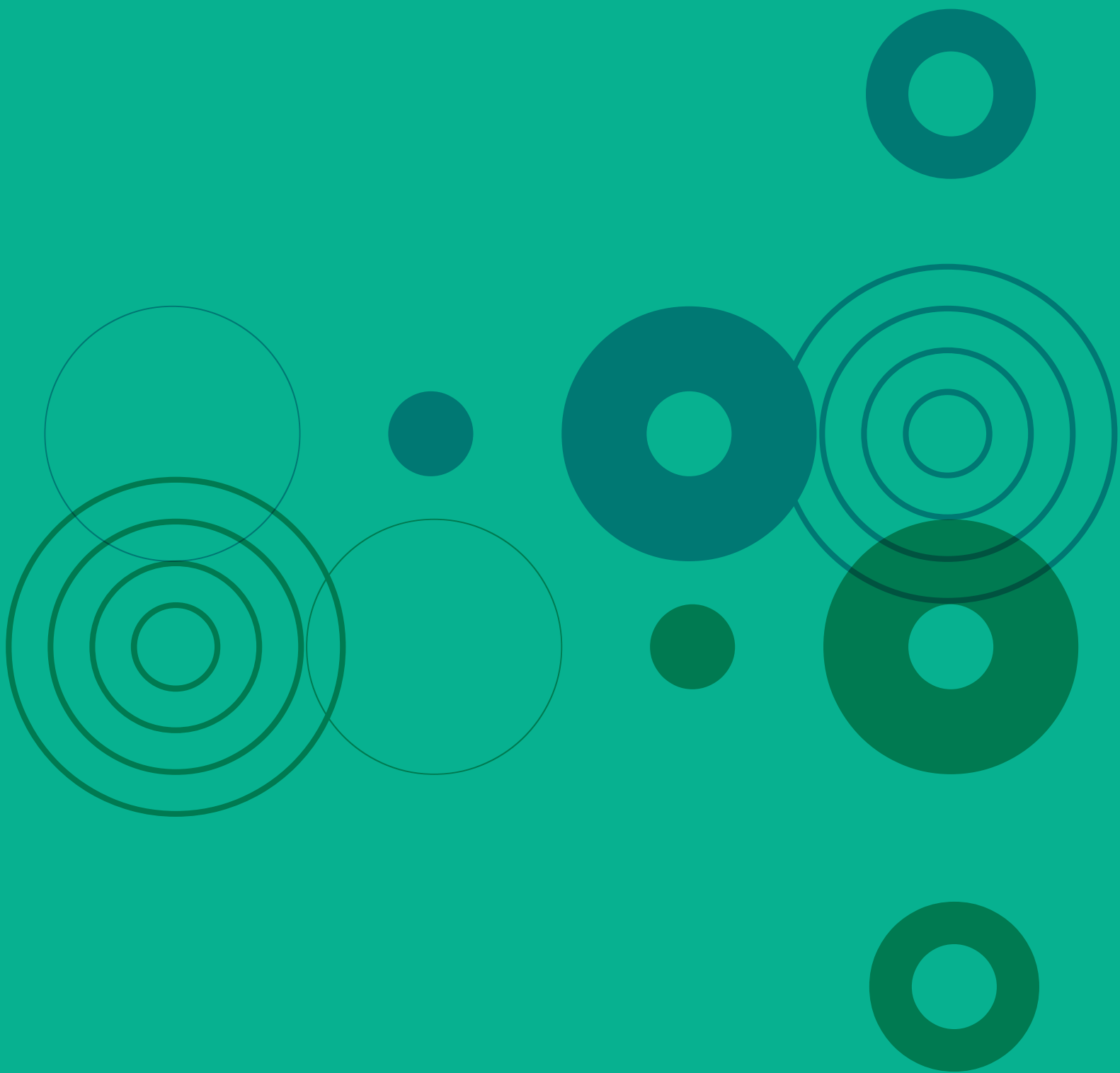
1222 Vuilnisophalers en dagbladenbezorgers: Deze beroepsgroep omvat de vuilnisophalers, straatvegers, garderobemedewerkers, meteropnemers, dagbladenbezorgers en flyer-uitdelers op straat

13 Deze beroepsklasse omvat werkzame personen waarvan het beroep onbekend of niet in te delen is.

131 Dit beroepssegment omvat werkzame personen waarvan het beroep onbekend of niet in te delen is

1311 Deze beroepsgroep omvat werkzame personen waarvan het beroep onbekend of niet

Bron: CBS

Bijlage c.1

De enquête voor individuele taalprofessionals – Nederland

Deze enquête maakt onderdeel uit van een verkenning van de taalsector in het Nederlandse taalgebied. Door de vragen in de enquête te beantwoorden (dit kost ongeveer 10 minuten) draagt u direct bij aan de zichtbaarheid van het beroepsveld. Uw gegevens worden door ons anoniem verwerkt en uitsluitend ten behoeve van dit onderzoek gebruikt.

De verkenning beoogt de economische betekenis van de taalsector in het Nederlandse taalgebied in kaart te brengen. Hierdoor wordt zichtbaar welke economische activiteiten tot de taalsector gerekend kunnen worden, en in welke economische sectoren taaldiensten en taalproducten worden geleverd. De enquête is samengesteld in consultatie met deskundigen en vertegenwoordigers van branche- en vakorganisaties uit de taalsector.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking.

*Vereist

1. 1. Wat is uw beroep? *

---

2. 2. Hoe beschrijft u aan niet-vakgenoten uw werkzaamheden / diensten / producten, bijvoorbeeld op uw website of visitekaartjes? *

Definitie

Tot op heden bestaat er geen definitie van de taalsector. Beroepen die binnen de taalsector (zouden kunnen) vallen, zijn bijvoorbeeld: communicatiespecialist, dichter, journalist, logopedist, notulist, ondertitelaar, presentator, rapper, redacteur, schrijver, taalanalist, taaldocent, tolk, uitgever, vertaler en woordvoerder.

3. 3. Behoort uw beroep volgens u tot de taalsector? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja zeker
- Ja enigszins
- Weet ik niet
- Niet echt
- Zeker niet

4. 4. Hoeveel jaar bent u al werkzaam in de taalsector?

Markeer slechts één ovaal.

- 0-5 jaar
- 6-10 jaar
- 11-20 jaar
- 21-30 jaar
- meer dan 30

Specificatie van diensten / producten

5. 5. Welke diensten / producten biedt u aan? *

---

6. 6. Als u verschillende diensten / producten aanbiedt, wilt u dan globaal aangeven welk percentage van uw omzet ieder vertegenwoordigt?

---

7. 7. In welke taal of talen levert u deze diensten / producten? (U kunt volstaan met de belangrijkste.) *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Arabisch
- Chinees
- Duits
- Engels
- Frans
- Italiaans
- Japans
- Nederlands
- Pools
- Portugees
- Russisch
- Spaans
- Turks
- Urdu
- Anders: _____

Geografische spreiding

8. Welk percentage van uw omzet realiseerde u in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten binnen Nederland?

---

9. Welk percentage van de omzet realiseerde u in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten buiten Nederland, binnen de EU?

---

10. Welk percentage van de omzet realiseerde u in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten buiten de EU?

Sector

11. Aan welk type afnemers heeft u in het laatst afgesloten boekjaar diensten of producten geleverd? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

aan consumenten

aan bedrijven

aan overheden

Anders: _____

12. 12. Tot welke sector(en) behoren de door u bij vraag 11 bedoelde bedrijven / overheden? (De hier gegeven classificatie komt overeen met de Europees genormeerde Standaard Bedrijfsindeling die KvK en CBS hanteren.) *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Ik lever niet aan bedrijven of overheden
- Landbouw, jacht en bosbouw
- Winning van delfstoffen
- Industrie
- Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht
- Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering
- Bouwnijverheid
- Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen
- Vervoer en opslag
- Verschaffen van accommodatie en maaltijden
- Informatie en communicatie
- Financiële activiteiten en verzekeringen
- Exploitatie van en handel in onroerend goed
- Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten
- Administratieve en ondersteunende diensten
- Openbaar bestuur, defensie; verplichte sociale verzekeringen
- Onderwijs
- Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening
- Kunst, amusement en recreatie
- Overige diensten
- Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik
- Extraterritoriale organisaties en lichamen

Arbeidsrelaties

13. 13. In welke contractuele relatie staat u tot de afnemers van uw diensten / producten? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Ik ben vrijwilliger.
- Ik ben opdrachtnemer.
- Ik ben werknemer met een vast contract.
- Ik ben werknemer met een tijdelijk contract.

14. 14. Op welke wijze schakelt u zelf taaldeskundigen / taalprofessionals in? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Dat doe ik niet.
- Ik schakel ze in als vrijwilliger.
- Ik ben opdrachtgever.
- Anders: _____

Innovatie & ontwikkeling

15. 15. Bracht uw onderneming in de periode 2015–2017 de volgende innovaties uit?

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Nieuwe of aanzienlijk verbeterde goederen
- Nieuwe of aanzienlijk verbeterde diensten
- Geen van beide

16. 16. Indien u in de periode 2015-2017 een of meer product- of procesinnovaties hebt doorgevoerd, welke zijn de voornaamste technologieën die u daarvoor hebt ingezet?

---

17. 17. Hoe zijn uw verwachtingen voor de komende drie jaar?

Markeer slechts één ovaal per rij.

	Groei	Gelijk	Krimp
Omzet	☐	☐	☐
Investeringen	☐	☐	☐
Resultaat	☐	☐	☐

18. 18. Wat beschouwt u als de belangrijkste ontwikkelingen die uw beroep de komende jaren zullen beïnvloeden? Waar liggen de voornaamste kansen en wat zijn de bedreigingen?

Afsluiting

19. 19. In een vervolgonderzoek hopen wij meer cijfermatig inzicht te verkrijgen in de economische betekenis van de taalsector. Het is gebleken dat taalbedrijven en taalspecialisten onder uiteenlopende categorieën zijn opgenomen in de nationale statistieken. We zouden daarom erg geholpen zijn als u kunt aangeven onder welke SBI code(s) uw organisatie geregistreerd is bij de KvK. U vindt uw SBI code op het uittreksel over uw onderneming dat u bij de Kamer van Koophandel kunt opvragen.

---

20. **20. Hebt u nog andere opmerkingen naar aanleiding van deze enquête?**

---

21. **21. Opvolging**

Markeer slechts één ovaal per rij.

	Ja	Nee
Mogen wij contact met u opnemen om nadere informatie te vragen?	☐	☐
Wilt u op de hoogte gehouden worden van de voortgang van het onderzoek?	☐	☐
Wilt u worden uitgenodigd voor de presentatie van het onderzoek?	☐	☐

22. **22. Als u op vraag 21 ja heeft geantwoord, vermeld hier uw e-mailadres.**

---

23. **23. Als wij u mogen noemen als een van de personen / organisaties die dit onderzoek mogelijk hebben gemaakt, vermeld dan hier uw naam en organisatie.**

Hartelijk dank voor uw medewerking

Bijlage c.2

De enquête voor individuele taalprofessionals – Vlaanderen en Brussel

Deze enquête maakt onderdeel uit van een verkenning van de taalsector in het Nederlandse taalgebied. Door de vragen in de enquête te beantwoorden (dit kost ongeveer 10 minuten) draagt u direct bij aan de zichtbaarheid van het beroepsveld. Uw gegevens worden door ons anoniem verwerkt en uitsluitend ten behoeve van dit onderzoek gebruikt.

De verkenning beoogt de economische betekenis van de taalsector in het Nederlandse taalgebied in kaart te brengen. Hierdoor wordt zichtbaar welke economische activiteiten tot de taalsector gerekend kunnen worden, en in welke economische sectoren taaldiensten en taalproducten worden geleverd. De enquête is samengesteld in consultatie met deskundigen en vertegenwoordigers van branche- en vakorganisaties uit de taalsector.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking.

*Vereist

1. 1. Wat is uw beroep? *

---

2. 2. Hoe beschrijft u aan niet-vakgenoten uw werkzaamheden / diensten / producten, bijvoorbeeld op uw website of visitekaartjes? *

Definitie

Tot op heden bestaat er geen definitie van de taalsector. Beroepen die binnen de taalsector (zouden kunnen) vallen, zijn bijvoorbeeld: communicatiespecialist, dichter, journalist, logopedist, notulist, ondertitelaar, presentator, rapper, redacteur, schrijver, taalanalist, taaldocent, tolk, uitgever, vertaler en woordvoerder.

3. 3. Behoort uw beroep volgens u tot de taalsector? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja zeker
- Ja enigszins
- Weet ik niet
- Niet echt
- Zeker niet

4. 4. Hoeveel jaar bent u al werkzaam in de taalsector?

Markeer slechts één ovaal.

- 0-5 jaar
- 6-10 jaar
- 11-20 jaar
- 21-30 jaar
- meer dan 30

Specificatie van diensten / producten

5. 5. Welke diensten / producten biedt u aan? *

---

6. 6. Als u verschillende diensten / producten aanbiedt, wilt u dan globaal aangeven welk percentage van uw omzet ieder vertegenwoordigt?

---

7. 7. In welke taal of talen levert u deze diensten / producten? (U kunt volstaan met de belangrijkste.) *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Arabisch
- Chinees
- Duits
- Engels
- Frans
- Italiaans
- Japans
- Nederlands
- Pools
- Portugees
- Russisch
- Spaans
- Turks
- Urdu
- Anders: _____

Geografische spreiding

8. Welk percentage van uw omzet realiseerde u in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten binnen België?

---

9. Welk percentage van de omzet realiseerde u in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten buiten België, binnen de EU?

---

10. Welk percentage van de omzet realiseerde u in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten buiten de EU?

Sector

11. Aan welk type afnemers heeft u in het laatst afgesloten boekjaar diensten of producten geleverd? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

aan consumenten

aan bedrijven

aan overheden

Anders: _____

12. 12. Tot welke sector(en) behoren de door u bij vraag 11 bedoelde bedrijven / overheden? (De hier gegeven classificatie komt overeen met de NACEBEL-activiteitsnomenclatuur.) *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Ik lever niet aan bedrijven of overheden
- Landbouw, jacht en bosbouw
- Winning van delfstoffen
- Industrie
- Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht
- Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering
- Bouwnijverheid
- Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen
- Vervoer en opslag
- Verschaffen van accommodatie en maaltijden
- Informatie en communicatie
- Financiële activiteiten en verzekeringen
- Exploitatie van en handel in onroerend goed
- Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten
- Administratieve en ondersteunende diensten
- Openbaar bestuur, defensie; verplichte sociale verzekeringen
- Onderwijs
- Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening
- Kunst, amusement en recreatie
- Overige diensten
- Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik
- Extraterritoriale organisaties en lichamen

Arbeidsrelaties

13. 13. In welke contractuele relatie staat u tot de afnemers van uw diensten / producten? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Ik ben vrijwilliger.
- Ik ben opdrachtnemer.
- Ik ben werknemer met een vast contract.
- Ik ben werknemer met een tijdelijk contract.
- Anders: _____

14. 14. Op welke wijze schakelt u zelf taaldeskundigen / taalprofessionals in? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Dat doe ik niet.
- Ik schakel ze in als vrijwilliger.
- Ik ben opdrachtgever.
- Anders: _____

Innovatie & ontwikkeling

15. 15. Bracht uw onderneming in de periode 2015–2017 de volgende innovaties uit?

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Nieuwe of aanzienlijk verbeterde goederen
- Nieuwe of aanzienlijk verbeterde diensten
- Geen van beide

16. 16. Indien u in de periode 2015-2017 een of meer product- of procesinnovaties hebt doorgevoerd, welke zijn de voornaamste technologieën die u daarvoor hebt ingezet?

---

17. 17. Hoe zijn uw verwachtingen voor de komende drie jaar?

Markeer slechts één ovaal per rij.

	Groei	Gelijk	Krimp
Omzet	☐	☐	☐
Investeringsen	☐	☐	☐
Resultaat	☐	☐	☐

18. 18. Wat beschouwt u als de belangrijkste ontwikkelingen die uw beroep de komende jaren zullen beïnvloeden? Waar liggen de voornaamste kansen en wat zijn de bedreigingen?

Afsluiting

19. 19. In een vervolgonderzoek hopen wij meer cijfermatig inzicht te verkrijgen in de economische betekenis van de taalsector. Het is gebleken dat taalbedrijven en taalspecialisten onder uiteenlopende categorieën zijn opgenomen in de nationale statistieken. We zouden daarom erg geholpen zijn, als u kunt aangeven onder welke NACEBEL-code(s) u zich ingeschreven hebt in de Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO). U kunt uw NACEBEL-code(s) raadplegen via de Public Search-tool van de KBO. (<https://kbopub.economie.fgov.be/kbopub/zoeknummerform.html>)

---

20. **20. Hebt u nog andere opmerkingen naar aanleiding van deze enquête?**

---

21. **21. Opvolging**

Markeer slechts één ovaal per rij.

	Ja	Nee
Mogen wij contact met u opnemen om nadere informatie te vragen?	☐	☐
Wilt u op de hoogte gehouden worden van de voortgang van het onderzoek?	☐	☐
Wilt u worden uitgenodigd voor de presentatie van het onderzoek?	☐	☐

22. **22. Als u op vraag 21 ja heeft geantwoord, vermeld hier uw e-mailadres.**

---

23. **23. Als wij u mogen noemen als een van de personen / organisaties die dit onderzoek mogelijk hebben gemaakt, vermeld dan hier uw naam en organisatie.**

Hartelijk dank voor uw medewerking

Bijlage c.3

De enquête voor individuele taal-professionals - Suriname, Curaçao en Aruba

Deze enquête maakt onderdeel uit van een verkenning van de taalsector in het Nederlandse taalgebied (incl. Suriname). Door de vragen in de enquête te beantwoorden (dit kost ongeveer 10 minuten) draagt u direct bij aan de zichtbaarheid van het beroepsveld. Uw gegevens worden door ons anoniem verwerkt en uitsluitend ten behoeve van dit onderzoek gebruikt.

De verkenning beoogt de economische betekenis van de taalsector in het Nederlandse taalgebied in kaart te brengen. Hierdoor wordt zichtbaar welke economische activiteiten tot de taalsector gerekend kunnen worden, en in welke economische sectoren taaldiensten en taalproducten worden geleverd. De enquête is samengesteld in consultatie met deskundigen en vertegenwoordigers van branche- en vakorganisaties uit de taalsector.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking.

*Vereist

1. 1. Wat is uw beroep? *

---

2. 2. Hoe beschrijft u aan niet-vakgenoten uw werkzaamheden / diensten / producten, bijvoorbeeld op uw website of visitekaartjes? *

Definitie

Tot op heden bestaat er geen definitie van de taalsector. Beroepen die binnen de taalsector (zouden kunnen) vallen, zijn bijvoorbeeld: communicatiespecialist, dichter, journalist, logopedist, notulist, ondertitelaar, presentator, rapper, redacteur, schrijver, taalanalist, taaldocent, tolk, uitgever, vertaler en woordvoerder.

3. 3. Behoort uw beroep volgens u tot de taalsector? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja zeker
- Ja enigszins
- Weet ik niet
- Niet echt
- Zeker niet

4. 4. Hoeveel jaar bent u al werkzaam in de taalsector?

Markeer slechts één ovaal.

- 0-5 jaar
- 6-10 jaar
- 11-20 jaar
- 21-30 jaar
- meer dan 30

Specificatie van diensten / producten

5. 5. Welke diensten / producten biedt u aan? *

---

6. 6. Als u verschillende diensten / producten aanbiedt, wilt u dan globaal aangeven welk percentage van uw omzet ieder vertegenwoordigt?

---

7. 7. In welke taal of talen levert u deze diensten / producten? (U kunt volstaan met de belangrijkste.) *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Arabisch
- Chinees
- Duits
- Engels
- Frans
- Italiaans
- Japans
- Nederlands
- Pools
- Portugees
- Russisch
- Spaans
- Sranantongo
- Turks
- Urdu
- Anders: _____

Geografische spreiding

8. 8. Welk percentage van uw omzet realiseerde u in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten binnen Suriname?

_____

9. 9. Welk percentage van de omzet realiseerde u in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten buiten Suriname, binnen het Caribisch gebied?

_____

10. 10. Welk percentage van de omzet realiseerde u in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten buiten het Caribisch gebied?

_____

Sector

11. 11. Aan welk type afnemers heeft u in het laatst afgesloten boekjaar diensten of producten geleverd? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- aan consumenten
- aan bedrijven
- aan overheden
- Anders: _____

12. 12. Tot welke sector(en) behoren de door u bij vraag 11 bedoelde bedrijven / overheden? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Ik lever niet aan bedrijven of overheden
- Landbouw, jacht en bosbouw
- Winning van delfstoffen
- Industrie
- Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht
- Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering
- Bouwnijverheid
- Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen
- Vervoer en opslag
- Verschaffen van accommodatie en maaltijden
- Informatie en communicatie
- Financiële activiteiten en verzekeringen
- Exploitatie van en handel in onroerend goed
- Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten
- Administratieve en ondersteunende diensten
- Openbaar bestuur, defensie; verplichte sociale verzekeringen
- Onderwijs
- Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening
- Kunst, amusement en recreatie
- Overige diensten
- Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik
- Extraterritoriale organisaties en lichamen

Arbeidsrelaties

13. 13. In welke contractuele relatie staat u tot de afnemers van uw diensten / producten? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Ik ben vrijwilliger.
- Ik ben opdrachtnemer.
- Ik ben werknemer met een vast contract.
- Ik ben werknemer met een tijdelijk contract.

14. 14. Op welke wijze schakelt u zelf taaldeskundigen / taalprofessionals in? **Vink alle toepasselijke opties aan.*

- Dat doe ik niet.
- Ik schakel ze in als vrijwilliger.
- Ik ben opdrachtgever.
- Anders: _____

Innovatie & ontwikkeling**15. 15. Bracht uw onderneming in de periode 2015–2017 de volgende innovaties uit?***Vink alle toepasselijke opties aan.*

- Nieuwe of aanzienlijk verbeterde goederen
- Nieuwe of aanzienlijk verbeterde diensten
- Geen van beide

16. 16. Indien u in de periode 2015-2017 een of meer product- of procesinnovaties hebt doorgevoerd, welke zijn de voornaamste technologieën die u daarvoor hebt ingezet?

---

17. 17. Hoe zijn uw verwachtingen voor de komende drie jaar?*Markeer slechts één ovaal per rij.*

	Groei	Gelijk	Krimp
Omzet	☐	☐	☐
Investeringen	☐	☐	☐
Resultaat	☐	☐	☐

18. 18. Wat beschouwt u als de belangrijkste ontwikkelingen die uw beroep de komende jaren zullen beïnvloeden? Waar liggen de voornaamste kansen en wat zijn de bedreigingen?

Afsluiting

19. **19. In een vervolgonderzoek hopen wij meer cijfermatig inzicht te verkrijgen in de economische betekenis van de taalsector. Het is gebleken dat taalbedrijven en taalspecialisten onder uiteenlopende categorieën zijn opgenomen in de nationale statistieken. We zouden daarom erg geholpen zijn als u kunt aangeven onder welk nummer uw organisatie geregistreerd is bij de KKF (Kamer van Koophandel en Fabrieken). U vindt uw KKF nummer op het uittreksel over uw onderneming dat u bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken kunt opvragen.**

---

20. **20. Hebt u nog andere opmerkingen naar aanleiding van deze enquête?**

---

21. **21. Opvolging**

Markeer slechts één ovaal per rij.

	Ja	Nee
Mogen wij contact met u opnemen om nadere informatie te vragen?	☐	☐
Wilt u op de hoogte gehouden worden van de voortgang van het onderzoek?	☐	☐
Wilt u worden uitgenodigd voor de presentatie van het onderzoek?	☐	☐

22. **22. Als u op vraag 21 ja heeft geantwoord, vermeld hier uw e-mailadres.**

---

23. **23. Als wij u mogen noemen als een van de personen / organisaties die dit onderzoek mogelijk hebben gemaakt, vermeld dan hier uw naam en organisatie.**

Hartelijk dank voor uw medewerking

Bijlage d.1

De enquête voor taalbedrijven en -organisaties – Nederland

Deze enquête maakt onderdeel uit van een verkenning van de taalsector in het Nederlandse taalgebied. Door de vragen in de enquête te beantwoorden (dit kost ongeveer 10 minuten) draagt u direct bij aan de zichtbaarheid van het beroepsveld. Uw gegevens worden door ons anoniem verwerkt en uitsluitend ten behoeve van dit onderzoek gebruikt.

De verkenning beoogt de economische betekenis van de taalsector in het Nederlandse taalgebied in kaart te brengen. Hierdoor wordt zichtbaar welke economische activiteiten tot de taalsector gerekend kunnen worden, en in welke economische sectoren taaldiensten en taalproducten worden geleverd. De enquête is samengesteld in consultatie met deskundigen en vertegenwoordigers van branche- en vakorganisaties uit de taalsector.

Als uw organisatie deel uitmaakt van een internationaal concern, wilt u dan de antwoorden invullen voor de Nederlandse vestiging?

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking.

*Vereist

1. 1. Welke talige diensten en / of producten levert uw onderneming / organisatie? *

---

1. 2. Hoe beschrijft u aan niet-vakgenoten uw werkzaamheden / diensten / producten, bijvoorbeeld op uw website of visitekaartjes? *

Definitie

Tot op heden bestaat er geen definitie van de taalsector. Beroepen die binnen de taalsector (zouden kunnen) vallen, zijn bijvoorbeeld: communicatiespecialist, dichter, journalist, logopedist, notulist, ondertitelaar, presentator, rapper, redacteur, schrijver, taalanalist, taaldocent, tolk, uitgever, vertaler en woordvoerder.

3. 3. Behoort uw onderneming / organisatie volgens u tot de taalsector? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja zeker
- Ja enigszins
- Weet ik niet
- Niet echt
- Zeker niet

4. 4. Sinds welk jaar is uw onderneming / organisatie actief in de taalsector? *

_____

Specificatie van diensten / producten

5. 5. Welke diensten / producten biedt u aan? *

_____
_____
_____
_____
_____

6. 6. Als u verschillende diensten / producten aanbiedt, wilt u dan globaal aangeven welk percentage van uw omzet ieder vertegenwoordigt?

_____
_____
_____
_____
_____

7. 7. In welke taal of talen levert u deze diensten / producten? (U kunt volstaan met de belangrijkste.) *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Arabisch
- Chinees
- Duits
- Engels
- Frans
- Italiaans
- Japans
- Nederlands
- Pools
- Portugees
- Russisch
- Spaans
- Turks
- Urdu
- Anders: _____

Geografische spreiding

8. 8. Welk percentage van de omzet realiseerde uw onderneming / organisatie in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten binnen Nederland?

_____

9. 9. Welk percentage van de omzet realiseerde uw onderneming / organisatie in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten buiten Nederland, binnen de EU?

_____

10. 10. Welk percentage van de omzet realiseerde uw onderneming / organisatie in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten buiten de EU?

_____

Sector & arbeidsrelaties

11. 11. Aan welk type afnemers heeft uw onderneming / organisatie in het laatst afgesloten boekjaar diensten of producten geleverd ? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- aan consumenten
- aan bedrijven
- aan overheden
- Anders: _____

12. 12. Tot welke sector behoren de door u bij vraag 11 genoemde bedrijven / overheden? De hier gegeven classificatie komt overeen met de Europees genormeerde Standaard Bedrijfsindeling die KvK en CBS hanteren. *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Ik lever niet aan bedrijven of overheden
- Landbouw, jacht en bosbouw
- Winning van delfstoffen
- Industrie
- Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht
- Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering
- Bouwnijverheid
- Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen
- Vervoer en opslag
- Verschaffen van accommodatie en maaltijden
- Informatie en communicatie
- Financiële activiteiten en verzekeringen
- Exploitatie van en handel in onroerend goed
- Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten
- Administratieve en ondersteunende diensten
- Openbaar bestuur, defensie; verplichte sociale verzekeringen
- Onderwijs
- Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening
- Kunst, amusement en recreatie
- Overige diensten
- Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik
- Extraterritoriale organisaties en lichamen

13. 13. Op welke wijze schakelt uw onderneming / organisatie taaldeskundigen of taalprofessionals in? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Dat doen wij niet.
- Als vrijwilliger.
- Op basis van een opdrachtovereenkomst.
- In een vast dienstverband.
- In een tijdelijk dienstverband.
- Anders: _____

Innovatie & ontwikkeling

14. **14. Bracht uw onderneming / organisatie in de periode 2015–2017 de volgende innovaties uit?**

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Nieuwe of aanzienlijk verbeterde goederen
- Nieuwe of aanzienlijk verbeterde diensten
- Geen van beide

15. **15. Indien u in de periode 2015-2017 een of meer product- of procesinnovaties hebt doorgevoerd, welke zijn de voornaamste technologieën die u daarvoor hebt ingezet?**

---

16. **16. Wat zijn de verwachtingen voor uw onderneming / organisatie voor de komende drie jaar?**

Markeer slechts één ovaal per rij.

	Groei	Gelijk	Krimp
Omzet	☐	☐	☐
Investerings	☐	☐	☐
Resultaat	☐	☐	☐

17. **17. Wat beschouwt u als de belangrijkste ontwikkelingen die uw onderneming / organisatie de komende jaren zullen beïnvloeden? Waar liggen de voornaamste kansen en wat zijn de bedreigingen?**

Afsluiting

18. **18. In een vervolgonderzoek hopen wij meer cijfermatig inzicht te verkrijgen in de economische betekenis van de taalsector. Het is gebleken dat taalbedrijven en taalspecialisten onder uiteenlopende categorieën zijn opgenomen in de nationale statistieken. We zouden daarom erg geholpen zijn als u kunt aangeven onder welke SBI code(s) uw onderneming / organisatie geregistreerd is bij de KvK. U vindt uw SBI code op het uittreksel over uw onderneming dat u bij de Kamer van Koophandel kunt opvragen.**

---

19. 19. Hebt u nog andere opmerkingen naar aanleiding van deze enquête?

---

20. 20. Opvolging

Markeer slechts één ovaal per rij.

	Ja	Nee
Mogen wij contact met u opnemen om nadere informatie te vragen?	☐	☐
Wilt u op de hoogte gehouden worden van de voortgang van het onderzoek?	☐	☐
Wilt u worden uitgenodigd voor de presentatie van het onderzoek?	☐	☐

21. 21. Als u op vraag 20 ja heeft geantwoord, vermeld hier uw e-mailadres.

---

22. 22. Als wij u mogen noemen als een van de ondernemingen / organisaties die dit onderzoek mogelijk hebben gemaakt, vermeld dan hier uw naam en organisatie.

Hartelijk dank voor uw medewerking

Bijlage d.2

De enquête voor taalbedrijven en -organisaties – Vlaanderen en Brussel

Deze enquête maakt onderdeel uit van een verkenning van de taalsector in het Nederlandse taalgebied. Door de vragen in de enquête te beantwoorden (dit kost ongeveer 10 minuten) draagt u direct bij aan de zichtbaarheid van het beroepsveld. Uw gegevens worden door ons anoniem verwerkt en uitsluitend ten behoeve van dit onderzoek gebruikt.

De verkenning beoogt de economische betekenis van de taalsector in het Nederlandse taalgebied in kaart te brengen. Hierdoor wordt zichtbaar welke economische activiteiten tot de taalsector gerekend kunnen worden, en in welke economische sectoren taaldiensten en taalproducten worden geleverd. De enquête is samengesteld in consultatie met deskundigen en vertegenwoordigers van branche- en vakorganisaties uit de taalsector.

Als uw organisatie deel uitmaakt van een internationaal concern, wilt u dan de antwoorden invullen voor de Nederlandse vestiging?

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking.

*Vereist

1. 1. Welke talige diensten en / of producten levert uw onderneming / organisatie? *

---

1. 2. Hoe beschrijft u aan niet-vakgenoten uw werkzaamheden / diensten / producten, bijvoorbeeld op uw website of visitekaartjes? *

Definitie

Tot op heden bestaat er geen definitie van de taalsector. Beroepen die binnen de taalsector (zouden kunnen) vallen, zijn bijvoorbeeld: communicatiespecialist, dichter, journalist, logopedist, notulist, ondertitelaar, presentator, rapper, redacteur, schrijver, taalanalist, taaldocent, tolk, uitgever, vertaler en woordvoerder.

3. 3. Behoort uw onderneming / organisatie volgens u tot de taalsector? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja zeker
- Ja enigszins
- Weet ik niet
- Niet echt
- Zeker niet

4. 4. Sinds welk jaar is uw onderneming / organisatie actief in de taalsector? *

_____

Specificatie van diensten / producten

5. 5. Welke diensten / producten biedt u aan? *

_____
_____
_____
_____
_____

6. 6. Als u verschillende diensten / producten aanbiedt, wilt u dan globaal aangeven welk percentage van uw omzet ieder vertegenwoordigt?

_____
_____
_____
_____
_____

7. 7. In welke taal of talen levert u deze diensten / producten? (U kunt volstaan met de belangrijkste.) *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Arabisch
- Chinees
- Duits
- Engels
- Frans
- Italiaans
- Japans
- Nederlands
- Pools
- Portugees
- Russisch
- Spaans
- Turks
- Urdu
- Anders: _____

Geografische spreiding

8. 8. Welk percentage van de omzet realiseerde uw onderneming / organisatie in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten binnen België?

_____

9. 9. Welk percentage van de omzet realiseerde uw onderneming / organisatie in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten buiten België, binnen de EU?

_____

10. 10. Welk percentage van de omzet realiseerde uw onderneming / organisatie in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten buiten de EU?

_____

Sector & arbeidsrelaties

11. 11. Aan welk type afnemers heeft uw onderneming / organisatie in het laatst afgesloten boekjaar diensten of producten geleverd? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- aan consumenten
- aan bedrijven
- aan overheden
- Anders: _____

12. 12. Tot welke sector(en) behoren de door u bij vraag 11 bedoelde bedrijven / overheden? (De hier gegeven classificatie komt overeen met de NACEBEL-activiteitennomenclatuur.) *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Ik lever niet aan bedrijven of overheden
- Landbouw, jacht en bosbouw
- Winning van delfstoffen
- Industrie
- Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht
- Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering
- Bouwnijverheid
- Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen
- Vervoer en opslag
- Verschaffen van accommodatie en maaltijden
- Informatie en communicatie
- Financiële activiteiten en verzekeringen
- Exploitatie van en handel in onroerend goed
- Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten
- Administratieve en ondersteunende diensten
- Openbaar bestuur, defensie; verplichte sociale verzekeringen
- Onderwijs
- Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening
- Kunst, amusement en recreatie
- Overige diensten
- Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik
- Extraterritoriale organisaties en lichamen

13. 13. Op welke wijze schakelt uw onderneming / organisatie taaldeskundigen of taalprofessionals in? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Dat doen wij niet.
- Als vrijwilliger
- Op basis van een opdrachtovereenkomst
- In een vast dienstverband
- In een tijdelijk dienstverband
- Anders: _____

Innovatie & ontwikkeling

14. **14. Bracht uw onderneming / organisatie in de periode 2015–2017 de volgende innovaties uit?**

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Nieuwe of aanzienlijk verbeterde goederen
- Nieuwe of aanzienlijk verbeterde diensten
- Geen van beide

15. **15. Indien u in de periode 2015-2017 een of meer product- of procesinnovaties hebt doorgevoerd, welke zijn de voornaamste technologieën die u daarvoor hebt ingezet?**

---

16. **16. Wat zijn de verwachtingen voor uw onderneming / organisatie voor de komende drie jaar?**

Markeer slechts één ovaal per rij.

	Groei	Gelijk	Krimp
Omzet	☐	☐	☐
Investerings	☐	☐	☐
Resultaat	☐	☐	☐

17. **17. Wat beschouwt u als de belangrijkste ontwikkelingen die uw onderneming / organisatie de komende jaren zullen beïnvloeden? Waar liggen de voornaamste kansen en wat zijn de bedreigingen?**

Afsluiting

18. **18. In een vervolgonderzoek hopen wij meer cijfermatig inzicht te verkrijgen in de economische betekenis van de taalsector. Het is gebleken dat taalbedrijven en taalspecialisten onder uiteenlopende categorieën zijn opgenomen in de nationale statistieken. We zouden daarom erg geholpen zijn, als u kunt aangeven onder welke NACEBEL-code(s) u zich ingeschreven hebt in de Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO). U kunt uw NACEBEL-code(s) raadplegen via de Public Search-tool van de KBO. (<https://kbopub.economie.fgov.be/kbopub/zoeknummerform.html>)**

---

19. 19. Hebt u nog andere opmerkingen naar aanleiding van deze enquête?

---

20. 20. Opvolging

Markeer slechts één ovaal per rij.

	Ja	Nee
Mogen wij contact met u opnemen om nadere informatie te vragen?	☐	☐
Wilt u op de hoogte gehouden worden van de voortgang van het onderzoek?	☐	☐
Wilt u worden uitgenodigd voor de presentatie van het onderzoek?	☐	☐

21. 21. Als u op vraag 20 ja heeft geantwoord, vermeld hier uw e-mailadres.

---

22. 22. Als wij u mogen noemen als een van de ondernemingen / organisaties die dit onderzoek mogelijk hebben gemaakt, vermeld dan hier uw naam en organisatie.

Hartelijk dank voor uw medewerking

Bijlage d.3

De enquête voor taalbedrijven en -organisaties - Suriname, Curaçao en Aruba

Deze enquête maakt onderdeel uit van een verkenning van de taalsector in het Nederlandse taalgebied (incl. Suriname). Door de vragen in de enquête te beantwoorden (dit kost ongeveer 10 minuten) draagt u direct bij aan de zichtbaarheid van het beroepsveld. Uw gegevens worden door ons anoniem verwerkt en uitsluitend ten behoeve van dit onderzoek gebruikt.

De verkenning beoogt de economische betekenis van de taalsector in het Nederlandse taalgebied in kaart te brengen. Hierdoor wordt zichtbaar welke economische activiteiten tot de taalsector gerekend kunnen worden, en in welke economische sectoren taaldiensten en taalproducten worden geleverd. De enquête is samengesteld in consultatie met deskundigen en vertegenwoordigers van branche- en vakorganisaties uit de taalsector.

Als uw organisatie deel uitmaakt van een internationaal concern, wilt u dan de antwoorden invullen voor de Surinaamse vestiging?

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking.

*Vereist

1. 1. Welke talige diensten en / of producten levert uw onderneming / organisatie? *

---

1. 2. Hoe beschrijft u aan niet-vakgenoten uw werkzaamheden / diensten / producten, bijvoorbeeld op uw website of visitekaartjes? *

Definitie

Tot op heden bestaat er geen definitie van de taalsector. Beroepen die binnen de taalsector (zouden kunnen) vallen, zijn bijvoorbeeld: communicatiespecialist, dichter, journalist, logopedist, notulist, ondertitelaar, presentator, rapper, redacteur, schrijver, taalanalist, taaldocent, tolk, uitgever, vertaler en woordvoerder.

3. 3. Behoort uw onderneming / organisatie volgens u tot de taalsector? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja zeker
- Ja enigszins
- Weet ik niet
- Niet echt
- Zeker niet

4. 4. Sinds welk jaar is uw onderneming / organisatie actief in de taalsector? *

_____

Specificatie van diensten / producten

5. 5. Welke diensten / producten biedt u aan? *

_____
_____
_____
_____
_____

6. 6. Als u verschillende diensten / producten aanbiedt, wilt u dan globaal aangeven welk percentage van uw omzet ieder vertegenwoordigt?

_____
_____
_____
_____
_____

7. 7. In welke taal of talen levert u deze diensten / producten? (U kunt volstaan met de belangrijkste.) *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Arabisch
- Chinees
- Duits
- Engels
- Frans
- Italiaans
- Japans
- Nederlands
- Pools
- Portugees
- Russisch
- Spaans
- Sranantongo
- Turks
- Urdu
- Anders: _____

Geografische spreiding

8. 8. Welk percentage van de omzet realiseerde uw onderneming / organisatie in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten binnen Suriname?

_____

9. 9. Welk percentage van de omzet realiseerde uw onderneming / organisatie in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten buiten Suriname, binnen het Caribisch gebied?

_____

10. 10. Welk percentage van de omzet realiseerde uw onderneming / organisatie in het laatst afgesloten boekjaar bij klanten buiten het Caribisch gebied?

_____

Sector & arbeidsrelaties

11. 11. Aan welk type afnemers heeft uw onderneming / organisatie in het laatst afgesloten boekjaar diensten of producten geleverd ? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- aan consumenten
- aan bedrijven
- aan overheden
- Anders: _____

12. 12. Tot welke sector behoren de door u bij vraag 11 genoemde bedrijven / overheden? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Ik lever niet aan bedrijven of overheden
- Landbouw, jacht en bosbouw
- Winning van delfstoffen
- Industrie
- Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht
- Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering
- Bouwnijverheid
- Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen
- Vervoer en opslag
- Verschaffen van accommodatie en maaltijden
- Informatie en communicatie
- Financiële activiteiten en verzekeringen
- Exploitatie van en handel in onroerend goed
- Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten
- Administratieve en ondersteunende diensten
- Openbaar bestuur, defensie; verplichte sociale verzekeringen
- Onderwijs
- Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening
- Kunst, amusement en recreatie
- Overige diensten
- Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik
- Extraterritoriale organisaties en lichamen

13. 13. Op welke wijze schakelt uw onderneming / organisatie taaldeskundigen of taalprofessionals in? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Dat doen wij niet.
- Als vrijwilliger.
- Op basis van een opdrachtovereenkomst.
- In een vast dienstverband.
- In een tijdelijk dienstverband.
- Anders: _____

Innovatie & ontwikkeling

14. **14. Bracht uw onderneming / organisatie in de periode 2015–2017 de volgende innovaties uit?**

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Nieuwe of aanzienlijk verbeterde goederen
- Nieuwe of aanzienlijk verbeterde diensten
- Geen van beide

15. **15. Indien u in de periode 2015-2017 een of meer product- of procesinnovaties hebt doorgevoerd, welke zijn de voornaamste technologieën die u daarvoor hebt ingezet?**

---

16. **16. Wat zijn de verwachtingen voor uw onderneming / organisatie voor de komende drie jaar?**

Markeer slechts één ovaal per rij.

	Groei	Gelijk	Krimp
Omzet	☐	☐	☐
Investeringsen	☐	☐	☐
Resultaat	☐	☐	☐

17. **17. Wat beschouwt u als de belangrijkste ontwikkelingen die uw onderneming / organisatie de komende jaren zullen beïnvloeden? Waar liggen de voornaamste kansen en wat zijn de bedreigingen?**

Afsluiting

18. **18. In een vervolgonderzoek hopen wij meer cijfermatig inzicht te verkrijgen in de economische betekenis van de taalsector. Het is gebleken dat taalbedrijven en taalspecialisten onder uiteenlopende categorieën zijn opgenomen in de nationale statistieken. We zouden daarom erg geholpen zijn als u kunt aangeven onder welk nummer uw organisatie geregistreerd is bij de KKF (Kamer van Koophandel en Fabrieken). U vindt uw KKF nummer op het uittreksel over uw onderneming dat u bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken kunt opvragen.**

---

19. 19. Hebt u nog andere opmerkingen naar aanleiding van deze enquête?

---

20. 20. Opvolging

Markeer slechts één ovaal per rij.

	Ja	Nee
Mogen wij contact met u opnemen om nadere informatie te vragen?	☐	☐
Wilt u op de hoogte gehouden worden van de voortgang van het onderzoek?	☐	☐
Wilt u worden uitgenodigd voor de presentatie van het onderzoek?	☐	☐

21. 21. Als u op vraag 20 ja heeft geantwoord, vermeld hier uw e-mailadres.

---

22. 22. Als wij u mogen noemen als een van de ondernemingen / organisaties die dit onderzoek mogelijk hebben gemaakt, vermeld dan hier uw naam en organisatie.

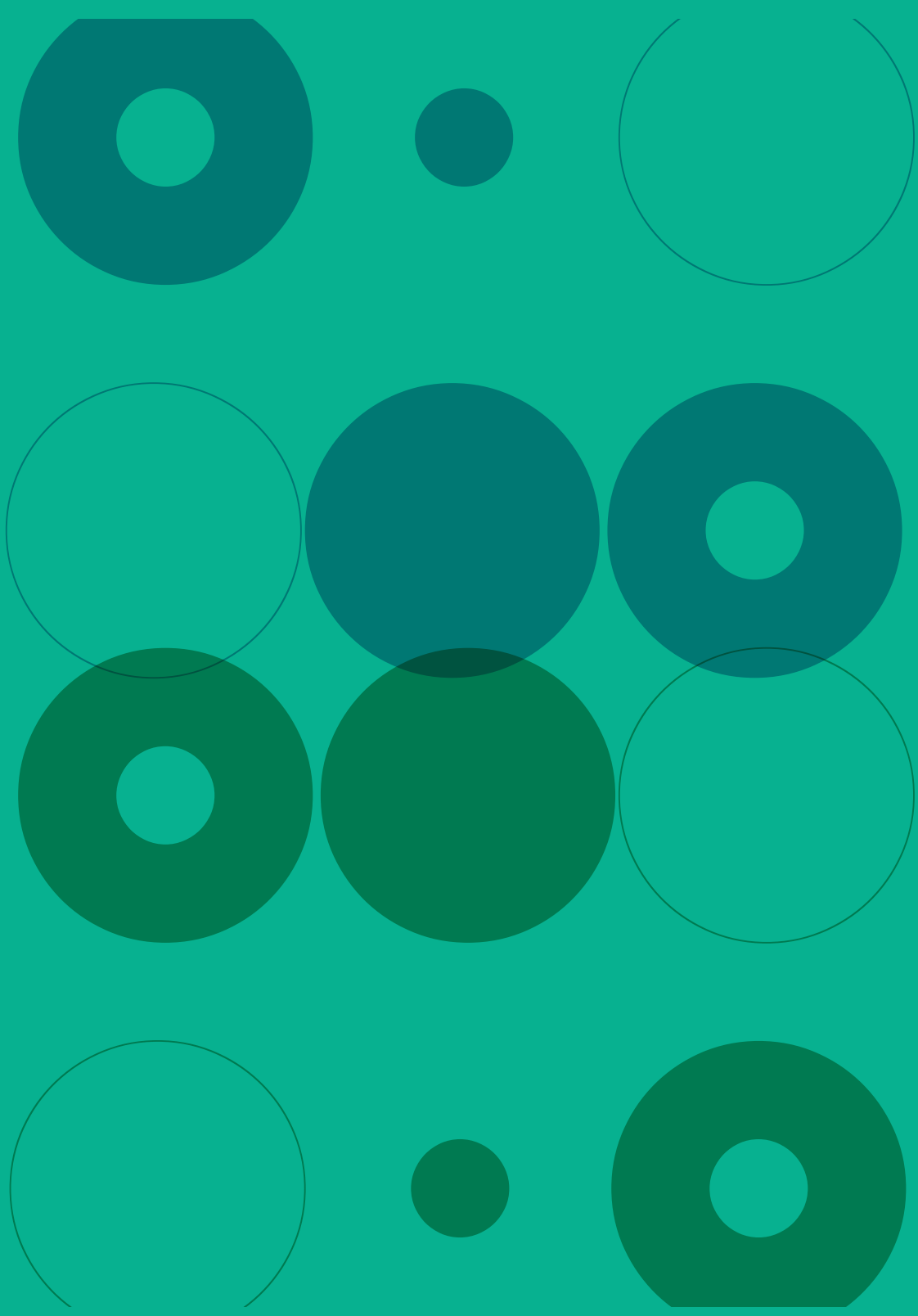

Hartelijk dank voor uw medewerking

Bibliografie

CBS (2017), *Standaard Bedrijfs Indeling 2008*, Versie 2017.

Delanote, J. M. Hoskens, L. Verheyden, N. Moshgbar, K. Van Crieckingen en C. Ermagem (2015), *Innovatie-inspanningen van de Vlaamse ondernemingen: Kernresultaten van de Europese innovatievragenlijst van 2015*.

https://www.ecoom.be/sites/ecoom.be/files/downloads/CIS2015_rapport.pdf

De Palma, D. A., H. Pielmeier, A. Lommel, R.G. Stewart (2017), *Who's Who in Language Services and Technology: 2017 Rankings*. Cambridge, CSA.

Dulfano, I. (2013), Assessing the Economic Value of the Spanish Language, *Global Business Languages: Vol. 18*.

FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2011), *NACE-BEL Activiteitenomenclatuur*.

(https://statbel.fgov.be/sites/default/files/Over_Statbel_FR/Nomenclaturen/NACE-BEL%202008_NL.pdf)

Franz, A., P. Laimer and M. Manente (ms), *Manual on Tourism Satellite Accounts (TSA), European Implementation*, Eurostat.

(https://www.ine.pt/ngt_server/attachfileu.jsp?look_parentBoui=105517617&att_display=n&att_download=y)

Gazzola, M. and B. Wickström (2016), *The Economics of Language Policy*. Cambridge: MIT Press.

Grin, F. (2003), Language Planning and Economics, *Current issues in language planning*, Vol 4, 1.

Hogan-Brun, G. (2017), *Linguanomics: What Is the Market Potential of Multilingualism?* London: Bloomsbury

ILO (2012), *International standard classification of occupations. Structure, group definitions and correspondence tables*. Geneva: ILO.

KNAW (2018), *Talen voor Nederland*, Amsterdam: KNAW.

LINDweb (2018), *Expectations and concerns of the European Language Industry*.

Platteeel, N. (2011), *Description of the statistical criteria for establishing a statistical entity for the language industry in the forthcoming NACE classification*.

Rinsche, A. and N. Portera Zanotti (2009), The size of the language industry in the EU, *Studies on translation and multilingualism*. European Commission Directorate General for Translation.

ROA CBS-2014 (2014), *Beroepenindeling ROA-CBS 2014*, Maastricht/ Den Haag/ Heerlen.

Steurs, F. (2017) *Taal is business. Taal, de turbo naar economisch succes!* Schiedam: Scriptum.

Studiedienst Vlaamse Regering (2016), *Toeristische sector zorgt voor bijna 10 miljard euro aan directe en indirecte bruto toegevoegde waarde*. D/2016/3241/054 (<http://ebl.vlaanderen.be/publications/documents/83862>)

Studiedienst Vlaamse Regering (2016), *Betekenis van de uitzendsector voor de Vlaamse economie* D/2016/3241/150 (<http://www.statistiekvlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/svr-stats-2016-08-uitzendsector.pdf>)

Tinsley, T and K. Board (2013), *Languages for the Future. Which languages the UK needs most and why*. London: British Council.

United Nations (2008), *International Standard Industrial Classification of all Economic Activities (ISIC, Rev 4)*, New York. (https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesm/seriesm_4rev4e.pdf)

Geraadpleegde websites

Sleutel Tabellen (key tables) bij de resultaten van de Community Innovation Survey 2015 voor België: (Excel-map: <http://www.belspo.be/belspo/stat/docs/CIS2014/KeytablesNL3.xlsx>)

SBI typeermodule, <https://sbi.cbs.nl/cbs.typeermodule.typeerservicewebapi/content/angular/app/#/>

KKF Business Directory Suriname. <http://www.surinamechamber.com/>

Colofon

“Over de economische betekenis van taal”

Een verkenning van de taalsector in het Nederlandse taalgebied

uitgevoerd door / De Taalstudio
met medewerking van / De Taalsector /
Left Consultancy
in opdracht van de Taalunie / 9 september 2018

Concept & ontwerp

Room for ID's

Opmaak & layout

COPPER DESIGN creatief en secuur

© 2018 Nederlandse Taalunie

Telefoon
+ 31 (0)70 - 346 95 48
E-mail
info@taalunie.org

Bezoekadres
Paleisstraat 9
2514 JA Den Haag
Nederland

